

*Ова књиџа је први запис пошмака жрџава
на Косову и Метохији током 1998. и 1999. године.*

*У њој први пут јавно говоримо о несџанцима и ошмицама
најужих чланова својих породица, нашим одрасџањима и
живошима без њих.*

Група аутора,
потомци жртава киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

ОТЕТА ИСТИНА

ПУТ ОДРАСТАЊА И ТРАГАЊА ПОТОМАКА
ЖРТАВА ЗА ИСТИНОМ И ПРАВДОМ

УДРУЖЕЊЕ ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И
НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

БЕОГРАД, 2024.

ОТЕТА ИСТИНА
ПУТ ОДРАСТАЊА И ТРАГАЊА ПОТОМАКА
ЖРТАВА ЗА ИСТИНОМ И ПРАВДОМ

Издавач: Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији
Канцеларија Београд: Сремска 6/4, 11000 Београд, Тел.: 011 3285 025
E-mail: udruzenjekidnest@yahoo.com, Web: www.отетаистина.org.rs

За издавача: Верица Томановић, председница Удружења

Главна и одговорна уредница: Верица Томановић, председница Удружења

Извршна уредница: Олгица Божанић, секретарка удружења

Рецензија: Ненад Антонијевић, др историјских наука,
музејски саветник Музеј жртава геноцида, Београд

Фотографије: Удружење породица киднапованих и несталих лица
на Косову и Метохији, приватне архиве породица жртава
киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

Сарадници: Стефан Божанић, Драгана Аџанчић, Драгана Маринковић, Игор
Тодоровски, Гордана Ристић (подканцеларија у Нишу), Бранкица
Антић (подканцеларија у Краљеву), Николић Виолета (подканцеларија
у Косовској Митровици), Силвана Маринковић (подканцеларија у
Грачаници), Негован Маврић (подканцеларија у Великој Хочи)

Тираж: 300 примерака

ISBN-978-86-919035-4-1

© ММХХИV Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

Финансира
Европска унија

Објављивање ове монографије омогућио је регионални пројекат
„Подршка Европске уније изградњи поверења на Западном Балкану“, који финансира Европска унија
(ЕУ) и спроводи Програм Уједињених нација за развој (UNDP).

Садржај монографије, као и свако јавно излагање њеног садржаја искључива је одговорност Удружења
породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији и не одражава нужно ставове Европске
уније нити UNDP-а.

Садржај

Верица Томановић, Предговор	5
Уводна реч	7
<i>Анџић Андрија</i>	9
<i>Аџанчић Драјана</i>	10
<i>Ађанчић Јована</i>	12
<i>Божанић Сџефан</i>	14
<i>Буњаку Ален</i>	17
<i>Вишошевић Каџарина</i>	19
<i>Вуканић Никола</i>	20
<i>Вукмировић Милица</i>	22
<i>Гашић Тијана</i>	24
<i>Гојковић Трифун</i>	26
<i>Грковић Душан</i>	28
<i>Грковић Фекеџе Јована</i>	29
<i>Живковић Јовановић Јасмина</i>	31
<i>Јовановски Славица</i>	34
<i>Карановић Драјан</i>	36
<i>Карановић Мирослав</i>	38
<i>Косџић Анђела</i>	41
<i>Косџић Мајдалена</i>	43
<i>Лазић Силвана</i>	46
<i>Лазић Крсџић Драјана</i>	48
<i>Лазић Накић Досџана</i>	49
<i>Лалић Иван</i>	50
<i>Маврић Владица</i>	53
<i>Мајсџоровић Ирена</i>	55

Маринковић Бојан	57
Маринковић Драјана	59
Маринковић Тамара	61
Марковић Александар	64
Марковић Зоран	65
Марушић Срђан	66
Милић Немања	70
Милић Урош	72
Мишић Свишлица Јелена	75
Мишировић Миљана	77
Михајловић Милица	79
Недељковић Јована	81
Недељковић Силвана	83
Николић Зорица	84
Ошашевић Марија	86
Пауновић Банзић Саша	88
Перенић Марко	91
Планић Дамјановић Марија	93
Раднић Мирко	95
Радовановић Весна	99
Ристић Душан	101
Спанковић Срђан	104
Спанковић Јујослав	106
Шевановић Милица	108
Томановић Софија	110
Чубановић Слободан	112
Др Ненад Антонијевић, доктор историјских наука, музејски саветник Музеја жртава геноцида, Београд	116

Предговор

Верица Томановић, уредница

Будућности наших породица је у генерацијама које нису ујознале страх, које имају шансу да неоптерећене бременом прешешке историје живе животи у светлости нових сазнања, поштовању међународних стандарда и цивилизацијских творевина.

Све представнике домаћих институција и међународних организација молим да својим ангажовањем и ауторитетом уиичу на убрзање проналажења остатака наших најближих у складу са међународним хуманитарним правом.

Изгубљени животи киднапованих, убијених и несталих на Косову и Метохији од 1998. до краја 2000. године не могу се вратити. Последица агресије 1999. уништила је детињство много деце, многим тада младим људима. Најпре су изгубили своје најближе чланове породице, потом дуго живели и још увек живе у очекивању и нади да ће угледати оца, брата, сестру..., или их бар достојанствено сахранити.

Њихово тешко одрастање пуно је туге и бола, а то је тема о којој потомци у овој књизи причају. Већина

њих први пут јавно. Данас су сви честити, поштени људи, образовани, без гнева у себи, готово сви имају своју децу.

У НАТО агресији на нашу земљу су прекршене све конвенције међународног права: повеља УН, статут НАТО-а, Устав СРЈ, међународна Конвенција у вођењу ратних операција и заштити цивила, декларација о људским правима као и конвенција о правима детета. Ратни злочини правдани су као колатерална штета. Брутална агресија на вековима старе просторе, на

десет векова опстанка и државности нашег народа на Косову и Метохији био је покушај укидања будућности нама, нашој деци и потомцима, а живот наше деце је најдрагоценија вредност.

Ова књига је сведочанство нашег постојања. Злочинци се не могу искупити за своја недела, деци су отели радост живота и наду у будућност и срећнија времена. Они никоме не праштају за ускраћено им детињство и радост живљења. То су жртве „милосрдног анђела“.

Ова казивања разоткривају прикривање злочина, затамњивање прошлости и бежање од историјске истине. Ово сведочење потомака рађено је за будућа

поколења, како би се објективно сагледала заташкана истина. Пројектована будућност моћника не сме се и не може градити агресијом, заблудама и историјским фалсификатима.

Аутентичност сведочења указује на истину проживљених траума, страхова и кошмара проживљених у претходних 25 година и ко зна колико још.

Све то доказује на историјски континуитет страдања наших народа без кога се не може разумети ни данашњи тренутак стварности нити се на обманама може градити будућност.

Уводна реч

Ова књига је први запис, од рата 1999. године, који обједињује приче потомака киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији.

Где је тата? Да ли његово срце грле нека друга деца? Да ли је одведен на други континент? Да ли га обасјава сунце, ако је жив? Ако није жив, да ли његове кости леже на дну неке бистре реке, мора, или се уплићу у корење неких импозантних, високих, храстова какав је он био? Да ли је био један од оних који су завршили у „Жутој кући“? Шта је била његова последња мисао? Да ли је размишљао о мени, о нама, о томе шта је могло бити другачије да није Србин, да није живео на Косову и Метохији? Да ли бисмо личили на друге срећне, целовите породице које смо гледали док смо одрастали? Је л' би ме он научио да ризикујем, да живим на одважан, храбар начин, да се без страха спустим бициклом низ брдо или научим да скијам? Да ли би он био ту да нас заштити кад је сав терет живота пао на леђа моје мајке? Можда мајка не би била приморана да ради два посла, оболела од канцера, да је он ту?

То су само нека од питања на која смо, слушајући сведочанства младих људи осакаћених и окрњених за цео живот, прикупљали у нашим главама и питали се, да

ли је могуће да смо, одузимањем тог једног сегмента наших живота, од Бога предодређени да практично живимо исте животе?

Ова књига је први запис, од рата 1999. године, који обједињује приче потомака киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. Тим пројекта је потекао из скупа Одбора младих који је 2022. године оформљен од стране Удружења породица киднапованих и несталих лица са Косова и Метохије.

Записничари ових сведочанстава су управо деца киднапованих лица и у процесу бележења свих прича у књигу, схватили смо да у свим нашим патњама проузрокованим ратом и киднаповањем најближих чланова наших породица, нисмо сами. Делимо исте или сличне страхове, недостатке, последице са многим другима и најважније, делимо исту борбу која се наставља.

Деца киднапованих и несталих лица са Косова и Метохије су у овој књизи окупљена, да покажу свету, својим сународницима, својој држави и онима који одлучују, да ми нисмо одустали! Нисмо одустали од

истине. Нисмо одустали од правде. Нисмо одустали од настојања да се изборимо за мир душа својих очева, браће, синова, мајки, сестара, стичева, ујака, пријатеља, људи. Људи који су некад имали срца која су куцала за радост, за песму, за дружење, за жељу за животом, коју су зликовци отели и убили.

Док год смо ми живи, заорава нема. Док год смо ми живи, док год се рађају наша светолика деца, потекла од светолике земље, живеће и они. Хвала им, јер су хероји, јер су постојали, јер су обасјали светлошћу наше путеве. То светло ће вечно светлети.

Ваша геца

Антић Андрија Унук отетог Слободана Антића

Ја имам 22 године, нејојмљиво ми је да останем без оца. Мој отац, отишао је без свој ујраво у својој двадесетјдруој години.

Студент сам филозофског факултета у Нишу, на одсеку за англистику. Мој дека Слободан Антић (13. новембар 1942.) отет је 24. августа 1999. године. То је оставило дубок траг у мени и у целој породици. Иако нисам имао прилику да га упознам он ми много недостаје, пре свега зато што са баком и деком са мамине стране имам јако близак однос. Прошло је пуно времена, али ја и данас код чланова своје породице видим промене расположења на прославама рођендана, обележавањима дана отмице... Колико год се мој тата трудио да прикрије своју бол не успева увек. Мени је непојмљиво да останем без оца у својој двадесет и другој години, колико имам сада. Управо толико је он имао кад је остао без свог.

Дека је био запослен у Градском водоводу у Гњилану у мултиетничкој заједници. Био је ангажован на испитивању квалитета воде. 1989. године Албанци су се повукли са посла, почетком рата исто су учинили и Срби. У јулу месецу дека је, са колегом из Лесковца од директора „Водовода“ добио налог да у пратњи КФОР-а отклони квар. Пошто су квар успешно

Андија Антић

Слободан Антић са синовима
Синишом и Љубишом

отклонили директор им је понудио посао који су прихватили. Сваки дан су одлазили на посао у пратњи КФОР-а који их је чекао, затим враћао кућама. Тог јутра, 24. августа, није било пратње КФОР-а али је дека ипак отишао на посао. На путу су њега и колегу пресрели маскирани терористи и одвели у непознатом правцу. Моји родитељи су за отмицу сазнали увече. Звали су декине колеге на посао, рекли су им да тог јутра дошао. Са деком је, поред колеге из Лесковца, у тренутку отмице било још колега, Албанаца. Нико од њих није пријавио отмицу.

Породица је добијала информације да је дека заточен у једном од логора. Информације су прослеђивали КФОР-у који је гарантовао безбедност и обезбеђивао пратњу Србима на Косову и Метохији, али је морао да се најави 24 сата пре посете логору, што је припадницима ОВК-а било више него довољно да изместе логор. Овом причом бих желео да подигнем свест наше заједнице о отмицама које су се на Косову дешавале 1998. и 1999. године.

Аџанчић Драгана Ћерка отетог Пере Аџанчића

Ја сам одрасла са уверењем да је мој тата и даље на послу зашто што сам имала само седам месеци када је киднапован.

Ја сам ћерка Пере и Јелене Аџанчић. Имам 26 година. Мој отац је отет на путу до посла на коповима Белаћевац у Обилићу, на Косову и Метохији. До данас ништа нисам сазнала о свом оцу. Води се као нестало лице, мајка и ја још увек трагамо за њим.

Тата је киднапован 22. јуна 1998. године заједно са својим стрицем и братом од стрица, Зораном Аџанчићем. Сви су били радници Електропривреде Србије, радили су на коповима, отети су на путу до посла, односно у покушају да оду и узму плату.

Шта се са њима догодило можемо само да нагађамо. Добили смо неке информације међународних организација и појединих институција Републике Србије, међутим потпуну истину о њиховим судбинама до данас нисмо сазнали.

Ја сам одрасла са уверењем да је мој тата и даље на послу. Имала сам само седам месеци кад је киднапован.

Убрзо по татиној отмици мама и ја смо се преселиле у централну Србију. Мама није желела да ризикује и наше животе у таквом окружењу. У својој трећој или четвртој

години питала сам маму: „Где је мој тата?“. Одговорила ми је: „Тата је на послу, једног дана ће се вратити“. Тада је и мама још увек гајила наду да ће се тата вратити.

Током школовања, посебно током боравка у вртићу и нижим разредима основне школе посматрала сам срећне породице, децу коју након часова дочекују родитељи, који су срећни, који заједно славе рођендане, славе лепе тренутке у својим животима. Упознавала сам мајке које су збринуте и растерећене, које имају на кога да се ослоне.

Мени је мајка била не само мајка већ и отац. Све у животу морала је да уради сама: да ме подигне, да размишља о томе да ли ћемо сутра живети као већина других породица.

Имале смо велику помоћ и подршку мајчине породице. На неки начин ујак се, колико год је могао, трудио да ми замени оца. Међутим он је и даље живео на Косову и Метохији, а мајка и ја у Централној Србији.

Отац ми је недостајао свакодневно и у најбезазленијим тренуцима одрастања: када сам учила да возим бицикл, требала да поставим тестерицу на резбарски лук ...

Драгана Аџанчић

Чула сам много лепих ствари о свом оцу. Поносна сам што сам његова кћи. Увек сам желела да верујем да сам све своје врлине: снагу, храброст... све што суштински јесам наследила управо од њега.

Мама ми је причала да је пре него што су се њих двоје венчали, пре мог рођења, тата био везан за своје браћаниће и сестриће. Водио их је на рођендане када би им родитељи бранили, играо се са њима, помагао им да одрастају... Био је весељак, увек ту за децу, спреман да исправи све неправде овог света.

Оно што сам ја данас верујем да сам добрим делом захваљујућу управо оцу. Осећам да је он наставио да живи кроз мене.

Мама је имала тежак порођај, тата се попео уз олук на други спрат породилишта и ушао кроз прозор да је види .

Моја мајка Јелена била је учесник многих протеста, многих иницијатива... Покушавала је све што је могла како би осветлила судбину мог оца. Временом сам се и сама укључила у активности Удружења. На жалост нисмо

Родитељи: Пере и Јелена Аџанчић

имали подршку надлежних институција задужених за рад на расветљавању судбина несталих и киднапованих. Слободно могу рећи, у име многе деце киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, да смо разочарани али да се ипак још увек надамо да ће се то променити.

Остаје нада да нови нараштаји, наша деца неће проживљавати наше судбине. Да ћемо следећи пут, ако будемо били у прилици да бирамо између туђих интереса и својих породица, одабрати оно најбитније – породицу. Оставити толику децу без родитеља није цена коју вреди платити ни за шта на овомесвету!

Надам се да ћемо ми млади, деца свих отетих и несталих лица на Косову и Метохији, доћи до правде. Наша православна вера не допушта нам да размишљамо о освети. На крају сваког дана треба да будемо баш онакви људи какви су били наши родитељи. Не они који су осуђени на доживотно проклетство учинивши оно што су учинили.

Ађанчић Јована

Ћерка отетог Зорана Ађанчића

Мајка се удала за џаџу када је имала само 19 година, иако је себи рекла да се никада неће удаџи млада. Али оцу није могла да одоли. Била је џо љубав на први поглед.

Имам 26 година, рођена сам у Приштини 28. јула 1998. године. Родом сам из села Милошево, које се налази у општини Обилић.

Мој отац Зоран Ађанчић киднапован је 22. јуна 1998. године на путу ка послу, на релацији Милошево – Добро село. Возило у ком је био зауставили су припадници ОВК-а и отели га. Са њим су била још четворица радника. Њих двојица, албанске националности, су пуштени. Од тада се мом оцу губи сваки траг. Ми и даље не знамо шта се са њим десило и даље трагамо за истином. Свашта смо чули. Да ли су можда на крају завршили у Албанији? Да ли су продавали њихове органе?

Мени, брату и мајци је изузетно битно да сазнамо шта се са њим десило и где је. У нама још увек тиња нада да је жив и ако је прошло 26 година. Кад је тата киднапован ја нисам била рођена. Мама је била у осмом месецу трудноће, а мој брат је тада имао 2 године. Након отмице мајка је одлучила да мене и

брата одведе са територије Косова и Метохије, па смо избегли у Врњачку Бању и од тада, од 1999. године, овде живимо. Завршила сам Филолошки факултет, професор сам турског језика и књижевности. Мој брат је дипломирани историчар. Ми смо на неки начин успели да наставимо са својим животима, али то што смо доживели у великој мери је утицало на нас.

Наш живот је био тежак, било је и периода немаштине, али моја мајка се свим силама борила за мене и брата, тако да смо без обзира на све муке и недаће успели некако да гурамо даље, ускраћени за љубав једног родитеља. У почетку сам веровала да то неће утицати на мене зато што оца никада нисам упознала, али преварила сам се. То је оставило дубок ожиљак у мени. Осећам да ми недостаје, да ми недостаје очинска фигура, неко на кога могу да се ослоним у сваком тренутку. То немамо ни брат ни ја. Желим само да знам шта је са њим и где је. Пошто нисам упознала свог оца могла сам само да слушам о

Ађанчић Јована

Јована са мамом Слађаном

Зоран Ађанчић (у средини) са супругом и сином Јованом

њему. Волео ја да пева и свира хармонику био је весео, увек насмејан човек, пожељан у друштву. То видим и на фотографијама. Мајка се удала за њега када је имала само 19 година, иако је себи рекла да се никада неће удати млада. Али оцу није могла да одоли. Причала ми је како је то била љубав на први поглед и како без обзира на то колико тога нису имали није било важно ништа друго осим њихове љубави. Само им је било важно да буду заједно. Таквој љубави се и ја надам. Без очинске фигуре одрастала сам у несигурну особу. Нисам сигурна какав ће мушкарац мени сутра требати. Из маминих прича сам схватила да је отац за мајку био спреман да учини све, да му осим њихове љубави ништа друго није било важно. Мама и тата дуго нису могли да имају деце. Мој брат се родио тек након седам година њихове везе. Што се каже било је прво, па мушко. Две године касније мама је затруднела са мном. Испричала ми је да је био најсрећнији човек на свету кад је сазнао да ће добити кћи.

Надам се само да ћемо сазнати његову судбину, да ће истина изаћи на видело. Нисам једина у својој боли. Много људи је током тих година на Косову и Метохији остало без својих ближњих. И сви ми трагамо за истином и надамо се да за њу нећемо остати ускраћени.

Волела бих да могу да сахраним свог оца, кад осетим потребу да пођем на његов гроб, да могу нешто да му кажем. Суштина ове моје приче заправо је да не бих волела да се мој отац заборави, као ни сви други који су киднаповани на простору Косова и Метохије 1998. и 1999. године.

Мој брат и ја смо данас формиране личности, али на жалост, због свега што је проживела моја мајка је оболела од малигног карцинома дојке. Данас се боримо за њу. Мислим да је дошао тренутак када мој брат и ја треба да преузмемо ствари у своје руке и да се боримо за ту истину. Без обзира на то колико је година прошло ми ћемо увек бити његова деца, он ће увек бити мамин супруг и увек ће бити син моје баке.

Божанић Стефан

О отмици ујака Тодора и Лазара Костића

На жалост, својих ујака ја се не сећам зато што сам кад су отишли имао само три године. По причама моје маме они су били ведри, увек насмејани људи, добре нарави. Иза Лазара је остала кћи Анђела, на коју смо сви поносни. Она је лекар, свој оца се не сећа, рођена је 1997. године. Тодор није стигао да заснује своју породицу.

Костић Тодор, Костић Лазар, Костић Срећко, Костић Миодраг, Костић Векослав, Костић Живко, Костић Анђелко, Костић Младен, Костић Небојша, Костић Витомир, Костић Димитрије, Костић Светислав, Костић Мирољуб, Костић Сашко, Костић Југослав, Божанић Немања, Божанић Младен, Божанић Новица, Божанић Божидар.

То су чланови моје уже родбине које је јула 1998. године киднаповала такозвана ОВК-а. Тодор и Лазар су рођена браћа моје мајке Олгице, моји ујаци. 1998. и 1999. године на територији општине Ораховац отета су 84 лица, наших некадашњих комшија, пријатеља, колега.

Рођен сам 3. фебруара 1995. у Ораховцу, по струци сам дипломирани економиста, запослен, живим у Винчи надомак Београда.

Трагедија моје породице почиње 11. јула 1998. године кад је киднапован мој рођак Југослав Костић са свог радног места чувара винограда реномираног Пољопривре-

дно-индустријског предузећа „Орвин“. Та отмица је вероватно била опомена другим Србима у општини Ораховац, пре свега у селу Ретимље. Недељу дана након те отмице, у ноћи 17. на 18. јул ОВК-а је напала Ораховац и околна места. Тада су у Ретимљу отети моји Костићи, а у Оптеруши моји Божанићи. Нико од њих није могао да помисли да је могуће да се догоди такво зло. Сви они су били узорни и честити домаћини који су живели од свог рада, обрађујући своју земљу. Нико не ништа ружно нису учинили.

Моја два ујака, Тодор и Лазар, рано су остала без оца – мог деде Божидара који је преминуо 1982. у својој 48 години. Тодор је тада имао 17, а Лазар само 10 година. Уз помоћ своје мајке – моје баке они су наставили да обрађују своје имање, да се боре и стичу. На жалост, својих ујака се не сећам зато што сам кад су отети имао само три године. По причама моје маме они су били ведри, увек насмејани људи, добре нарави. Иза Лазара је остала кћи Анђела, на коју смо

Ујаци Тодор и Лазар Костић

сви поносни. Она је лекар, свог оца се не сећа, рођена је 1997. године. Тодор није стигао да заснује своју породицу.

Сећам се напада на Ораховац, који смо заједно преживели у стану; мој отац Милорад, мајка Олгица, стриц Тихомир и ја. Од 17. до 22. јула 1998. године нисмо излазили из стана. Ролетне су биле спуштене, ми смо боравили у ходнику стана који није имао прозоре, ту смо се осећали најбезбедније. Ја сам спавао у кади у којој ми је мајка импровизовала кревет. Сећам се и да је мама на плинској боци пржила мекике. Дала ми је комад теста од ког сам направио рибицу.

Имам старију сестру Бојану и брата Бојана. Они су, срећом, током напада на Ораховац били код стрица у Београду. Вероватно би напад на Ораховац на њих оставио већу трауму, ја сам имао само три и по године, па се свега сећам у фрагментима.

Када су наше снаге безбедности ослободиле Ораховац пребацили смо се у северни део града где нас је сачекала

Стефан Божанић

моја тетка по оцу Олга са својом породицом. Код њих смо сазнали за отмице Срба из околних села и од тада трагамо за својим ближњима. Медији су објавили да је ослобођена група цивила из манастира Свети Врачи у Зочишту. Родитељи су препознали баку Петру, њену мајку – моју прабаку Лепосаву која је тада имала 84 године. Наш стан је био отворен за чланове породица киднапованих. Отац и мајка су бележили њихова сведочења. Тог периода се слабо сећам, али по маминим причама ја сам у једном тренутку рекао: „Па добро немојте да плачете. Они су живи.“ Наравно, нисам био свестан колико им је та реченица улила снаге.

10. децембра 1998. Срби из Ораховца и околине су организовали *Марш мира*, уз пратњу ОЕБС-а, ка Драгобиљу у намери да преговарају са такозваном ОВК-а о ослобађању заробљених цивила. На српској страни учествовали су мој отац Милорад, који је тада био начелник за привреду и финансије општине Ораховац, мој ујак Павле Костић, песник

Ранко Ђиновић и председник општине Анђелко Колашинац. Преговори су остали без успеха тако да се наше трагање за несталима наставило.

Ми смо остали да живимо у Ораховцу до потписивања Војно-техничког споразума у Куманову којим је окончано бомбардовање, после чега смо се у колони упутили ка централној Србији. Један ауто је возио мој брат Бојан, који је тада имао непуних петнаест година, а други у ком смо били моја сестра, мама и ја возио је отац. У аутомобилу са Бојаном био је наш комшија, избеглица из Хрватске, који је у тамошњем рату изгубио читаву породицу. Можда његова животна прича најбоље симболизује бесмислене ратове који су се водили на нашим просторима током деведесетих година.

14. марта 2000. године у Београду је основано Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. Међу оснивачима су били мој отац Милорад, као представник породица Божанић и ујаци Богољуб и Павле као представници породица Костић. Мој отац је био први секретар Удружења, а први председник био је Ранко Ђиновић. Прве активности Удружења су биле организације масовних протеста са циљем да се ослободе заробљени чланови породица за које се још увек веровало да су живи. Мислим да је на највећем протесту било присутно више од 3000 људи. Касније, 2003. године моја мама је о трагичној судбини своје породице говорила у Америчком конгресу као члан српске делегације која је представљала чланове породица киднапованих и несталих на подручју бивше Југославије. Мама је од 2004. године секретарка Удружења у континуитету.

Волео бих да истакнем да је на основу чланка који је

објављен у новинама, Радмила Мићић српкиња из Торонта, написала монодраму „Децо моја куде ли сте?“ Она је тумачила лик моје баке Петре и својим уметничким изразом веродостојно приказала трагедију моје породице.

2005. године сазнали смо за пећину Волујак у којој су пронађени посмртни остаци страдалих у Ораховцу и околини. Идентификовани су моји Костићи и Божанићи које смо сахранили 14. октобра 2006. на гробљу Орловача. Имао сам десет година и добро се сећам те сахране. Било је јако тешко, али живот мора да иде даље.

У Удружењу сам упознао много људи који су доживели сличне судбине и који се на доследан и достојанствен начин боре за правду, истину и остварење својих права. Напомињем да је ово прво и матично Удружење које након, скоро 25 година, не одустаје и бави се овим проблемом на најозбиљнији могући начин.

Из данашње перспективе могу рећи да сам ускраћен за пуно љубави својих ујака Тодора и Лазара. Ја сам данас поносан ујак и стриц, па знам колику љубав гајим према деци своје сестре и брата. Упознао сам много деце из Удружења који су остали без једног, неки на жалост без оба родитеља. Верујем да је њима било много теже, ја сам имао велику срећу да су ми оба родитеља преживела 1998, 1999. и ратове деведесетих година.

Ова тема је јако тешка и болна за све нас. Волео бих да се захвалим Удружењу породица киднапованих и несталих које је, не само мени, омогућило да испричам своју причу. Мислим да о овој теми треба више говорити. Изрека каже: „Човек умире два пута: први пут кад се упокоји, а други када га сви забораве“.

Буњаку Ален Син отетог Буњаку Зениле

Кад смо остали без оца почела је борба моје мајке. Она је била стуб породице, уз њу смо одрасли мој брат, сестра и ја. Најтежи моменти су били када би славили рођендане. Ми сами, у нади да ће нам неко доћи. До лета 2007. године, када су пронађени посмртни остаци мој оца, ја сам живео у уверењу да је он отишао негде да ради.

Рођен сам 14. септембра 1989. године у Вучитрну. По занимању сам угоститељ, живим у Косовској Митровици.

Кад је мој отац киднапован имао сам 8. година. То се десило у Вучитрну на путу до кафане близу наше куће. Припадници терористичке организације ОВК-а су га киднаповали и од тада му се губи сваки траг. Никада нисмо сазнали шта се са њим догодило. Покушавали смо преко Црвеног крста, и других организација. Тражили смо да се нешто сазна о том догађају. Нико се није оглашавао, до једног дана кад је КФОР јавио представницима Црвеног крста да је пронађен у селу Невољане, поред Вучитрна. Одмах смо отишли да потврдимо, на основу ДНК-а анализа, да је то био мој отац.

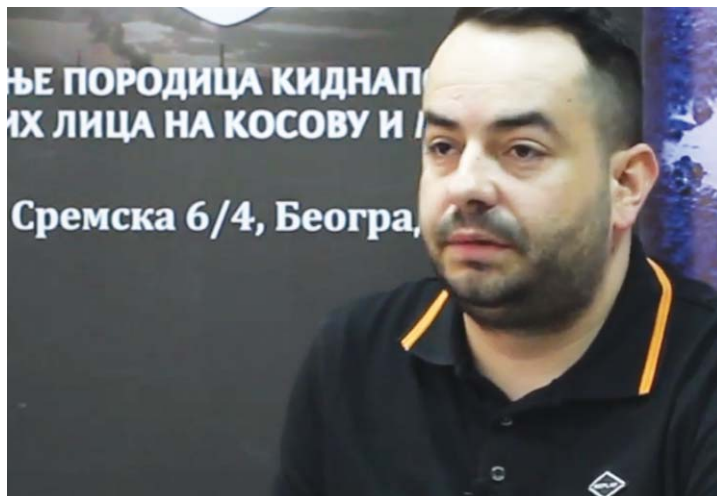
То је за мене био период у ком нисам могао да верујем шта се дешава. Био сам дете, тужно гледао како

очеве друге деце долазе на родитељске састанке.

Тата је био возач аутобуса. Понекад бих ишао са њим на посао и играо се замишљајући да ја возим аутобус. Отварао сам и затварао врата путницима. И од породице сам доста слушао о свом оцу. Сада, кад сам одрасао, боље разумем ко је био мој отац Зенила Буњаку. Знао га је цео Вучитрн, цела Митровица... Никада никоме ни једну лошу реч није упутио, а десило се то што се десило.

Данас апелујем на све људе и надлежне органе да ураде све што могу да се открије истина, како о мом оцу, тако и о очевима мојих другара, да се макар сазна где су њихова тела. Хвала Богу мој отац је пронађен.

Када смо остали без оца почела је борба моје мајке. Она је била стуб породице, уз њу смо одрасли мој брат, сестра и ја. Најтежи моменти су били када

Ален Буњаку

би славили рођендане. Ми сами, у нади да ће нам неко доћи. До лета 2007. године, када су пронађени посмртни остаци мог оца, ја сам живео у уверењу да је он отишао негде да ради. Сви смо се надали до тог октобарског дана, кад нам је јављено да тата није жив.

Кад имаш оца који је уз тебе на сваком рођендану, да те одведе на тренинг, да ти да неки савет као мушкарац мушкарцу... другачије је. Овако нема ко да ти да ветар у леђа. Кад сам био клинац други очеви

Отац: Буњаку Зенила

су бодрили своје синове. Имао сам своју породицу, хвала Богу и сад је имам, подржавали су ме, били уз мене и биће... али отац је отац.

Када се сетим својих школских дана, када дођу сви родитељи на родитељски састанак, сећам се свог ишчекивања да дође и мој тата. И ја сам данас отац. Знам колико мом сину значи кад дођем на родитељски састанак, кад попричам са њим...

Витошевић Катарина Кћи отетог Витошевић Сенише

Изузетно је тешко живети у незнању и наилазити на неразумевање особа из околине.

Мој отац је киднапован у јуну 1999. године између Ораховца и Велике Хоче. Тог дана, са својим пријатељем Градимиром Мајмаревићем, кренуо је у обилазак Градимировог имања, на ком су их сачекала четворица наоружаних припадника ОВК-а. На том месту затечени су трагови борбе и одупирања. Ту се мом оцу и његовом пријатељу губи сваки траг.

Одмах након отмице случај је пријављен свим међународним мисијама и организацијама на Косову: КФОР-у, УМНИК-у, УНХЦР-у, ОСЦ-у, МКЦК-у, МУП-у, СУП-у, Црвеном крсту Србије. Поднета је и пријава статуса жртве Специјалном већу за ратне злочине.

Добили смо пар штурих информација да је отац виђен на северу Албаније у близини Жуте куће, али веродостојност тих информација никад није доказана. У време отмице мог оца имала сам само две

Витошевић Катарина

Отац, Витошевић Сениша

године, тако да ја заправо и не знам ко је мој отац, али срећом чланови породице и очеви пријатељи данас ми причају каква је особа мој отац био. Кажу душа од човека, човек који мрава не би згазио.

Изузетно је тешко живети у незнању и наилазити на неразумевање особа из околине. Ипак и поред свега кроз шта смо прошли, кроз шта још увек пролазимо, надамо се да ћемо једног дана доћи до правде. И ево захвална сам што ми је дата прилика да апелујем на све надлежне институције да нам помогну у томе.

Вуканић Никола

Унук отетог Властимира Вуканића

Сви ми желимо само да пронађемо дедине кости. Неутешни смо зато и даље, после толико година, куцамо на сва могућа врата која су се, чини ми се, затворила. Временом смо изгубили веру у те институције, да ће нас из њих ико икад позвати.

Имам 38 година, радим као менаџер у једној мултинационалној компанији. Мој деда Влада Вуканић нестало је у селу Калаваји јуна 1999. године.

Мој деда је, што се каже, држао породицу на окупу. Наша породица је велика. Он је имао осморо деце, знали смо сви да се окупимо код њега на селу. То је било прелепо, кад би он желео нешто да каже сви би се утишали. Са њим, као главом породице, знало се шта је чији посао. Он је службовао у Краљевој Гарди. Убрзо по избијању Другог светског рата заробљен је и пребачен у логор у Немачкој. Један Немац, велепоседник га је издвојио и ангажовао да му помаже на пословима у свом домаћинству. Као крупан, вредан и сналажљив успео је да преживи заробљеништво. Почен немачкој дисциплини, ратарству и сточарству, у свом родном месту направио је велико имање. Све те особине чиниле су га изванредним родитељем, дедом, службеником... Радио је у општини Дечане. Имао је и

добре односе са кошијама, људи су га ценили и поштовали.

Када се наша војска повукла са Косова, деда је нас – своју породицу изместио са Косова, а он остао да сачува оно што је градио и стицао педесет година. Верујем да је као и већина других киднапованих и несталих био уверен да је безбедан зато што никоме ништа нажао није учинио па је остао на свом имању. Одједном нисмо више успевали да ступимо у контакт са њим. Ја тада, тек што сам завршио седми разред основне школе. Кад год су на телевизији приказиване слике са Косова тражио сам на њима седог старца, свог деку. Стално ишчекујете да ће вам неко јавити да је жив. Не можете да поверујете да неко ко је преживео нацистички логор не може да преживи у окружењу својих комшија са којима је делио хлеб и добро и зло. То је у великој мери утицало не само на мене, већ и на читаву породицу, моју браћу, сестре,

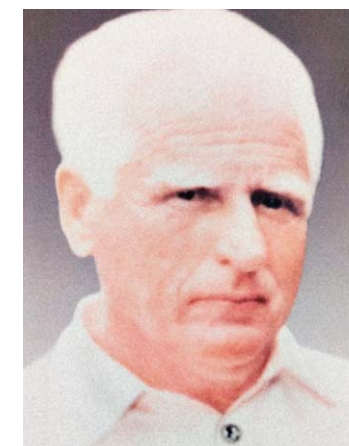

Вуканић Никола

стричеве, тетке. Највише на мог оца. Сећам се његових непреспаваних ноћи, учлањења у Удружење, па протести, ексхумације... Куцао је на сва могућа врата која су формално била отворена, а заправо затворена.

Сви ми желимо да се сећамо лепих тренутака које смо провели са онима који више нису са нама. Мени ће увек остати у сећању летњи распуст током којих смо се сви окупљали на дедином имању. У игри и граји увек смо гледали где је деда, да случајно не види наше несташлуке, а увече би се сви окупили око њега и причали му шта смо радили.

Деда је чувао овце, а ми деца другу стоку. Ја сам увек волео да идем са деком, али сам волео да идем и са браћом и сестрама зато што је лакше: пустите козе и краве на испашу и пођете на реку да се купате. Увече би сви седали за велики сто и дека би сипао себи чашу ракије и наздрављао мојим сестрама, браћи и мени. Сваком понаособ. Био сам јако млад, имао сам непу-

Дека, Вуканић Властимир

них тринаест година, али те распусте на дедином имању никад нећу заборавити.

У породици смо имали још једну трагедију, мој стриц, декин најмлађи син погинуо је у саобраћајној несрећи пре његове отмице. Окупљањима породице дека као да је проналазио неку утеху.

Сви ми желимо само да пронађемо дедине кости. Неутешни смо зато и даље, после толико година, куцамо на сва могућа врата која су, чини ми се, затворена. Временом смо узгубили веру у те институције, да ће нас из њих ико икад позвати и рећи: „Ево, он је ту, преузмите његове кости и сахраните их у породичниј гробници“, како би имали где да пођемо и захвалимо му се на свему што је за нас учинио.

Вукмировић Милица Берка отетог Драгана Вукмировића

*Чекајте неколико секунди да проговорим и већ се међу нама осећа блага нелагода.
Замислите како је неком ко чека чинио свој животи? Ја већ двадесет и шест година.*

Мој отац Драган Вукмировић је киднапован 22. јуна 1998. године. Имам два старија брата и мајку, отац је имао три сестре и брата по оцу. Када је отац нестао имала сам десет година, браћа тринаест, односно четрнаест. Немогуће је десетогодишњем детету објаснити да је неко отет. Ја сам учена да то раде лопови и лоши људи, да се то односи на материјалне ствари. Још увек ми је непојмљиво да се може отети човек.

За мене је мој тата био најбољи на свету. Поуздано знам да никада са никим није имао проблема. Нестао је млад у својој 41. години. Мислим да је његов највећи успех то што је, заједно са нашом мајком, током свог кратког живота успео да направи јак корен за наше сазревање. Највредније што смо од њега добили је сазнање већ у раној младости шта значи бити добар човек. Мислим да смо браћа и ја од оца наследили особине које нас чине добрим. Убеђена сам да је, ма где био, поносан на нас.

Тешко је живети живот са таквим бременом из детињства. Увек имате осећај недостајања, да је нешто

дубоко у вама затворено, а ви га не можете отворити. Временом се научите да ћутите, уверени да је то исправно. А није, напротив. Од великог је значаја што ће остати ова књига из које ће наша деца моћи да сазнају у ком историјском тренутку су живели, не само мој отац, већ сви киднаповани и нестали, колики су траг оставили, колику жртву поднели не својом вољом.

Током свог одрастања слушала сам приче о масовним гробницама које су спаљене, о посмртним остацима, о Жутој кући... Ја не могу бити сигурна да срце мог оца данас не куца у телу другог човека. Кад једном то прихватите, наставите живот ослањајући се на лепе успомене, али немогуће је водити нормалан живот.

Питам се како је могуће да ниједна од институција којима смо се обраћали, а обраћали смо се многим, нема никакав одговор за нас, не може да нас упуту на неки траг. Не мислим само на свог оца, мислим на хиљаде људи који су доживели сличну судбину.

Мој отац отет је са радног места, на копу Белаћевац.

Милица Вукмировић

На терен су пошла њих петорица: три Србина и два Албанца. Изненада се појавила нека војска, легитимисала их је, Албанце су одмах пустили а мог оца са још двојицом колега Срба са повезом преко очију одвели су у непознатом правцу. То је све што знамо и то смо сазнали из изјаве једног од те двојице Албанаца. Исти је тврдио да се није радило о војсци да су то били цивили, званично тада рат још није почео. Тог дана са копа је нестало деветоро људи. Не могу да поверујем како су они тек тако пуштени низ воду, како је могуће да нико није одговоран...

Никако не могу рећи да је то добро, али за утеху остаје да се браћа и ја бар сећамо оца. На жалост постоје деца која нису упознала своје родитеље. Немамо пуно заједничких фотографија, ја једну увек носим са собом. Прошла сам и једно његово писмо које је написао својој сестри, мој тетци, док је био на служењу војног рока. То ми је највреднија ствар коју имам. То је његов рукопис, потпис. Кад год осетим потребу да са татом будем блиска писмо читам изнова и изнова. Чак су нам и рукописи слични.

Мајка Љиља и отети отац Драган

У активностима Удружења највише учествује моја мајка, али тешко је. Тешко ми је и док вам ово говорим. Отварају се незацељене ране. Није нам пријатно ни међу собом да причамо о томе шта нам се десило. Као што моја браћа причају својој деци, тако ћу и ја причати својој о њиховом деки. То можемо. Страшно је што ми не можемо поћи на очев гроб да кад осетимо потребу на том месту разрешимо унутрашње дилеме. Нама је то као нека врста луксуза.

*И кад најтежи прођу дани
Окрени се и стјани
погледај у небо, махни
И за њихове животише удахни!*

Милица Вукмировић

Гашић Тијана

Ћерка отетог Милована Крстића
и братаница отетог Миодрага Крстића

И сестра и ја данас имамо децу. На нашим венчањима, рођенданима... отац нам је највише недостигао. Моја мајка Данијела нам је била и мајка и отац. Била је стуб наше куће. Ипак нам је очинска фигура недостигала. Недостигао нам је осећај да је он поносан на мене и сестру Силвану које смо завршиле факултете и подариле му унуке.

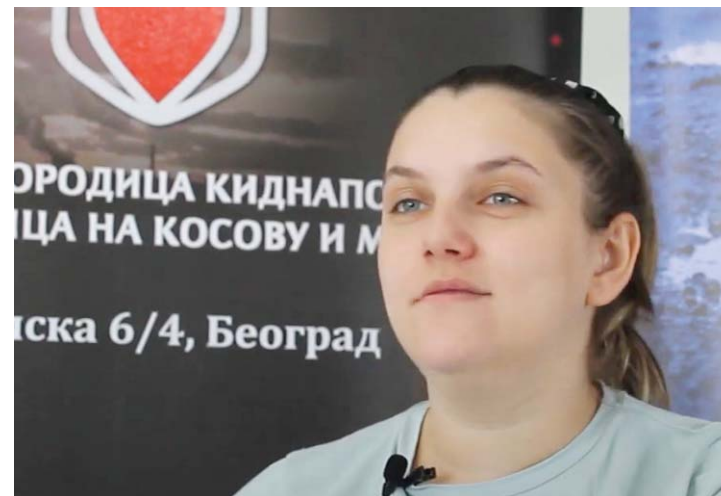
Имам 26 година, по занимању сам струковни правник, рођена сам у Призрену, живим у Лазаревцу. Трагам за својим оцем Милованом и стрицем Миодрагом Крстићем. У тренутку отмице са њима је у колима био још један стриц Слободан Митровић. Када су нестали имала сам само четири месеца, па са њима немам заједничких успомена. Тата је био запослен у фабрици, а стриц Миодраг у полицији.

Стриц је био болестан и лечио се у Београду. Пред његово отпуштање из болнице јављено нам је да можемо да дођемо по њега. Тата је својим колима кренуо по њега, у повратку су свратили код своје сестре одакле су се јавили родитељима на Косову да стижу. Последњи пут су се баба и деда чули са татом и стрицем кад су они били у Крушевцу, надомак границе са

Косовом. На жалост они се нису вратили кући.

Из приче коју ми је покојна бака Слободанка Крстић испричала сазнала сам да је она чула од комшија да су нестали. У ком месту, нико није знао. Био је 24. јун 1998. године. Имам сестру Силвану Крстић, удату Недељковић (страна 85), која је тада имала три године, тако да ни она нема своја сећања на оца и стрица.

И сестра и ја данас имамо децу, на нашим венчањима, рођенданима... отац нам је највише недостајао. Моја мајка Данијела нам је била и мајка и отац. Била је стуб наше куће. Ипак нам је очинска фигура недостајала. Недостајао нам је осећај да је он поносан на нас које смо завршиле факултете и подариле му унуке.

Гашић Тијана

Отац, Милован Крстић

Стриц, Миодраг Крстић

Моја ћеркица има три године и стално ме пита: „Мама где је твој тата?“. Одговарам јој да је на небу. Кад види његову слику пита ме: „Мама ко је ово?“. Тешко је живети са тим, а нисам једина. Друге девојке пред олтар воде очеви, мене није имао ко.

Да су нешто лоше урадили, па да кажемо да је то морало да им се деси. Моји бака и дека, покојни, Слободанка и Атанасије су имали два сина и ћерку. Тетка је удата, а тата и стриц су отети. Они су њихов нестанак јако тешко поднели. До последњег даха су одлазили на протесте у организацији Удружења, тра-

гали за њима. Дека је од туге преминуо само две године након отмице синова, а бака прошле године. За живота нису имали мира, нису сазнали ништа о судбинама својих синова. Бака је увек говорила: „Кад бих бар могла да их сахраним код деде, да им запалим свећу.“ Баку смо често обилазили, увек нас је дочекивала уплакана.

Волела бих да нико више ово не доживи, да нико не одраста без оца и својих најближих.

Гојковић Трифун Син отетог Филипа Гојковића

*Велика трагедија. На жалост нисмо једини. Шта ја моју да урадим за свој оца?
Једино моју да замолим и домаће и евројске организације које су надлежне за наше
тегобе да се више ангажују.*

Из Косова Поља сам, рођен 1989. године. Мог оца, Филипа Гојковића, отели су терористи 22. јуна 1998. године на радном месту. На радном месту, то желим посебно да истакнем. Вече пре тога отац и ја смо брата, сестру и мог стрица испратили на море. Нас двојица смо намеравали да наредних дана одемо на село и обавимо ратарске послове.

Тата сутрадан није требало да ради, али да би обавили те послове на селу заменио је смене са колегом. Ујутро је отишао на посао, био је ауто дизаличар у предузећу ЕПС на копу Белаћевац. Пре подне око 8 сати и двадесет минута пресрели су га албански терористи и са још двојицом колега одвели у непознатом правцу. Двојицу Албанаца који су били са њима су пустили. Мени је то и данас нестварно, али се баш тако десило. Од тог дана ми, породица, о тати не знамо ништа. Наслушали смо се свакаких прича, али то су остале приче. Ништа се није доказало, а њега нема. Ја сам тада имао девет година, а он 46.

Мама је прва сазнала за татин нестанак. Ја сам био у кући,

а њу су са посла довезле колеге које су ми рекле да маму боли глава. Испред куће су почели да се окупљају људи. Као и већина на Косову живели смо нормалан, породичан, складан, са комшијама пријатељски живот. Сви смо се волели без обзира на националност. Мој отац је рођен у селу у ком је већинско становништво албанске националности. Са њима је делио хлеб, играли су се, касније и радили заједно. Тата је одлично говорио албански језик.

Мени дуго није било јасно о чему се ради. Информација, као таква, да је киднапован мени као детету била је нејасна. Пар дана потом стриц, сестра и брат допутовали су са мора. Сестра је тада имала двадесет година, брат непуних седамнаест. По њиховим реакцијама видео сам да нешто није у реду. Сестра се, кад је сазнала, онесвестила. Брат је негде отрчао, а стриц из беса и немоћи поломио све у гаражи. Мама није била при себи. То је за мене био велики шок.

Могу да разумем кад неко премине, кад знате како је провео своје последње дане, како је живео... али не могу да

Гојковић Трифун

разумем да је неко нестао. Остаје вам само нада да је живот окончао на неки колико-толико хуман начин. Чак и не мислите о себи и како сте одрастали без оца, већ о његовим последњим данима. Како их је он провео. Баш тако.

Ја имам свој живот, своју децу. Брат и сестра такође. Какав је био живот мог оца, како га је завршио у својој четрдесет и шестој години? Ако је неко способан да отме недужне људе са радног места, шта је у стању да уради отетим људима.

Ми се сви надамо да ћемо пронаћи његове посмртне остатке. Боримо се да сазнамо било какву истину. До данас ми немамо апсолутно никакву информацију где је човек. 1998. године није било агресије, није било бомбардовања. У мојој околини није било никакве нетрпељивости између Срба и Албанаца. Живели смо нормално, људи су радили у предузећима на њивама, дружили се. Није постојао никакав наговештај да би неко могао да отме другог на радном месту.

Тог дана на истом месту догодиле су се још две отмице.

Отац, Филип Гојковић

Око 11 часова отета су још три Србина, око 13 још тројица.

Мајка је ишла на скупове, протесте, трибине у организацији Удружења. Без резултата. Немамо информацију о оцу.

Велика трагедија. На жалост нисмо једини. Има много породица које су у истој ситуацији. Мало је киднапованих, а пронађених људи, или њихових посмртних остатака.

Шта ја могу да урадим за свог оца? Једино могу да замолим и домаће и европске организације које су надлежне за наше тегобе да се више ангажују. Апеловао бих и на више политичке воље, која се последњих година изгубила, да се заинтересују за породице страдалих у циљу проналажења и откривања судбина њихових ближњих. Како су ти људи окончали своје животе? Ми само желимо да сазнамо где су.

Тешко нам је. И то траје читавих двадесет и шест година. То није мало, па за двадесет и шест година ја се наддам унучићима, мој отац своје није стигао да дочека, а има их.

Грковић Душан

Син отетог Љубише Грковића

Не моју да схваћим да данас, уз све постојеће технологије, није могуће пронаћи нестрадале.

Грковић Душан

Рођен сам 1992. године у Призрену. Имам сестру Јовану која је старија од мене четири године. Наш отац Љубиша Грковић је нестао 4. јула 1999. године и од тада о њему не знамо ништа. Колико знам отишао је у продавницу по намирнице и од тада му се губи сваки траг. Био сам мали, па немам много заједничких успомена са оцем. Колико се сећам био је вредан, радио је у фабрици „29. новембар“, често ме је водио са собом на њиву на којој смо узгајали лубенице, волео је да игра шах. Увек ме је носио на раменима.

По окончању рата настанили смо се у Бачкој Тополи. Моји родитељи су се 1998. године развели, затим је мајка почела живот са очухом који је као војно лице био на служби у Призрену. Са повлачењем наше војске са Косова пребегли смо и ми у Србију.

Да је отац нестао сазнали смо из новина које су објавиле списак несталих лица. Тешко ми је о томе да говорим, а како сам старији све ми је теже. Кад сам

био мали много тога нисам схватао. Временом сам се навикао да отац није са нама, али то не могу да прихватим. Посебно патим због тога што његово тело није пронађено, што не знам где му је гроб. Из сестриних прича знам да је нестанак оца пријавио стриц. У Црвеном крсту смо дали узорке крви за ДНК анализу, међутим то није помогло.

Као мушкарцу отац ми посебно недостаје. Највише ми је недостајао у основној школи. Кад год би се дечаци споречкали један од њих би рекао: „Зваћу тату!“ Ја сам се бранио како сам знао и умео, али тату нисам могао да позовем.

Не могу да схватим да данас, уз све постојеће технологије, није могуће ништа урадити по питању проналаска пострадалих. Некако се све заборавило. Како може толико људи да нестане као да су у земљу пропали? Не бих никоме пожелео да доживи све што смо ми доживели.

Грковић Фекете Јована

Кћи отетог Љубише Грковића

Са повлачењем наше војске са Косова нас четворо смо отишли у Лесковац, где је војска била стационирана. Само неколико дана по доласку у Лесковац, из новина смо сазнали да је отац нестао. То су моја сећања на оца.

Рођена сам 1988. године у Призрену. Са родитељима и братом сам живела у Ораховцу до почетка рата. Мој отац, Грковић Љубиша, је киднапован јула 1999. године. О њему немамо никаквих сазнања пуних двадесет и пет година.

Почетком ратних дешавања, 1998. године, наши родитељи су се развели, а брат и ја смо наставили живот са мамом у породичној кући њених родитеља. Не вољом оца и мајке, већ због збивања тих година, са оцем смо изгубили контакт након њиховог развода. Ја сам тада имала десет, мој брат непуних шест година. Пре повлачења наше војске са Косова мајка је упознала свог садашњег супруга који је војно лице у пензији. Са повлачењем наше војске са Косова нас четворо смо отишли у Лесковац у ком је војска била стационирана. Само неколико дана по доласку у Лесковац из новина смо сазнали да је отац нестао. Био је објављен списак

несталих лица, међу којима се налазио и мој отац. То су моја сећања на оца. Дуго сам избегавала, заправо никада до сада нисам другима говорила о томе.

Мој отац је био радник у фабрици за прераду „18. Новембар“. Нисмо стигли да га запамтимо као родитеља. Имам углавном тужна сећања на тај период свог живота. То што сам проживела ни данас не схватам. У себи носим незацељене ране иако имам неку потајну наду да мој отац негде још увек постоји.

Знате, најтежи тренуци су у цркви када не знате где да запалите свећу. За живе или мртве. Реална сам; у овим годинама претпостављам да тате више нема. И то је пакао. Ако га нема, где је? Мислим да сваки човек у XXI веку заслужује бар да буде достојно сахрањен.

Током минулих година, наравно, отац можда

Отац, Грковић Љубиша

Кћи, Грковић Фекете Јована

ћеркама чак и више недостаје. Ја сам данас родитељ, и моја деца постављају питања на која немам одговор која би она могла да разумеју. Мој син данас има осам година и пита ме: „Ко је био мој деда? Шта је радио? Желим да видим неку слику...“. Пред таквим питањима ја могу само да занемим.

Како време пролази, догађаје за собом освешћујем и они постају још стреснији. Никада до сада нисам овако отворено говорила о овоме. Чак ни са најближим члановима породице. Једноставно избегавам.

Данас живимо у Бачкој Тополи. Мој очух је из Бачке Тополе, као војно лице, био послат на службување у Призрен. У Бачкој Тополи смо се школовали, одрастали...

Јованин брат Душан Грковић

Највише ми је недостајао у основној школи. Кад год би се дечаци споречкали један од њих би рекао: „Зваћу тату!“. Ја сам се бранио како сам знао и умео, али тату нисам могао да позовем. - Душан Грковић

Живковић Јовановић Јасмина Кћи отетог Пауна Живковића

Млађе сестре и ја данас имамо своје породице. Ниједна од нас није обукла венчаницу на свом венчању из поштовања према оцу. За оца, који је отишао, везујемо стварање својих породица. Никада нисмо биле у стању да у пошћуности доживимо своју радост.

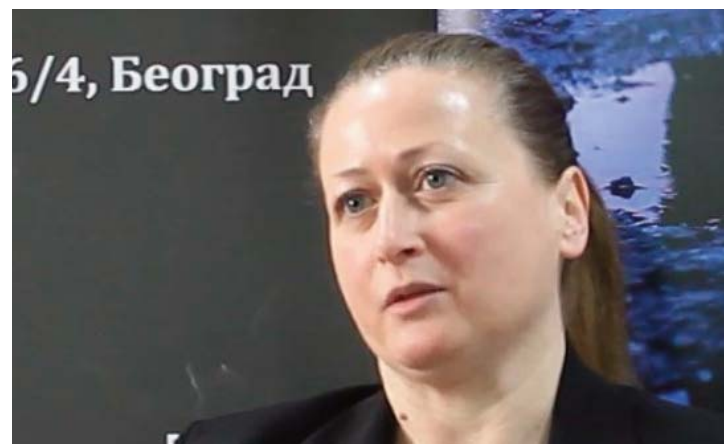
Живела сам у Урошевцу са својом породицом до 1999. године, по занимању сам мастер правник. Након рата није било безбедно наставити живот у Урошевцу. Са својом породицом сам отишла у Штрпце, у село Готовуша, код својих родитеља.

Мој отац, Паун Живковић, је био директор Средње техничке школе у Урошевцу. Након избеглиштва из Урошевца и пресељења у општину Штрпце, из жеље и обавезе да настави са својим радом, тата је намеравао да отвори Средњу техничку школу, односно да измести постојећу из Урошевца у општину Штрпце. То су захтевале околности и то су тражила расељена лица, ученици који су остали без својих докумената, као и професори који су остали без својих радних књижица. Тата је, са својим колегама из Штрпца, дуго покушавао да обезбеди пратњу КФОР-а уз коју би отишао у своју матичну школу у Урошевцу и узео неопходну документацију за измештање школе у Штрпце. Изненада, без најаве, 28. септембра

1999. тата је позван да крене у пратњи КФОР-а у Урошевац по документацију. Било је рано јутро, сестре и ја смо спавале, последња сећања на оца су његов глас. Нисмо га виделе, само смо га чуле како прихвата да пође.

Пре него што наставим желела бих да дажем да су у том периоду људи који су остали да живе на Косову, поготово на територији општине Штрпце, били заробљени у једном импровизованом кампу, односно енклави како их данас називамо. И данас су те енклаве сличне, са истим условима за живот Срба. Ми тада нисмо имали струју, телефон... никакав контакт са људима ван наше енклаве. Нисмо имали елементарне услове за достојанствен живот.

Тата је у пратњи КФОР-а, са пријатељима, кренуо у Урошевац. Истог дана око 8 сати увече су војници КФОР-а са два возила дошла пред нашу кућу. Један од војника је изашао из возила и рекао мајци, сестрама и мени да су Паун и Марко нестали, да их они траже. Вратио се у возило и одвезли су се у своју базу. Не схватајући шта

Живковић Јовановић Јасмина

значи „нестали су“, како су нестали и где их траже, остали смо неми и збуњени. Без струје, без возила, без икаквих могућности да дођемо до још неких информација са комшијама смо исте вечери отишли у базу КФОР-а на Брезовици у нади да ћемо сазнати више о томе како је Паун нестао, где и како их траже. Међутим, нисмо добили никакве информације, а ни данас не знамо ко су били војници који су им као пратња гарантовали безбедност.

Сутрадан су дошли други војници и рекли нам да су Паун и Марко примљени у школу у Урошевцу. Били су у техничкој школи, економској и у Првој основној школи у Урошевцу у којој су их дочекали пријатељи Албанци, колеге.

Понудили су их чајем и кафом. Тата је прихватио позив колега и у канцеларији сачекао да пронађу документа. Тада су у канцеларију упала три униформисана човека.

На српском језику су их упитали шта траже у школи,

извукли су их из канцеларије, вукли по целој школи. Било је подне, школа је била пуна ученика и професора. Одвели су их у непознатом правцу. То су једине чињенице које су нама познате. Сазнали смо их од татиних колега, та три Албанца која су била са татом и чика Марком у канцеларији. Они су се правдали да не знају ко су та три униформисана лица и где су их одвели. Мени је то тада звучало невероватно, као и данас. Постоји неки завет ћутања, па ми ни данас не можемо доћи до истине шта се са њима десило. Колеге које су биле са њима у канцеларији су ухапшене, међутим убрзо су пуштени у недостатку доказа. Они и данас живе и раде у Урошевцу али још увек ћуте о судбини тате и чика Марка.

Те ноћи када нам је војник КФОР-а рекао да је тата нестао ја сам имала 21 годину, млађа сестра 19, а најмлађа 10. Од тог тренутка свој живот делим на пре и после. Ја сам тада била студент треће године на Правном факултету. Доста добар студент. Тада престаје моје шко-

Отац, Паун живковић

ловање, околности су ме принудиле да на себе преузmem улогу и оца и мајке и старије сестре.

Наставила сам да трагам за својим оцем. У том периоду обрађали смо се свим институцијама које су биле на Косову. Било је превише војника, међународних организација, превише демократских организација које су се залагале за људска права. Ми се нисмо осећали као да имамо било каква права, нарочито не у погледу тражења несталих лица. Обрађали смо се и тадашњем команданту КФОР-а, немачком команданту Рајнхарду. Имамо и документацију која то потврђује, у којој нас уверавају да КФОР ради све што је у њиховој моћи. Међутим, то је остало само слово на папиру.

Никад се нико није искрено потрудио да се нестала лица пронађу и да се истина о њима сазна. Разговарали смо са свим надлежним органима, протестовали, организовали блокаде, спавали на главном путу у општини Штрпце како би изазвали пажњу међународне заједнице...

На жалост до данас нисмо добили ниједну информацију.

Млађе сестре и ја данас имамо своје породице. Ни једна од нас није обукла венчаницу на свом венчању из поштовања према оцу. За оца, који је отет, везујемо стварање својих породица. Нисмо биле кадре да до краја искажемо своју радост у стварању живота. Никада, ни један догађај, ни један празник није прошао без туге. То се гомила. Не можемо да се ослободимо тог осећаја празнине и неправде. Нисмо напустили Косово, са својим породицама и даље живимо на Косову. Надамо се да га никада нећемо ни напустити. За нас би била издаја када би напустили Косово не сазнавши истину о томе шта се тати десило.

Што се починиоца ових монструозних злочина тиче, надам се да им је сопствена савест довољна казна. Упркос свему што сам проживела никоме не желим зло.

Јовановски Славица

Ћерка отетог Чедомира Ђокића

Мајка ја је преклињала да оде у цркву или у своје родно село Шилово, да се склони. Није хтео, говорио је: „Ма идем, идем само да ме питају, вратићу се“. Од тада му се губи сваки траг. Моја мајка је ишла у ОВК-а у Гњилану где су јој рекли: „Изађи одавде, немој и тебе да киднапујемо“.

Живим у Нишу, родом сам из Гњилана, мајка сам троје деце, имам 46 година.

Мој отац је киднапован у Гњилану, из стана у ком смо живели, када сам имала само 21 годину. У време отмице брат и ја смо били код мајчиних родитеља у Бујановцу. Нисмо могли да се чујемо са мајком, телефонске линије су биле у прекиду, па смо сазнали тек неколико дана касније.

Нисам веровала. Чак и кад је мајка дошла, кад нам се придружила у Бујановцу нисам хтела да прихватим да тате нема, живела сам у нади да ће се у једном тренутку појавити. Мислила сам да је отишао на неки одмор, међутим ево већ 25 година њега нема.

На татино инсистирање мама је мене и брата одвела у Бујановац. Он је желео да остане у Гњилану. Мама се вратила код тате и затекла га уплаканог у испретураном стану. ОВК-а је претресао стан, тражили су

му оружје које ми нисмо имали. Рекли су му да ће се вратити и одвести га на испитивање. Тако је и било. Дошло је њих четворо, двоје је држало мајку а њега су затекли у кревету. Било је лето. Мајка га је данима пре тога преклињала да оде у цркву или у своје родно село Шилово, да се склони. Није хтео, говорио је: „Ма идем, идем само да ме питају, вратићу се“. Од тада му се губи сваки траг. Моја мајка је ишла у ОВК-а у Гњилану где су јој рекли: „Изађи одавде, немој да и тебе киднапујемо“. Свесна опасности пожурила је кући. Питала се, шта ако и њу одведу, шта ће бити са нама децом.

Мајка је случај отмице пријавила свим надлежним институцијама, чак и цркви, али узалуд. Вратила се код нас у Бујановац.

Мој брат је пуно патио, увек је са собом носио очеву слику у џепу. Преминуо је 2003. године од тумора.

Отац Чедомир са сином, Славициним покојним братом Ненадом

Славица Јовановски

Тада ми је отац највише недостајао, затим кад сам се удавала 2004. године. И за сваки празник осећамо празнину. Када сам се породила са првим дететом опет је недостајао, па касније када сам добила близанце... Увек ће ми недостајати.

Сећам га се по лепом. Био је добар човек, познат у Гњилану као добар мајстор, радио је грађевинске и керамичарске послове. Ценили су га и Срби и Албанци. Албанци су га чак и чешће звали да ради на њиховим кућама, не само зато што је био добар мајстор, већ и зато што је био поштен. Чиме је он заслужио да доживи такву судбину, коме је он толико засметао? Волела бих да је данас са нама, да се радује унуцима, гледа њихово одрастање са својом супругом, мојом мајком. Али тога није било, нити ће бити.

Мајка је ишла на све скупове које је организовало Удружење, у Црвени крст, ишла је на све догађаје и

обележавања. Једном је одсуствовала због болести, па сам је ја заменила у Грачаници. Мислим да је повод био обележавање Дана киднапованих. Није ми било пријатно зато што сам први пут након дужег времена улазила на Косово. Плашила сам се, било ми је тешко. Дуго након те посете Косову нисам могла да се смирим.

У Нишу сам била на многим обележавањима и полагањима венаца. После тога сам данима сломљена. Ниједна породица не заслужује да буде без свог вољеног.

Једино бих волела да имам место, као што одем на гроб свог брата и запалим свећу, тако да одем код тате и урадим исто. Чини ми се да би ми било лакше.

Ми не знамо ни какву је судбину доживео, ни где је.

Карановић Драган

Син отетог Душана Карановића

Како су дани пролазили, иако с'ће деиће, видиће да нешто није у реду. Полиција је долазила скоро свакога дана, можда са неким сазнањима. Прислушкујући разговоре одраслих сазнао сам да је тата нестао. Уследили су дани и месеци мој плача. Сећам се да сам питао баку: „Ако не будем јео тата дана да ли ће се тата вратити?“

Живим у Новом Саду, имам 34 године, када ми је отац Душан отет на Косову имао сам девет. Нестао је 1. маја 1999. у селу Лугађија близу Ђаковице. 30. априла кренуо је из Новог Сада иако су га колеге полицајци убеђивали да не иде, он је био решен да иде на Косово и брани своју земљу. Мама је била на послу када су јој 3. маја саопштили да је тата нестао. Мама ми то није пренела, тако да сам као дете био уверен да ће се тата вратити.

Како су дани пролазили иако сте дете видите да нешто није у реду. Полиција је долазила скоро свакога дана, можда са неким сазнањима. Прислушкујући разговоре одраслих сазнао сам да је тата нестао. Уследили су дани и месеци мог плача. Мени је отац био узор. Где год је ишао водио би ме са собом, шта год је радио, радио бих и ја са њим. Почео сам себе да кажњавам тако што нисам хтео да једем. Сећам се да сам питао баку: „Ако не будем јео три дана да ли ће се тата вратити?“. Бака би ми одго-

ворила: „Вратиће се, само буди стрпљив.“ И опет би следили дани ишчекивања и маштања шта бих могао да урадим да ми се тата врати.

Отац нас је водио свуда: на море, у своје родно место, упућивао нас је на спорт. Био је веселац, волео је да окупља друштво. Лепо је певао и свирао је хармонику.

Временом сам очврснуо, иако је рана остала кренуо сам даље. Мама нас је подстицала да наставимо са својим животима. Наставила је да нас води на море, понекад и два пута на зимовење, упућује на спорт... чинила је све што је могла да нам одврати мисли од трагедије која нам се догодила. Свака јој част. Брат је другачији он је очев нестанак лакше поднео, или се то мени само чини. Старији је од мене годину и по дана.

Волео сам да опонашам оца у свему што сам упамтио. На пример када бих везивао пертле питао бих маму: „Мама да ли знаш ко је овако везивао пертле?“, одгова-

Драган Карановић

рала би „Знам, тата.“ Људи који су познавали мог оца кажу да имам исте покрете као Дуле. То ме охрабрује, даје ми снагу. Сећам се и узајамне подршке и љубави мојих родитеља. Отац као да је нешто слутио. Сећам се пре него што је кренуо на Косово пуно је шетао по Новом Саду и поздрављао се са пријатељима и познаницима. Док му је мама паковала ствари нису проговорили ни реч.

Верујте, овај разговор је за мене јако тежак и емотивно исцрпљујућ. Не само да сам одрастао без оца, мој отац је нестао.

Драган Карановић са старијим братом и мајком Љиљаном

Брат је уписао саобраћајну школу. Угледавши се на њега ја сам уписао исту. У школи смо били нераздвајни. При крају средње школе разболео сам се, нисам имао вољу да упишем факултет. Ипак сам га уписао, остао ми је још само дипломски испит.

Карановић Мирослав

Син отетог Душана Карановића

За мене, десетогодишњака, чињеница да одједном тата нема била је страшна. Тешио сам себе да је у логору, да ће се вратити кад прође рат, да га чувају за размену. Дани су пролазили. Сваке ноћи легао сам са надом. Бомбардовање се завршило, моја надања су порасла, али отац није било. Схватио сам да сам остао сам, да морам да се борим.

Рођен сам у Новом Саду 1989. године у ком и данас живим. Дипломирао сам на Економском факултету.

Те 1999. године мој отац Душан је био у резервном саставу полиције и одмах по почетку бомбардовања био је ангажован. Пре тога радио је у СПЕНС-у. Прво је био допуна јединицама МУП-а у Новом Саду. Два дана пре татиног одласка на Косово предвече је зазвонио телефон. Баш ја сам се јавио и како тата није био у кући примио поруку да се јави свом командиру. Мој млађи брат се споречкао са другаром из комшилука, па је тата отишао да их умири. Чим се вратио пренео сам му поруку.

Позвао је командира који му је рекао да за два дана иде на Косово. 30. априла 1999. у раним јутарњим сатима мама је отпратила тату до полицијске станице. Касније нам је причала да је био видно узнемирен. Ми деца смо знали само да је отац отишао да брани државу од агресора.

Пролазиле су недеље и након отприлике месец и по дана по мене је дошао комшија. Био сам код друга, играли смо се. Каже ми комшија „Мораш кући, дошла је полиција.“ Осећао сам да нешто није у реду. У кући сам затекао неколико полицијских службеника од којих сам сазнао да су изгубили контакт са мојим оцем. Рекли су нам да је тата залутао између Пећи и Ђаковице и грешком ушао у село Лугађија у конвоју возила. Размак између возила у конвоју полиције био је и до километар из безбедоносних разлога. Зачули су се пучњи, па је командир који је био у последњем возилу колоне зауставио конвој. Утврдили су да је мој отац Душан погрешно пут.

Јединица је разматрала могућност да уђе у село, покушавали су да ступе у контакт са терористима и преговарају о евентуалној размени заробљеника, али су терористи били бројчано много надмоћнији.

Мирослав Карановић

За мене, десетогодишњака, чињеница да одједном тате нема била је страшна. Тешио сам себе да је у логору, да ће се вратити кад прође рат, да га чувају за размену. Дани су пролазили. Сваке ноћи легао сам са надом.

Бомбардовање се завршило, моја надања су порасла, али отац није било. Схватио сам да сам остао сам, да морам да се борим.

Отац је био друштвен човек, по професији угоститељ, свирао је хармонику коју би увек носио са собом у гепеку аутомобила. Као млађи био је голман и љубав према фудбалу пренео је на брата и мене; брат је био у нападу, ја као крупнији, по узору на оца, био сам голман. Уписао сам се и у школу хармонике. После отмице нисам могао да наставим ни са фудбалом ни са хармоником.

Мајка је настојала да нам надомести оца, а ја као старији брат гледао сам да га заменим млађем брату. Поносан сам на свог оца, сматрам га херојем који није

Браћа, Драган и Мирослав Карановић

дао свој живот узалуд иако је стање у нашој јужној покрајни и данас лоше.

Брат и ја смо имали проблема са концентарцијом током школовања, бежале су нам мисли. Сваке ноћи смо легали са надом да ће тата ујутро да позвони на врата. Замислите да годинама свог највољенојег ишчекујете, а он не долази.

Наш случај је специфичан зато што са територије Војводине од припадника војске и полиције који су били ангажовани на Косову једино наш отац није пронађен.

Сећам се да смо брат, ја и сада покојни очеви родитељи давали крв за ДНК анализу. Желео бих да се захвалим припадницима МУП-а из станице у улици Краљевића Марка у Новом Саду који су мом оцу направили спомен обележје.

Процес трагања за оцем завршио се тако што је он проглашен мртвим, што је нама донело нове невоље. Брат

Отац Душан Карановић (у средини) је волео да свира хармонику

и ја смо као добри ђаци током школовања примали стипендије, али ми никако није јасно како држава Србија која је поднела толике жртве у минулим временима није донела закон којим би биле збринуте породице жртава.

Како сам одрастао боље сам схватао околности у којима живим и борио се уз подршку мајке, млађег брата и баке која данас има 93 године.

После оволико година не могу рећи да у мени постоји нада да је отац жив. Сваког 1. маја кад са другарима пођем на излет, на роштиљ, флашу пива... ја се сетим: На овај дан нестао је мој отац.

Мој отац није морао да се одазове на позив и оде на Косово зато што је рођен у Бихаћу, па није имао српско држављанство. Одабрао је да брани државу у којој је одлучио да живи.

Имам дивна сећања на оца: летовања, обиласци фамилије, песма... Био је пун духа. Много људи из моје

Мајка Љиљана са синовима испред манастира Острог

околине не зна да немам оца. Када у неколку реченица покушам да им објасним шта му се догодило схватам да ни нама није речена пуна истина.

Тако сам тек петнаест година након очеве отмице сазнао да је он код себе имао токи-воки преко ког су терористи јавили колегама из јединице да он из села неће изаћи жив. Никог живот не мази, али младом човеку уливати наду а знати истину је грех.

Једва сам скупио храброст да дам овај интервју. Никада до сада о овоме нисам говорио. Много би ми лакше било да знам где оцу да запалим свећу. Прво што урадим сваког 1. маја запалим две; једну за живе, другу за мртве.

Костић Анђела

Берка отетог Лазара Костића и братаница отетог Тодора Костића

Лакше би било када би моли неког да окривимо. Да ућеримо њрст и кажемо: „Они су криви за сву моју бол“. Уосталом, неко мора бити одговоран. Надам се да ако нека срца још увек куцају, куцају у шелима људи који имају неког свог да их зајрли, кад већ ми нисмо моли да јрлимо своје очеве.

Рођена сам 1997. године у селу Ретимље, у Општини Ораховац. Запослена сам као лекар у војсци Републике Србије на аеродрому „Лађевци“. Имала сам тежак пут одрастања. 1998. године у селу Ретимље киднапована је породица Костић. Међу киднапованима били су мој отац Лазар Костић и мој стриц Тодор Костић.

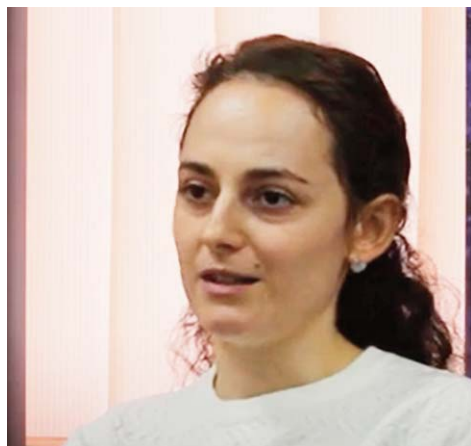
Годинама након тога живели смо у тишини, патњи, боли, трагању за нашим несталима; све до 2006. године, кад су пронађени њихови посмртни остаци у пећини Волујак. Преузели смо их и сахранили у заједничкој гробници на гробљу Орловача.

Отац и стриц су припадали радничкој породици средње класе. Све што знам о њима сазнала сам од мајке и баке Петре Костић. Након насилног протеривања са наших огњишта, настанили смо се у различитим деловима Србије. Неки од нас су завршили у Краљеву, попут мене и моје мајке, неки у Београду. Ја живим у Краљеву у ком и радим.

Мој отац је био службеник у општини на Косову и Метохији. Стриц је био радник. Обојица су радили и на њивама, помагали једни другима и од свог рада издржавали своје породице.

Моји родитељи су се упознали млади. По речима моје мајке, то је била љубав која се само једном рађа. Мене је мајка добила у својој осамнаестој години, била је јако млада. Кад би скупила храброст и снагу причала ми је о оцу, тетки Милки која више није жива, о мом стрицу, начину на који су помагали једни друге, њиховом суживоту који данас могу само да замислим. Тако их се и ја сећам зато што своје успомене на тату немам. Имала сам 11 месеци када је киднапован. Све те приче могу само да замишљам, као и њихове ликове које данас виђам само на фотографијама. Често ме неко сретне на улици и каже ми: „Ти си та, ти си то дете“. Сви се међусобно добро познајемо и волимо. Осећа се братска и сестринска

Анђела Костић

Отац, Лазар Костић

Лазар Костић на матурској вечери

Слева на десно: Слађана, Лазар, мајка Петра, Тодор и Милка Костић

љубав. Пошто немам рођеног брата или сестру, сви од тетке су ми најближи. Кроз њих и њихове приче сазнала сам много о њима и некако ми те успомене делују идилично. Шта се десило и на који начин се у људима створила толика мржња да на тако свиреп и суров начин униште, не само моју, већ и многе друге породице на Косову и Метохији тих година? Мислим да на то питање не може нико да одговори. Оно што данас радимо је позив свим младим особама и људима да сазнају нешто више о нашим породицама, да са нама поделе бол који су у току одрастања делили наши пријатељи и родбина како би их сачували од заборава.

У току свог одрастања били смо везани за породице којима се десило исто или слично као и нама, тако да сам заједно са својом мајком била учесник различитих протеста, окупљања у организацији Удружења киднапованих и несталих на којима смо упућивали апеле надлежним институцијама да открију судбине наших најмилијих.

У раном детињству, када сам имала 7 или 8 година, долазили су неки људи у нашу кућу. Тада нисам знала ко су. Мајка је покушавала да ме умири говорећи ми: „Доћи ће сад једна тета и боцнуће те мало у прстић па ће на основу тога они тамо нешто да анализирају“. После извесног времена, мама ми каже: „Тата се више неће вратити“. Како неће? Ваљда нисам ни била свесна да је негде отишао. „Како нема тате више, шта то причаш?“.

Онда смо 2006. године сазнали да су преузети њихови посмртни остаци пронађени у пећини Вољујак у којој су били спаљени. Њихов пут до те јаме до данас нам није познат. Чекала сам у дворишту цркве на гробљу Орловача заједно са покојном тетком Милком. Преминула је од карцинома дојке. Мислим да ни тада нисам била свесна. Ујутру се појавио дугачак ред сандука пред црквом. Видим своју браћу која носе крстове на којима пише Лазар и Тодор Костић. Шта се то десило, да ли је могуће да је одједном толико људи нађено мртво? Била сам дете. Баби није било добро... Имала сам

осећај да сви све знају осим мене. Гледају ме и плачу, а ја не знам зашто плачу.

Тако ваљда, док одрасташ и остајеш без тих људи који су били ту у тим тренуцима, схваташ шта се десило и уместо да ти буде лакше, бива ти све теже. Тешко је у животу када останеш без неког најближег кога ниси имао прилике да упознаш. Не можеш да опишеш нешто што ти недостаје када никад није ни било ту. Ниси осетио загрљај, ниси осетио додир, бол, срећу, ниси провео ниједан тренутак са њим да би рекао: „Е, фали ми то, фали ми очинска љубав“. Само си свестан тога да ти недостаје. Део слагалице ће увек недостајати и никад нећеш бити комплетна личност, колико год други покушавали да надоместе твој губитак.

Најтежи су рођендани. И сваки наредни бива тежи. Немаш чему да се радујеш. Живот иде, године постају само број, настављамо даље једну за другом. Спознајеш да никад у животу нећеш бити потпуно срећан. Најлепши су ми сви они тренуци у којима су ми други причали о оцу и кад ми неко

каже: „Личиш на тату“. Више личим на тату него на мајку, мада би она можда волела да је другачије. Драго ми је да још увек постоје људи у мојој породици са којима могу да делим те приче о свом оцу. Тешко је и њима. Највише се уживим у приче баке и маме. Важно је да се слика оца пренесе на нас младе. Важно је да би формирали слику наших живота некад, зато што нисмо били у прилици да га и сами проживимо.

Живим у нади да се све ово десило са неким разлогом. Можда је постојао разлог што смо пали неки испит на факултету, што се нисмо остварили у некој другој улози у животу. Верујем да смо јака породица. Моја бака се зове Петра. Њено име изведено је од грчке речи камен. Она је својим животом и постојањем успела да одржи сећање на њих. Највише она, као њихова мајка, која их је најбоље познавала, којој и данас највише недостају.

Оно чему се надам у будућности јесте да имам храбрости. Надам се бољем сутра, да се све што је проживела моја породица не догоди ни једној другој. Ни најгорем непријатељу не бих пожелела осећања која сам проживљавала током свог живота. Та празнина постане толико велика да у њој човек може да се изгуби. Нека осећања ни са ким не можеш да поделиш. Знаш да нико не може да их разуме. Али не можеш никога ни да кривиш. Лакше би било када би могли неког да окривимо. Да уперимо прст и кажемо: „Они су криви за сву моју бол“. Ипак, неко мора бити одговоран.

Надам се да ако нека срца још увек куцају, куцају у телима људи који имају неког свог да их загрли, кад већ ми нисмо могли да грлимо своје очеве.

Костић Магдалена

О отмици ујака Зорана Станишића

Често сам са баком ишла на скупове Удружења. У сећања су ми се урезале слике неких људи на зидовима, зелене фотеље... Тек када сам одрасла схватила сам ко су ти људи. Чланови Удружења временом су пошљали породица која дели исту бол.

Из Грачанице сам, студент Филозофског факултета у Нишу на одсеку за новинарство.

1999. године киднапован је мој ујак Зоран. Живео је у селу Словиње у општини Липљан. Моја баба, деда и тетка помагали су му да пренесе ствари од своје до њихове куће зато што је његова претходне ноћи била опљачкана.

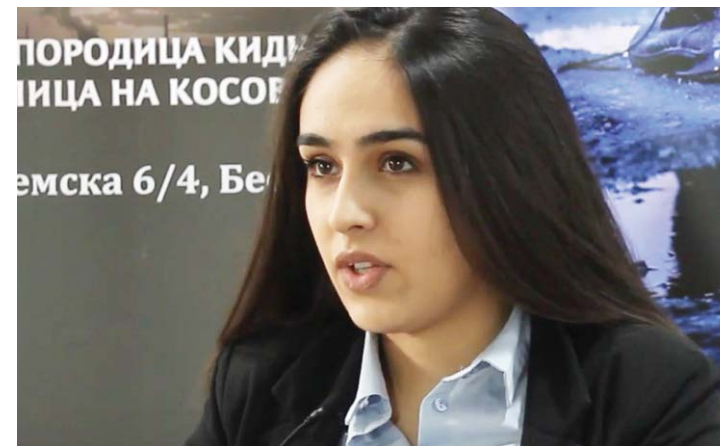
Куће су једна од друге биле удаљене непуних три стотине метара. Тетка, баба и деда су били у кући дединог оца, а Зоран је само на тренутак остао у својој и нестао. Затекли су отворену капију и упаљен трактор. Убрзо су се окупиле и комшије, међутим нико није видео шта се десило. Један комшије Албанац је касније рекао да је отет зато што је Србин. Од тада крећу апели, пријаве полиције, међународним организацијама али све се свело само на то да, како ми је тетка причала, долазе полицајци и људи из организација који питају шта је имао на себи, како је изгледао. Даље од тога у истрази се није ишло. Кад је ујак отет ја нисам била рођена. Када сам била мала виђала

сам његове слике код бабе и деде питајући се ко је тај човек и зашто они чувају његове слике.

Након потписивања Кумановског споразума ујак се вратио са одслужења војног рока. Имао је година колико имам ја данас. Ужасавајућа ми је помисао на то.

Када сам била мала ништа нисам схватала. Знала сам да су мама и тетка имале брата и то је било све. Знала сам да су се организовали неки протести сваког 30. августа на којима су се окупљале многе породице... Тек кад сам мало порасла схватила сам. Чула сам и за Жуту кућу, радне логоре. Чини ми се да сам одрасла пре времена. Ујакова отмица свакако је утицала на мене. Када у окружењу имате пријатеље који имају ујака, који су од ујака добили поклон, имају брата од ујака... без свог ујака одрастате са неким осећајем празнине. Та празнина присутна је и на породичним окупљањима.

Често сам са бабом ишла на скупове Удружења. У сећања су ми се урезале слике неких људи на зидовима,

Костић Магдалена

зелене фотеље... Тек када сам одрасла схватила сам ко су ти људи. Чланови Удружења временом су постали породица која дели исту бол, исту наду да ће се судбина њихових ближњих, ма колико година да је прошло, осветлити. Свако заслужује да зна истину. Желимо да знамо где су сви ти људи, где је мој ујак. Све се своди на нека обећања. Верујем да је истина спора, али да увек нађе свој пут.

Неколико дана након ујакове отмице напустили су село Словиње. Све им је уништено, куће су спаљене, ништа није остало. Баба, деда, мама и тетка су након Словиња отишле у село Доња Гуштерица, после тога у Грачаницу у којој и данас живимо. У почетку као подстанари, касније смо добили кућу у Новим Бадовцима, насељу од деведесетак кућа. Богу хвала и баба и деда су живи и здрави. Нада у њима да је њихов син жив још увек живи са њима.

Бачко доба, Зоран Станишић са друговима

Зоран Станишић у наручју мајке Милевке, са сестрама Данијелом и Јамином

Лазих Силвана Берка отетог Веселина Лазиха

Када је отет шата је имао непуних 47 година. Ова година мени лично је најтежа зато што сам и ја у својој четрдесет седмој години.

Рођена сам 1976. године у Урошевцу. Живела сам са родитељима Веселином и Бојаном, шест сестара и братом у селу Горње Неродимље. Трагам за својим оцем Веселином Лазихем рођеним 1951. Отац је радио у предузећу „Полет“ као возач. До 19. јула 1998. године живели смо нормално, као и остале породице. Нас четири старије сестре већ смо се удале и основале своје породице.

Као и обично, тог 19. јула тата је после посла отишао да се прошета. Срео је комшије и брата од стрица, мало су разговарали и разишли се. Тата је отишао у правцу између цркве Свете Богородице и Светог Уроша и од тада му се губи траг. По причи брата и комшија, пола сата потом наишло је возило ОВК-а. Униформисана лица из возила су их позвала да приђу. То им је било сумњиво па су се удаљили. Међутим, један од комшија Сениша Лукић је кренуо ка њима. Чим је кренуо неко из возила је запуцао

Лазих Силвана

на њега. Чувши пуцње полиција је изашла на улице села, позвана је и војска. Претпостављало се да су терористи били сакривени у околним шумама, направили барикаде и намеравали да нападну село. Сутрадан ујутро браћа од стрицева су обилазила околину, колико су им војска и полиција дозвољавали тражећи тату. Мислили су да се након пуцњаве негде сакрио, али га нису пронашли.

Убрзо смо сазнали да су оца отели терористи. То су све биле наше комшије са којима је тата похађао школу, радио. До тог дана ми Срби нисмо ни слутили да је то могуће. Нестанак смо пријавили Црвеном крсту, UNHCR-у, EULEX-у... још увек трагамо за оцем, ево ускоро већ двадесет и шест година.

Док смо живели на Косову до нас су стизале свакојаке приче: да су живи, да су у радном логору, па да су пребачени у Албанију... У неверици и шоку у почетку смо веровали тим причама. Ми смо живели са Албанцима,

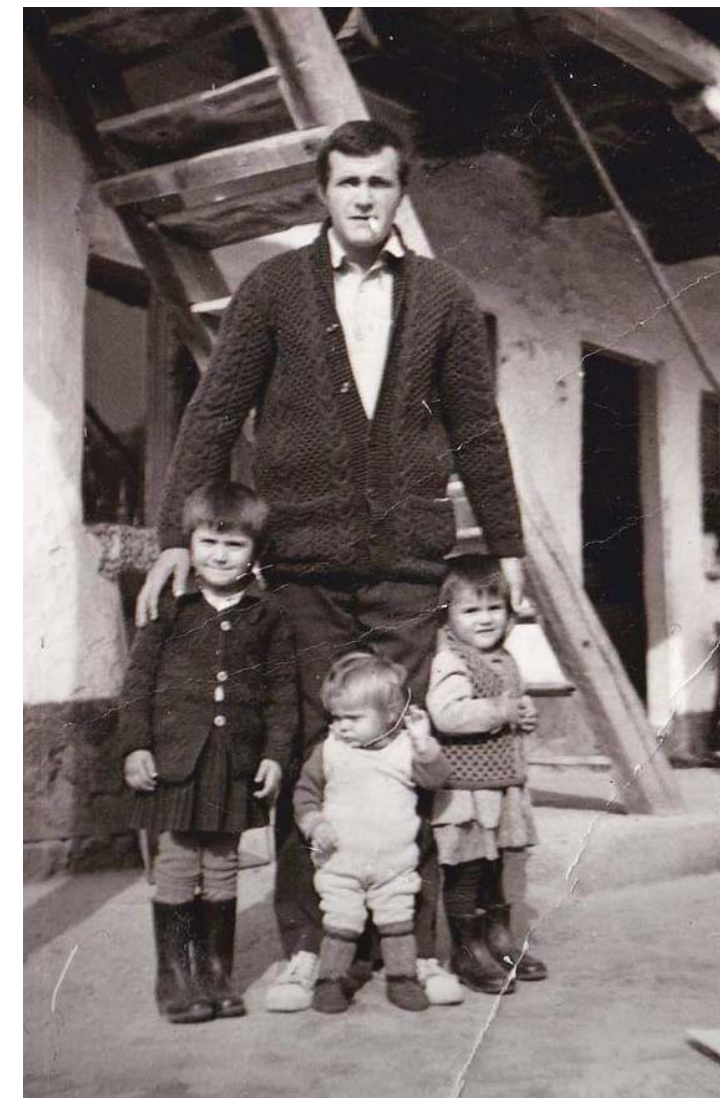
били комшије, ишли у школу заједно, дружили се... Почело је бомбардовање, тада и у годинама после били смо уверени да су они живи, да ће се појавити.

Када је отет тата је имао непуних 47 година. Ова година мени лично је најтежа зато што сам и ја у својој четрдесет седмој години. Мој тата се борио за нас, да нас обезбеди, школује и сад кад је требало да ужива у животу са нама и својим унуцима њега нема. Колико год да вам причам о том догађају не могу да вам опишем колико нам је тешко. Пре свега мом брату који је у тренутку очеве отмице имао само тринаест година и није био свестан шта се догодило.

Славимо Светог Аранђела 26. јула, а отац је отет 19. Тог дана само нам је он у мислима, насмејан.

Тешко ми је да издвојим најлепши тренутак проведен са оцем. Било их је много, али рецимо да су то породична окупљања. Ја имам сина рођеног 1996. године и кад год бих са њим дошла код родитеља у посету тата му се неизмерно радовао, држао га у крилу и тепао му. А најтежи тренутак био је кад се брат женио. Тај осећај вам не могу описати; сви смо били истовремено бескрајно тужни и бескрајно срећни. Брат данас има четворо деце, мушко се по деди зове Веселин. Кад год изговоримо његово име навиру нам сећања на оца.

Од свих надлежних институција добијали смо само обећања. Фактички су нас слагали. Ипак, потајно се још увек надам позиву и информацији о тати, да је жив. Али после оволико година...

Веселин Лазих са кћерима Данијелом, Достаном и Силваном

Лазих Крстић Драгана Берка отетог Веселина Лазиха

*Са мајком смо од очеве ојмице
променили деветнаест пребивалишта.
Нисмо бирали посао да би се
прехранили.*

Лазих Крстић Драгана

Рођена сам у Урошевцу, село Горње Неродимље. Наш тата је био возач аутобуса, живели смо и радили са Албанцима у слози, нико није очекивао да ће нам отац бити отет. Ја сам најстарија сестра, па сам уз мајку, млађим сестрама и брату била све. Кад је тата отет брат је имао само тринаест година, а најмлађа сестра десет.

Без оца, чинило ми се, нећу моћи да наставим свој живот. Отац ме је возио у школу, ја бих га на кућном прагу прва дочекивала кад се враћао са посла. Док се не врати кући нисам желела да пођем на спавање.

Била сам код сестре кад сам сазнала да нам је отац нестао. Имала је бебу, помагала сам јој. Прво су сазнале мајка и млађа сестра које су биле у кући. Сестра, рођена 1982. године, добила је инфаркт.

Дошли су војска и полиција, ми смо били у седишту ОВК-а у Приштини, очев нестанак одмах смо и пријавили свим надлежним институцијама. Сви су нам уливили наду

да ће се то решити, да ће све бити у реду..., али до данас ми не знамо ништа. И даље трагамо за истином. Ја имам три сина. Сва тројица деду познају само из наших прича: да је био предобар, увек насмејан.

Са мајком смо од очеве отмице променили деветнаест пребивалишта. Нисмо бирали посао да би се прехранили. Мени лично јако је тешко. Ни један битан догађај у свом животу нисам славила, нити на било који начин обележавала. Не могу без оца. Не знам где је, да ли је жив, шта је са њим.

Тата се тог 19. јула 1998. године вратио са посла нешто после 18 часова мало се задржао у кући и потом, као и обично, отишао да се прошета и од тада му се губи траг.

Апелујем на све надлежне органе да ако нешто сазнају да нам јаве, да знамо на чему смо, да му ако није жив обележимо гробно место.

Лазих Накић Достана Берка отетог Веселина Лазиха

*За татину отмицу сазнала сам од
супруга. Била сам трудна, мајка и сестре
нису хтеле да ме узнемире. Носила сам
нов животи у себи спремајући за очев.*

Лазих Накић Достана

Моје сестре Драгана и Силвана углавном су све рекле. И ја сам рођена у Урошевцу, живела у Неродимљу.

За татину отмицу сазнала сам од супруга. Била сам трудна, мајка и сестре нису хтеле да ме узнемире. Брат и сестра су били код мене, у шоку и неверици позвала сам мајку. Само је понављала: „Чувај ми децу!“ Схватила сам да нешто није у реду. Имала сам сина, годину дана старог, носила нов живот у себи, а стрепела сам и морала да трагам за оцем.

Млађем брату су деца у школи показала новине које су објавиле вест о татиној отмици. Брат се толико узнемирио и плакао да нисам успевала да га смирим.

Моја последња успомена на оца су тренуци проведени са њим кад је мене и сина пратио на аутобуску станицу. Од тада га нисам видела, само ми је та слика пред очима. Много ми је тешко због тога што га никад више нисам видела. Не бих волела да се неком овако нешто догоди.

Да изгуби оца, затим годинама без резултата трага за њим.

Не знам где му је гроб, па да макар могу да пођем да се исплачем. Кад год бих мајку питала шта се заправо десило са татом избегавала је о томе да говори. Претпостављам да би ме заштитила зато што сам била трудна.

Са Албанцима смо живели заједно, били смо комшије. Тата се дружио са њима.

Апелујем на све надлежне институције да нам, ако икако могу, помогну да сазнамо истину о судбини нашег оца. Живот у таквом незнању скоро па да је неиздржив.

Као што је сестра рекла; од надлежних смо добијали само обећања и ништа друго.

Лалић Иван

Син отетог Спасоја Лалића

Од трагедије коју сам доживео у детињству вероватно се никад нећу опоравити. Људи нас и даље не схватају. Сматрају нас трећим светом. Не разумеју нашу судбину. Своје дете ћу учити да никад у себи не таји мржњу. У сваком човеку колико је лошеи толико је и доброї. Пићање је само шћа преваїне. Чиме човек себе храни – злом или доброїом.

Рођен сам на Косову, у Пећи, данас живим у Чачку. По струци сам грађевински инжењер. Имам 30 година и од скоро сам ожењен. Живим са супругом, пре тога сам живео са мајком и три старија брата.

Када сам изгубио оца имао сам непуних 6 година. Он је отет на кућном прагу 1999. године, након чега му се губи сваки траг. Он је нас децу извео из Пећи и одвео у село Зблаће близу Чачка, одакле је моја мајка родом. Склонио нас је слутећи да долази зло време. Након тога одлучио је да врати са мајком у Пећ и настави живот у кући коју је сазидао од темеља, али и зато што никоме ништа нажао није учинио. Желео је да настави живот тамо где су живели наши дедови, где смо направили једно часно презиме, где су сви из наше фамилије били угледни и поштени људи. Веровао је да ће наставити са својим животом, какав је био до 1999. године.

Једне ноћи је неко полупао на врата и мој отац је

изашао мислећи да га зову пријатељи који су чували насеље на смену страже. Тад је отет. Не знамо ко га је отео. Последње што је моја мајка чула било је „Полако момци“. Мој отац је одлично говорио албански језик зато што је имао много пријатеља Албанаца. То је последње што је рекао. И од тада никакав глас ни од њега, ни о њему нисмо чули.

Мајка је брзо излетела из куће, знајући да то нису његови пријатељи, али никог није видела. Села је у ауто и одвезла се у Пећку Патријаршију у којој је био стациониран КФОР. Тамо је затекла само преводиоца који је спавао. Са свештеницима и још неким људима који су се тамо затекли пробудила га је у намери да у пратњи КФОР-а што пре крене у потрагу за оцем. На жалост није га пронашла. Ми смо дуго живели у нади да је жив.

Мој отац је рођен 1950. године. Кад је лишен слободе, затим и живота, имао је 49 година. Данас би имао 74. Како

Иван Лалић

год да је живео свој живот, на који је имао сва права, не знам да ли би данас био са нама. Када је тата отет ја сам имао само само пет година. Отет је 18. јуна, а ја сам 5. јула прославио свој пети рођендан.

Кад је мајка дошла кући и саопштила нам шта се догодило ја је нисам разумео. Био сам мали. Године су пролазиле и сваки свој рођендан који сам прослављао гасећи свећице на торти имао сам само једну жељу: да ми се врати тата. Све бих у животу дао да дође, да буде са нама, да се поигра са својим унучићима.

Сва та дешавања оставила су ожиљак на мени и мојој браћи. Имам три старија брата. Одрастао сам у средини у којој сам био изопштен из друштва. Мој најбољи друг у основној школи био је Ром. Обојици су нам се ругали и шиканирали нас.

Један део живота у потпуности сам се повукао у себе. Нисам излазио. Био сам физички активан како не бих

Спасоје Лалић на служењу војног рока

нарушио своје здравље. Трчао сам.

У средњој школи било ми је мало лакше јер сам већ био формирана личност, био сам психички стабилнији. Након тога, уследила је виша школа, па запослење.

Од трагедије коју сам доживео у детињству вероватно се никад нећу опоравити. Људи нас и даље не схватају. Сматрају нас трећим светом. Не разумеју нашу судбину. Не бих желео никоме да доживи овако нешто. На дан мог венчања, 5. августа, испред олтара са својом женом, пао ми је отац на памет. Заплакао сам. Мој кум који је такође остао без оца ставио ми је руку на раме и рекао: „Полако куме“. Једноставно не могу да опишем како је бити без оца у тако важном тренутку у животу. Кад нема неког да каже: „Нећеш више ти све одлучивати“. Само сам желео да је он ту, да ми забрани нешто, да ми не дозволи да урадим како ја хоћу, али сам се увек трудио да све радим на начин на који би он био поносан на мене. Шта год да

Лалић Иван (у очевом крилу) са браћом

урадим у животу, увек размишљам шта би ми отац рекао.

Сутра, када се остварим као родитељ, по причама своје мајке како се односио према мени, ја ћу се тако односити према својој деци. Настојаћу да од њих направим часне и поштене људе.

Нашег оца људи су ценили и поштовали. Он ми је узор. Трудим се да у животу све радим поштено иако ми се понекад учини да део околине која нас још увек не прихвата то другачије тумачи. Цео живот сам се трудио да будем поштен и добар, да мајка нема проблема са нама. Мајка је велики борац. Остала је сама са нама, четворицом малолетних синова, и покушала од нас да направи људе. Хвала јој на томе. Верујем да је успела.

Најлепши део мајчине приче о мом оцу је онај у коме ми говори како су се она и тата после посла шетали улицом и држали за руке. Део приче о љубави коју су једно према другом осећали. Желео бих да са својом супругом имам

такву љубав.

Моја мајка оца није оставила када је одлучио да се врати из Заблаћа за Пећ. Имао сам срећу да ми се мајка врати. Такву жену и такву мајку желим свакоме на свету које год националности или вере био. Отац је знао, када је изабрао моју мајку, да ће га она пратити до последњег даха. То се заиста и десило. Да је мој отац жив и да је овде са нама све би било другачије. Био бих срећан зато што су ми оба родитеља жива. Имао би унучиће са којима би се играо и шетао. Ја бих био безбрижан. Ако ништа друго, макар бих могао да га гледам.

Предузели смо све што смо могли да пронађемо оца. Мајка је чак нудила и кућу коју је отац сазидао у замену за његов живот. Тек касније смо схватили да терористичка организација ОВК-а неће признати злочине својих бораца, заправо терориста који су начинили толико зла, толико породица завиле у црно. Не желе тиме да угрозе ово што данас покушавају; да нам одузму територију. Ја се надам да ће се једном сазнати истина. Желим да сазнам ко ми је убио оца и зашто. Шта је коме згрешио. На крају, ако се све то десило због рата, онда ми макар дозволите да га сахраним као човека. Да знам где му је гроб. Да сутра поведем своје дете и покажем му где је дедин гроб. Овако не знам где је и како завршио. Желим овим путем да утичем на све људе да ову судбину ни једно дете не доживи. Знам да је немогуће у ово време живети мирно, али морамо се потрудити да недужни људи не губе животе, да им се не губе трагови. Своје дете ћу учити да никад у себи не гаји мржњу. У сваком човеку колико је лошег толико је и доброг. Питање је само шта превагне. Чиме човек себе храни - злом или добротом.

Маврић Владица Братанац отетог Млађана Маврића

Када је стриц отишао ја сам био мали, иако га ја се јошово и не сећам. Сећам се једино да ме је он научио да возим бицикл. Искрено, не знам како се њога сећам, али ња усјомена ми се дубоко урезала у памћење. Можда зајмо шјо је једина.

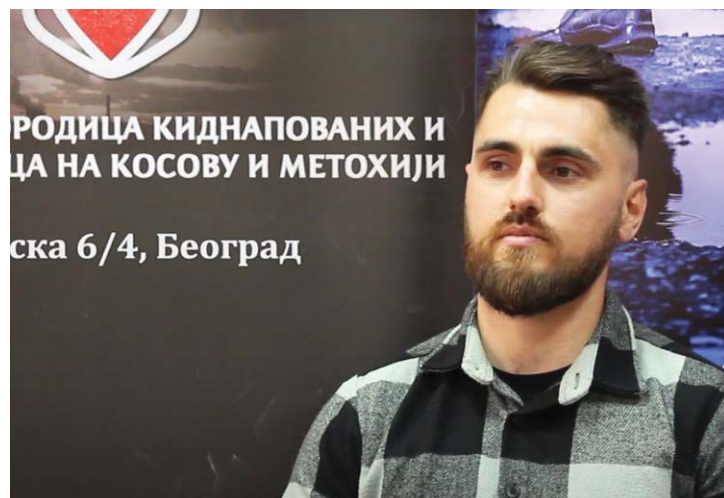
Из Велике Хоче сам, имам 28 година. Мој стриц Млађан Маврић, рођен 5. фебруара 1964. године, нестао је у Ораховцу 12. октобра 1999. године. Не знамо како. Знамо само да је пошао да купи намирнице, да су га спасили припадници ОВК-а, отели и одвели у непознатом правцу. Од тада моја породица трага за њим, све до 2004. године када су пронађени његови посмртни остаци 29. новембра, баш на мој рођендан. Сахрањен је 30. новембра по православним обичајима. Од тада за сваки рођендан по глави ми се роје исте мисли: Шта би било да је пронађен жив? Да ли да будемо захвални што је уопште пронађен, што знамо где му је гроб, многима се ни то не зна...

Када је стриц отет ја сам био мали, тако да га се готово и не сећам. Сећам се једино да ме је он научио да возим бицикл. Искрено, не знам како се тога сећам, али та успомена ми се дубоко урезала у памћење. Можда зато што је једина. О стрицу сам чуо много лепих прича: да је

био поштен, радио је у фабрици у месту које се зове Зрзе, био је диван брат, отац и стриц. Волео бих да сам имао прилику да се и сâм уверим у то, овако су то само приче других чланова породице на основу којих покушавам да створим слику свог стрица и преточим је у успомену. Када је нестао до моје породице су стизале различите информације. Стриц је донет у ковчегу, тога се добро сећам, ковчег је био затворен. Стриц је чак био и рањен 8. априла 1999. године, када су наше село бобомбардовале НАТО снаге. Пошао је да обиђе кућу коју је погодила бомба, да провери има ли преживелих и том приликом је рањен рафалом из авиона. То ми је испричао отац.

Убрзо након 2004. године, за кратко време преминули су његови отац и мајка, односно моји бака и дека. Вероватно од туге. До те 2004. године моја породица се надала да ће се стриц вратити.

Мој стриц који је нестао у Ораховцу, пронађен је у селу Брестовац, километар и по од села у коме ја са породицом данас живим. У годинама након отмице у наш дом је долазило пуно људи који су нам давали различите информације. На основу тих информација мој отац је са припадницима Мироних снага до 2004. године одлазио у Ораховац у нади да ће пронаћи брата. Најчешће су долазили из Међународног комитета Црвеног крста. Тврдили су да имају све неопходне информације о мом стрицу. Да ли су они знали да је већ мртав то никад нећемо сазнати. Ја сам уверен са су они, као и међународне снаге могле да открију где је стриц, али на жалост нису. Ко зна како је завршио свој живот? Неким отетим људима су вадиле па продавали органе, тако да ме не би чули да се исто десило и мом стицу. Пошто је стриц рођен 5. фебруара, тог дана идемо на гробље. Дана у ком су нам предати стричеви посмртни остаци нико не жели да се сећа.

Мислим да за злочине на Косову и Метохији током 1998.

Маврић Владица
Маврић Млађан

и 99. године нису одговорни само Албанци, већ и људи из Европе који су их подржавали. Док год Европској Унији буде одговарало заташкавање злочина ми нећемо сазнати судбину својих ближњих. Срећа у несрећи је да је стриц пронађен, што смо сахранили његове посмртне остатке, па имамо место на ком можемо да му запалимо свећу. Оваква патња принуди човека да буде захвалан чак и на томе. Иако је мој стриц пронађен, моја породица, поготово мој отац је наставио активности у Удружењу породица киднапованих и несталих лица. Не само он, већ сви ми, у нади да ће починиоци бити пронађени и кажњени, али и како би помогли другим породицама. Овакве околности вам на неки начин одреде живот. Јако сам поносан на свог оца који се труди, верујем да би на њега био поносан и мој стриц, његов брат.

Желим да упутим апел свим надлежним органима који могу да помогну у расветљавању судбина киднапованих и несталих на Косову и Метохији то и учине. Ако за то након 25 година није касно.

Мајсторовић Ирена О отмици стрица Ивана Мајсторовића

Сви се молимо за Ивана, за било какву информацију о његовој судбини. Верујем да би сазнање каква је његова судбина свима нама дало храброст и додатни мотив за даљи живот, нарочито мојој храброј и јакој баки Драгани Мајсторовић.

Имам осамнаест година, унука сам Драгане Мајсторовић једне од најактивнијих чланица Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. Професионална сам фудбалерка, тренирам у ЖФК „Војводина“ из Новог Сада, играм за репрезентацију Србије у категорији млађих од деветнаест година.

Ученица сам IV разреда гимназије у Новом Саду. Моја породица Мајсторовић је живела на Косову и Метохији. Стриц Иван је киднапован 19. августа 1999. године. Ја сам рођена 2005. године па се не сећам тог догађаја, али из прича старијих сам све сазнала. Кренуо је да се упише у школу у Лексовцу. Мајка, моја бака, га је чекала у Лексовцу али га није дочекала. Његов нестанак је пуно утицао на моје одрастање зато што не успевам да се ослободим осећања да у нашој породици неко недостаје. У кући је увек једна столица празна, а изнад трпезаријског стола је сат који је асоцијација на њега и леп део његовог живота. Иван је волео спорт, тренирао је

пливање, а свирао је и гитару. На сату су његове слике из тог периода. Волео је животиње па је имао свог пса Дина. Недавно ми је отац поклатио пса који личи на Ивановог Дина. Знаш да је волео једну Јелену из Врања. Бака је храбра и јака жена и највише са борила да се расветли Иванова судбина. Од баке сам највише и сазнала о Ивану, док ми је дека о њему и том периоду мало причао. Мислим да га је то много болело. Пре две године је преминуо, вероватно од туге за сином. Од Иванове отмице се повукао у себе.

Сви се молимо и за Ивана и за било какву информацију о његовој судбини. Верујем да би свима то дало храброст и додатни мотив за даљи живот, нарочито баки Драгани.

Бака се, заједно са осталим породицама и члановима Удружења, не либи да покуца на било која врата иза којих се можда крије одговор о Ивановој судбини. Дала је много интервјуа, написала књигу, учествовала у снимању

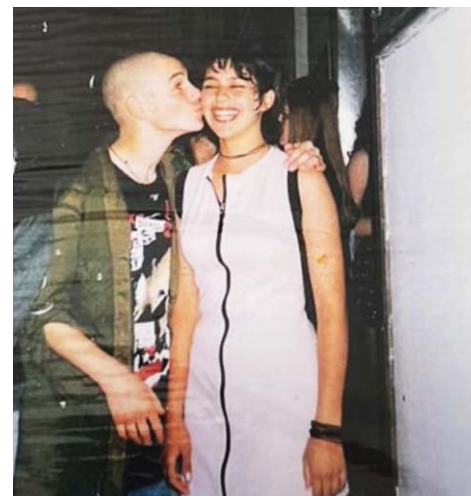

Ирена Мајсторовић

Породица Мајсторовић

Иван Мајсторовић и прва љубав

филма о несталима... све у намери да расветли Иванов нестанак, али и да сачува сећење на њега.

Имам брата и сестру, брат се зове Иван по мом стрицу. Свако дете има право да ужива у свом детињству, никад се не зна шта живот носи. Боримо се са тугом у себи, старији у породици настоје да се сећају срећних тренутака проведених са Иваном, анегдота везаних за њега, једноставно сви морамо даље.

Ево сад имам прилику да упутим јавни позив да нам се помогне да сазнамо каква је Иванова судбина и где је. Људи нису и не могу бити свесни колико би нама то значило.

Маринковић Бојан Син отетог Звонка Маринковића

На жалост на свој оца немам усјомене. Ниједном ја нисам сањао. Кажу да физички и карактерно личим на шайку збој чеја ми некад буде драго, а понекад се расијужим зајмо шјмо носим јене човека која нисам имао јрилику да ујознам, све шјмо знам о њему знам из јрича друјих.

Рођен сам у Призрену 12. јула 1995. године, по занимању сам новинар, дипломирао сам на Факултету политичких наука у Београду.

У месту Муштуште код Суве Реке живео сам до 1999. године када сам се, неопсредно пред свој четврти рођендан, са породицом преселио у Младеновац где смо купили кућу. У њој и данас живи моја породица, а ја сам се са почетком студија преселио у Београд. Данас тако рећи живим на релацији Београд – Младеновац.

Мој отац, Звонко Маринковић, је киднапован 24. јуна 1998. године. Радио је у предузећу „Балкан Белт“ у Сувој Реци. Киднапован је у околини Штимља при повратку из Србије у којој је био на пословном путу са колегом. Од тада до 2004. године водио се као нестало лице. 2004. године јавили су нам из Комисије за нестала лица да је проглашен мртвим. Читав тај период ми нисмо очекивали такав исход, иако смо били свесни збивања на Косову.

Татини посмртни остаци пронађени су у месту у ком је и киднапован. Мама је отишла на гранични прелаз, преузела његове посмртне остатке које смо сахранили у Младеновцу.

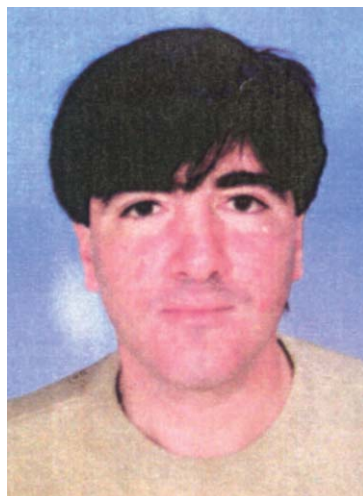
У тренутку очеве отмице имао сам непуне три године па нисам био способан да схватим то што се догодило. Одрастање без оца је тешко, нарочито имајући у виду да смо ми након очеве отмице морали да напустимо Косово, да градимо нов дом далеко од правог. Било је изузетно захтевно одрастати, при том остати на правом путу. Посебну захвалност дугујем својој мајци која је мене и старијег брата успела да изведе на прави пут. Била нам је и мајка и отац, што сам старији све више се дивим њеној снази, упорности и истрајности да ми израстемо у, рекао бих, добре људе на које би наш отац био поносан.

На жалост на свог оца немам усјомене. Ниједном га нисам сањао. Све што знам о њему знам из прича друјих.

Бојан Мариновић

Кажу да физички и карактерно личим на тату због чега ми некад буде драго, а понекад се растужим зато што носим гене човека кога нисам имао прилику да упознам или са њим разменим неку реч. Како сам старији постаје ми све теже, пре свега што у овим годинама размишљам о оснивању своје породице, а он неће моћи да упозна моју децу, своје унуче. Слободно могу рећи да о томе размишљам свакодневно. У најранијем детињству отац ми није толико недостајао, али како пролазе године недостајање постаје све веће. Нарочито у важним тренуцима као што су прославе рођендана, славе, упис на факултет, дипломирање, пунолетство... Моја срећа у тим тренуцима никад није била потпуна зато што он није присутан. Како сам сазревао и почињао живот да сагледавам из другачије перспективе некако та празнина постајала је све већа. Понекад се чак и запитам шта сам згрешио па да се баш мени деси тако нешто, да будем

Отет отац Звонко Мариновић

ускраћен за тренутке ужитка у потпуној срећи.

Наравно, временом сам прихватио чињенице и научио да живим са њима. Односно настојим увек да се понашам онако као би отац желео или уз претпоставку како би од мене очекивао. То ми је и водиља кроз живот. Скоро увек, пре него што нешто урадим, запитам се шта би ми на то рекао тата или какав би ми савет дао, пошто сам створио слику о њему из прича других.

Искрено се надам да оно што сам ја, као и многи други, преживео ником неће догодити без обзира на политичке или друге околности. По опредељењу сам пацифиста и сматрам да ни један комад земље није вредан колико је вредан људски живот.

Маринковић Драгана Ђерка киднапованог Горана Маринковића

Тата је киднапован на путу за Гњилане кад је кренуо у Србију да нама створи бољу будућност.

Рођена сам 1996. године, по занимању сам правник. Мој отац Горан Маринковић је киднапован 19. јуна 1999. године, ја сам у тренутку његове отмице имала непуне три године. У тренутку отмице имао је само 27 година, баш толико данас имам ја. Рођена сам у Приштини, живели смо у селу Сливову бака, дека, мајка и моја млађа сестра која је имала седам месеци кад је отац отет.

Тата је киднапован на путу за Гњилане кад је кренуо са комшијом и возачем камиона да нама створи бољу будућност. Желео је да пренесе основне ствари за живот у Смедерево, да би му се мама, сетра и ја касније придружиле. На том путу отац, комшија и возач камиона су киднаповани. Од тада им се губи сваки траг.

Добијали смо незваничне информације да су пребацивани из једног у други логор. Мама никад није одустајала од потраге за татом. Кад је киднапован ми смо се преселили у Грачаницу у којој смо живели са маминим родитељима.

Драгана Маринковић

Тата је био полицајац на аеродрому Слатина. Од тате ми је остала његова фотографија са мамом на којој се види колико су били срећни. Мама нам дуго није рекла да је тата отет, вероватно због наде коју је су себи гајила да ће се тата вратити. Причала нам је да је у иностранству, да тамо ради. Како рећи малој деци да су им тату одвели неки људи и да ви о томе ништа више не знате. И ми смо дуго веровале да је у иностранству. Кад сам порасла и са мамом одлазила у Удружење схватила сам да је тату задесила слична судбина као и многе друге.

Као мали ви нисте свесни да немате једног родитеља и да не знате где је, као ни шта му се догодило. Тек одрастањем почињете да схватате шта се десило и свега што су мајка, бака и дека (а и ми деца са њима) проживљавали у тим тренуцима. Кад смо чули за Жуту кућу помислили смо да срце нашег оца можда куца у неком другом човеку кога грли неко друго дете. У нашим

познијм добима отац је почињао да нам недостаје све више и више. Опште је познато да су девојчице некако више везане за очеве, драгоценији су им његови савети и подршка. На рођенданима ми највише недостаје. Године пролазе, постајете старији за годину и увек имате исту жељу која вам се не остварује. Или кад је обележавање битних догађаја као што је било моје апсолвентско вече, сестрина веридба... Подршка и ослонац, то је оно за шта смо ускраћени. Поред тога и очеве љубави чини ми се да би све било другачије. Ако само од маме имамо толику љубав, могу сам до замислим колико би нам љубави било пружено да је и отац са нама. Мислим да би данас био поносан на нас. Замислите тренутак у ком о неком бринете, а не можете да га чујете телефоном ни на пет минута. Тих наших пет минута траје ево већ двадесет и шест година. Дан некако и прође, али кад падне мрак, пре него што утонете у сан, кад почнете да размишљате о томе... Мислим да ни једно дете не може срећно да одраста са бременим које ми носимо.

Моја сећања не досежу толико далеко да бих могла да се сећам оца, али сам о њему слушала од маме. Она му је до данас остала верна, њихова узајамна љубав је победила. На нашу срећу, пре него што је избегла из села, мама је поред основних докумената успела са собом да понесе и фотографије да би сестра и ја макар тако могле да упознамо оца и имале успомену на њега.

Већ 2001. године организован је протест који је трајао тридесет и два дана. И сестра и ја смо биле са мамом, ноћили смо у шаторима у центру Грачанице. Надали смо се да ћемо нешто постићи. Мислим да нема састанка или догађаја у организацији Удружења коме нисмо

Горан Маринковић са супругом Силваном и ћеркама (обрађена слика)

присуствовале сестра и ја, као врло мале, са мамом. Данас ми је због тога драго, али наша одрастања су обележила киднаповања, отмице, страшне судбине других људи, не само нашег оца. Самим тим што смо остали да живимо на Косову и Метохији наш живот постао је зачаран круг из кога не можемо изаћи.

Данас, после толико времена у нашим срцима и главама тата је и даље жив. Не могу рећи да би ми било лакше ако би се пронашло његово тело, али би бар могли да му обележимо гробно место.

Морам да упутим апел свима који су надлежни да се заузму за нас потомке жртава. Ни једно дете не заслужује да леже и да се буди са сузама у очима, ни једна мајка не заслужује да, не својом вољом, подиже децу као самохрани родитељ.

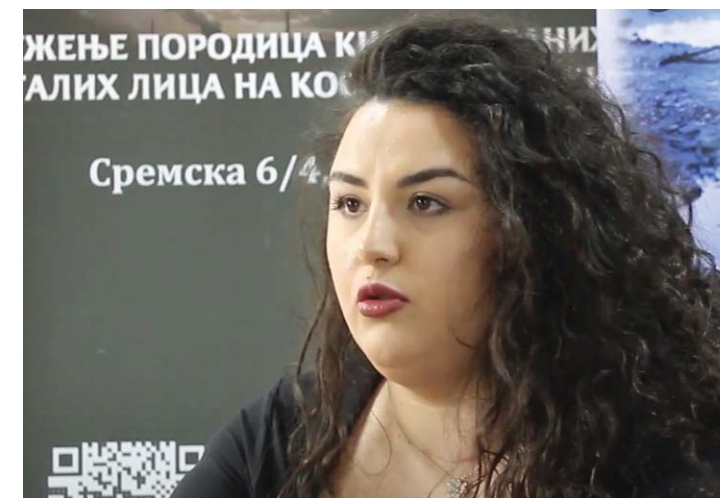
Маринковић Тамара Ћерка киднапованог Горана Маринковића

*Чули смо да је можда пребачен у
Албанију, али то није поуздано. Само се
надамо да није завршио у Жушој кући.*

Ја сам ћерка киднапованог и несталог Горана Маринковића. Имам 25. година, дипломирани сам економиста. Рођена сам у Приштини, живим у Грачаници са мајком и сестром.

У Грачаници смо од 1999. године. Након збивања на Косову и Метохији крајем прошлог века вратили смо се код маминих родитеља у породичну кућу баке и деке.

Мој отац Горан Маринковић рођен је 25. септембра 1972. године, а киднапован 19. јуна 1999. Био је добар отац, син и супруг. Тата и мама су се венчали новембра 1995. године, живели су у Слиову. Били су кратко у браку, само четири године. Годину дана након венчања, јула 1996. године родила се моја старија сестра. Знајем да је тата био јако срећан зато што је добио девојчицу. Две и по године касније, родила сам се ја. Знајем да су били јако срећни што сестра има сестру. Мама и тата су имали леп брак, лепо су се славали. Тата је увек био ту за све нас. Био је полицајац

Маринковић Тамара

на аеродрому Слатина. Кад год није био на терену или послу проводио је време са нама и помагао маме. Када је тата нестао ја сам имала само 7 месеци, па се тога не сећам. Не сећа се ни сестра. Али мама је ту да нам прича о тати, па данас имамо најлепшу могућу слику о њему. Не само мама, причају нам и баба, деда, стриц и ујак, цела наша породица.

Све је почело доласком КФОР-а на територију Косова и Метохије. 17. јуна, током ноћи, чула се пуцњава из оближње шуме. Да би нас заштитио тата је одвео мајку, сестру и мене у Грачаницу код маминих родитеља. Касније су дошли баба, деда и стриц. Ситуација је постајала све гора. Тата је са другим мештанима био у селу, чували су своје куће, али и износили из њих основне ствари схватајући да исељење постаје неминовност. Са татом су по ствари пошли ујак, баба и деда. Уз пут су видели камион, са комшијама утоварили ствари из куће на камион и

упутили се ка Србији. Ми смо касније сазнали да је тај камион намерно остављен крај пута као замка. На магистралном путу Приштина - Гњилане, у селу Лабљане, припадници ОВК-а су их зауставили у том камиону. Камион је остао у селу, а тата је са још двојицом комшија отет и одведен у Мрамор.

Имамо сазнања да су из Мрамора пребачени у Злаш, из Злаша у Подујево, а из Подујева у католичку цркву у Приштини. Срели смо сведоке који су потврдили да је тата био тамо. Сви су га познавали као доброг човека па су тати обећали да ће га чувати за размену. Ми знамо ко је починио тај злочин, али на жалост не знамо ништа о оцу. У камиону су остале наше ствари, наше слике. Ништа из тог камиона нисмо могли да узмемо. Све ствари су запаљене или негде одвежене.

Због наше и због безбедности сведока нисмо могли да откривамо сазнања која имамо. Један од отмичара је из села Лабљане, ради у Косовској полицији у Грачаници, у којој и ми живимо. Наша ситуација је била таква да нисмо могли да се одселимо. Остали смо код маминих, пре свега да би наставили да трагамо за татом.

Чули смо да је можда пребачен у Албанију, али то није поуздано. Само се надамо да није завршио у жутој кући. 2001. године одржан је протест у центру Грачанице који је трајао 32 дана. Све породице су биле на протесту, моја сестра и ја. Чак знам да смо рођендан старије сестре дочекали на том протесту. Од та 32 дана, 10 смо штрајковали глађу. Наши протести нису дали резултате. По доласку КФОР-а они су непрекидно саопштавали информације о несталим особама. Тако је мама сазнала где се тата налази. Те информације добијали су и

припадници ОВК-а. У Грачаници је био стационаран британски КФОР. Кад је мама отишла да потражи тату на локацији коју је добила није затекла никог. ОВК-а их је преместио. То се дешавало више пута. Јединице КФОР-а мењале су се на сваких 15 дана и све је теже бивало доћи до поузданих информација о локацијама на којима су заточени Срби. Зато и нису били пронађени. У јединици КФОР-а био је и један Американац из Тексаса. Њега су на Косово и Метохију послали да буде уз Албанце. Међутим када је дошао на Косово схватио је ко је угњетавана страна и био је вољан да нам помогне. Постао је наш кућни пријатељ. Са мамом је ишао свуда да тражи тату. Ишли су чак и у штаб ОВК-а. Ми смо и данас са њим у контакту. Жао му је што није успео да нам помогне.

Највише жалим што немам ни једну слику са татом. Све је остало у камиону. Имамо само две или три слике на којима смо сестра и ја када смо биле мале. Немамо ни једну породичну фотографију која би можда мало ублажила нашу бол. Приче о тати чине ме срећном. Обрадује ме када сретнем неког његовог колегу или друга из школе, кад почну да причају о њему лепе ствари, колико је помагао људима, колико је био пожртвован за целу породицу.

Живот без тате је јако тежак, нарочито у периоду одрастања када ми је био најпотребнији. Кад сам кренула у први разред основне школе другу децу су оба родитеља пратила, нас само мама. После школе опет само мама. Мама је јака жена која се на све начине трудила да нам надомести оца. На жалост, колико год се она трудила, та празнина је ту у нама и ништа не може да попуни ту рупу очинске љубави. Период школовања био ми је најтежи. Када друга деца почну да причају о својим очевима, увек

Сестре Драгана и Тамара Маринковић у Грачаници на обележавању Међународног дана несталих

бих се склањала у страну. Слично је било и у средњој школи. Са друговима и другарицама нисам могла да поделим своје емоције, они једноставно нису били упућени у страхоте збивања на Косову. Отац ми је можда највише недостајао пре неколико месеци када сам се верила.

Ми смо одрастале мислећи да је тата негде далеко, да ради, све док нисам порасла и све схватила

У Удружењу киднапованих и несталих лица активни смо од оснивања. Увек смо ишле са мамом у канцеларију у Грачаници. Кад смо биле мале нисмо баш знале шта радимо у Удружењу. Ја сам мислила да је то мамин посао.

Временом смо постали сви као једна породица, вероватно због истих проблема, трагања, неизвесности. Ево, већ 25. година ту смо сви заједно, сви имамо исти проблем, сви се боримо за исто, трудимо се да сазнамо истину уз велику наду да ће се правда једног дана задовољити! Ми ћемо се као млади, преко управо формираног Одбора младих чланова из Удружења породица киднапованих и несталих лица укључити са жељом да наставимо оно што су наши старији започели; да ћемо расветлити судбине наших најмилијих какве год оне биле.

За мене ће мој тата заувек остати жив, ма где се налазио.

Марковић Александар Син отетог Ђорђа Марковића

Не верујем да је мој отац жив. Мајци знамо где је проба, волео бих да можемо и оца достојанствено да сахранимо.

Отет отац Ђорђе Марковић са супругом

Живим у Великој Моштаници, родом сам из Суве Реке на Косову и Метохији. Имам 43 године, кад ми је отац Ђорђе киднапован 1999. године имао сам осамнаест.

Мој отац је отет у Сувој Реци. Ми смо у колони напустили село, а он је остао да сачека свог оца, мог деду. Деду није дочекао и он је отет. Од тада о оцу и деди не знам ништа. Покушавали смо нешто да сазнамо од многих надлежних организација, али без успеха. Одлазили смо и на граничне прелазе Мердаре и Рударе на примопредају посмртних остатака страдалих, али очевих није било.

Последњи га је видео брат који је са њим и комшијом планирао да напусти Суву Реку камионом, али отац је остао да сачека свог оца из села, а брат је кренуо у Србију. Мајку, сестру и мене већ је возио ујак у колони која је напуштала Суву Реку.

Месец дана након отмице брат је телефоном позвао комшију Албанца који је био ожењен Српкињом из Црне Горе. Он му је рекао да су село упали људи који судошли из Албаније и да никог од терориста није познавао. По његовим речима преживео је зато

што је Албанац, касније је и он са супругом пребегао у Црну Гору. Једино у шта је био сигуран је да оца нису убили, већ га одвели у непознатом правцу. Покојна мајка је била велики борац. Две године након татине отмице она се разболела, уверен сам да је то последица стреса. Отац је увек недостајао: кад сам завршио школу, на мом венчању, рођенданима, рођењу детета... Бол, патњу и тугу увек носимо са собом. Кад смо били клинци живели смо најпре у селу Муштушће, да би се касније преселили у Суву Реку зато што је тата добио стан од фирме „Балкан Белт“ у којој је био запослен. Имао сам лепо и срећно детињство до очеве отмице.

Обраћали смо се многим институцијама. У Сувој Реци је био стационаран немачки КФОР. Наш ујак ради у Немачкој, он је преко немачке амбасаде слао писма КФОРУ у којима моли за помоћ да се о оцу нешто сазна. Писма су се враћала на ујакову адресу уз напомену да је прималац непознат.

Молим све, који могу, да помогну да се сазна истина о свим несталим.

Марковић Зоран Син отетог Ђорђа Марковића

И ако смо се трудили о оцу нисмо сазнали ништа. Туга, бол, јад и патња.

Синови отетог Ђорђа Марковића Александар и Зоран

Рођен сам у Призрену. Мој отац је киднапован 11. јуна 1999. године, од тада се о њему не зна ништа. Те вечери народ се уплашио и почео да се организује како би пребегао у Србију зато што се са територије Косова и Метохије повлачила и Војска Републике Србије.

Мој отац је тог дана остао у стану у Сувој Реци да сачека свог оца Станислава, а ми смо камионом кренули у Србију.

Касније сам ступио у контакт са комшијом који ми је рекао да ми је боље да жалим оца него да га тражим.

Очев и дедин нестанак смо пријавили свим надлежним институцијама. Било нам је тешко, остали смо сами без крова над главом. Такорећи преко ноћи смо изгубили све. Преживели смо сестра, брат, мајка и ја.

И ако смо се трудили о оцу нисмо сазнали ништа. Туга, бол, јад и патња. Проживели смо много тешких тренутака. Кад смо кренули из Суве Реке покварио нам се камион, па смо морали да се вратимо у Суву Реку. Другим камио-

ном смо наставили пут у Приштину.

Млађој сестри је можда било најтеже. Она је тада ишла у пети разред основне школе.

Нас, породица које трагамо за нашим најмилијима има много. На све могуће начине се трудимо да превазиђемо своју бол, да се сазна истина, да бар пронађемо њихове посмртне остатке. Једноставно, човек би се смирио кад би бар нешто сазнао шта се десило са несталим особама. Ти људу нису само број, они су постојали.

Апеловао бих на све људе и организације које могу нешто да учине да нам помогну, да ако нешто знају о мом оцу и деди да ступе са нама у контакт. Ми ћемо поделити сваку информацију са другима који трагају за својим несталим. Јако је битно да једни другима кажемо истину.

Наша покојна мајка је највише пропатила. Вероватно је и преминула од тог стреса и туге.

Постоје и тренутци који нас враћају у лепе доживљаје, прославе, окупљања...

Марушић Срђан

Син отетих Живка и Цвете Марушић

Мени су 29. јуна 1999. нестала оба родитеља. Браћу и мени су рекли да за њих не бринемо, да ће остати зато што нико ништа лоше нису учинили. Удружење нам многа значи. Сви ми чланови овог Удружења смо сајамници окупили око заједничког циља; да дођемо до истине о нашим ближњима.

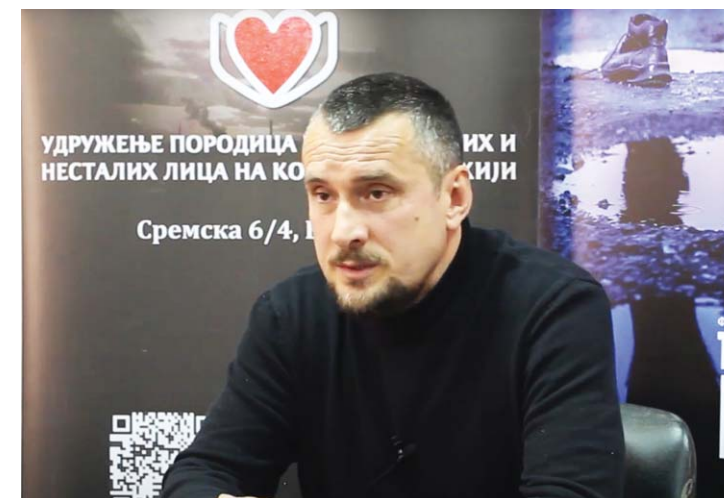
Рођен сам 1979. године у селу Штупељ. По струци сам дипломирани економиста, ожењен и отац троје деце. Живим у Краљеву.

Мени су 29. јуна 1999. нестала оба родитеља: отац Живко Марушић рођен 1931. године и мајка Цвета Марушић рођена 1939. Били смо обавештени да су 17. јуна 1999. године наше снаге безбедности (по Кумановском споразуму) требале да напусте територију Косова и Метохије, а да ће међународне снаге безбедности преузети бригу о цивилима на Косову и Метохији. Када је мој брат од стрица кренуо у Краљево да пребаци мог болесног брата рођеног 1968. године, уз притисак и савет родитеља, пошао сам и ја са њима. Брат је дуго боловао, а управо завршен рат погоршао је његово здравствено стање.

Родитељи су нас уверавали да нема потребе да бринемо за њих и да слободно идемо зато што је рат

завршен. Послушао сам их и ми смо кренули 14. јуна у Краљево. Чим смо стигли у Краљево почеле су да пристижу информације да се ситуација на Косову променила преко ноћи, да су отворене границе између Албаније и Косова, да са свих страна улазе униформисане снаге на Косово, да су почели да пале српске куће, киднапају и убијају.

Чувши то покушали смо да се вратимо. Кренули смо ка Рашкој, међутим, наша полиција нас је уверила да повратак није безбедан, да ће нас сигурно неко пресрести и киднаповати. Вратили смо се у Краљево и пратили збивања на Косову преко телевизије. Јавили су нам да ће и моји родитељи, родитељи мог брата од стрица са којим смо дошли до Краљева, наше комшије и рођаци заједно у групи кренути ка Краљеву. Жељно смо их ишчекивали, на жалост никада нису стигли. На телевизији смо гледали колоне трактора и возила цивила који су бежали са

Срђан Марушић

Косова и Метохије у централну Србију. Били смо немоћни. Десетак дана нисмо имали никаквих информација. Рођаци из села су нам се касније придружили и испричали да су моје родитеље, стрица, стрину и друге комшије наговарали да беже са њима. Они нису желели. Рекли да су им да су стари, да ништа лоше нису учинили, да се осећају безбедно. Наивно су веровали да ће остати у миру на својим огњиштима.

Били смо смештени са другим породицама код моје сестре од стрица у Ратини. 30. јуна, или је био 1. јул, зазвонио је телефон. Био је то мој стриц из Берана који је успео да се домогне Краљева. Испричао нам је да је Косово било могуће напустити само до 17. јуна. После тога, они који су остали, могли су само да гледају како горе српска села у околини. Нашу кућу и кућу мог стрица нису запалили. Значи да је остало њих једанаесторо из породица Марушић, Шутић и Лалић. Комшије Албанци

су им узели ловачке пушке, намирнице, одећу, обућу... али су их уверавали да су безбедни и да остану у својим домовима. Ноћи су мој отац, мајка, стриц, стрина, пријатељи из породице Шутић, Вучко и Достана, проводили заједно код стрица у кући страхујући за своје животе. Чак су неколико ноћи провели у пољу. Моје родитеље су једном приликом комшије Албанци застрашивале пуцајући оцу изнад главе. Касније су се повукли и побегли. 29. јуна 1999. увече мог другог стрица који се затекао у дворишту, а који је касније успео да побегне у Беране, неко је дозивао по имену, што се није дешавало у скорије време, поготово не у касним сатима. Довикнуо је стрини која је била на тераси да пренесе осталима да су нападнути. Светла није било. Он се склонио иза помоћних објеката, а пар минута потом група људи упала је у кућу и пуцала.

Да ли су и кога убили стриц није знао. Страхујући за

сopствен живот остао је у заклону. За пола сата кућа је била у пламену. Сачекао је зору и отишао код комшије католика молећи га да пође до спаљене куће и погледа да ли је неко преживео. Комшија га је отерао у страху од одмазде Албанаца. Стриц је кроз шуму побегао у католичку цркву у село Злокућани. Примили су га и одатле пребацили у манастир Будисавци у ком га је прихватио отац Стефан који је касније и сáм киднопован. Из манастира Будисавци КФОР је стрица одвео у Пећку Патријашију, из Пећке Патријашије у Беране.

Читава два месеца након тога нисмо могли да одемо до својих кућа и видимо шта се десило. Приступ Косову из Србије није био могућ. Зет је имао двојно држављанство, словеначко и српско, па је преко КФОР-а успео половином августа да оде у село Штупељ. Затекао је само згаришта. Од комшија им нико није пришао ни да их поздрави. Вратио се у Краљево не сазнавши ништа о нашим најмилијима. У међувремену је дошао и брат из Словеније у Краљево и помогао мом брату да се лечи.

Ја сам у Краљево дошао са деветнаест и по година, тада верујући на десетак дана, са ранцем на леђима. Ту смо и остали. Тако младом без икаквих сазнања о судбини родитеља било ми је јако тешко. Уз помоћ рођака, пријатеља, а посебно уз помоћ брата Јанка и сестре Крстане убрзо сам уписао Економски факултет у Блацу и завршио га. Обраћали смо се и свим релевантним институцијама у Републици Србији и међународним канцеларијима у Краљеву. Никада нисмо добили конкретну информацију иако нас је стално неко позивао да дајемо податке о нашим несталим. Где год су чланови нашег Удружења за нестала и киднапована лица

организовали скупове био сам присутан. Наставићу на све могуће начине да дођем до истине о својим родителима.

Свакодневне обавезе нам некада скрену мисли о губитку најмилијих, али свака прослава, Васкрс, Божић, слава, свако породично весеље нам је пусто без њих. Тада оживљавамо успомене на њих. У тим данима је најтеже. Са својих 19 година, разапет између туге и неизвесности морао сам да изнађем мотив да наставим даље.

Њихово место у мом срцу нико није заменио. Када је требало да се радујем својој дипломи Економског факултета замишљао сам колико би се радовали они. Недостајали су ми на венчању. Моја деца стално питају када ће видети баку и деку. Ја им обећавам да хоће, они се развеселе а уз њих се и ја понадам.

Нама Удружење много значи. Сви ми чланови овог Удружења смо сапатници окупљени око заједничког циља: да дођемо до истине о нашим ближњима. Апелујем на све Међународне факторе, посебно на њих, зато што имам утисак да се релевантни фактори у Србији труде да нам помогну. Апелујем и на надлежне установе на Косову и Метохији, привремене институције, чак и појединце који се баве овим питањима да уложе знатно већи напор, интересовање и искреност у пружању информација везаних за откривање судбине несталих и киднопаланих лица. У селу Штупељ живело је око 25 српских домаћинстава, осталих осамдесетак домаћинстава било је албанске и ромске националности и католичке вере.

Током 2000. и 2001. године сретао сам људе које сам познавао из села Бича и Грабац. Причали су ми да су пролазили поред моје куће када су бежали у Србију. Моја кућа је била поред самог магистралног пута. „Нас 40, 50 трактора,

Са несталим родитељима Живком (лево) и Цветом (десно) испред породичне куће. Последња заједничка фотографија, мај 1999.

ми ти видимо оца у дворишту носи храну стоци. Зовемо га: Живко, ајде, дођи, крени са нама, видиш да нико не остаје. Сва српска села иду“. Он одговара: „Нека, нека, идите ви слободно, мене нико не дира, ја сам стар човек, брат ми је ту, не могу да оставим брата. Ко ће нас да дира? Не знам због чега ви напуштате своје куће“.

Сви они су били вредни, радни људи, искрени, поштени, помагали су свакоме. Током ратног стања уписао сам Правни факултет у Приштини. Наравно, више времена сам проводио у кући уз родитеље и брата. Брат и ја нисмо били ангажовани ни у војсци, ни у полицији, што је мојим родитељима уливало наду да су безбедни, а са друге стране међународне снаге

Милић Немања

Унук отетих Микић Лепосаве и Микић Милоша

Свакодневно је у Приштину долазило пуно аутобуса из којих су излазили људи у црним униформама, припадници ОВК-а. Ти призори су ми се добро урезали у сећање. Нама деци скрећана је пажња да не гледамо у њих, да настојимо да нам се погледи не срећу.

Рођен сам 1989. године, по струци сам здравствени радник. Живим са супругом и ћеркицом од четири године. Ово је први пут да за јавност говорим о баки и деки Микић Лепосави и Милошу, који су киднаповани и нестали у Приштини 23. јуна 1999. године.

Радо их се сећам, живели су у својој кући у приштинском насељу Врањевци. У једном тренутку почели су да страхују за своју безбедност и почели да износе своје ствари из куће у намери да је напусте. Тата им је помагао. Сећам се: једног дана се вратио у стан и рекао мами, брату и мени да ситуација у Врањевцима нимало није добра. Тог 23. јуна, у вечерњим сатима, позвали смо телефоном баку и деку. Нико се није јављао. Имајући у виду околности тих година, да су се наша војска и полиција повукле, да су Срби препуштени сами себи, у нама се пробудила сумња. Испоставило се оправдана зато што се од тада мојој баки и деки губи сваки траг. Тома,

отац од ујне, био је са њима у кући. И он је нестало.

Ујак, који је такође живео у Приштини и радио за КФОР, са мајком и оцем је одмах пошао у кућу родитеља моје мајке. Тамо су затекли стравичан приказ. Врата су била разваљена, кућа испретурана. Одмах им је било јасно да су киднаповани. Ни данас не знамо каква је њихова судбина.

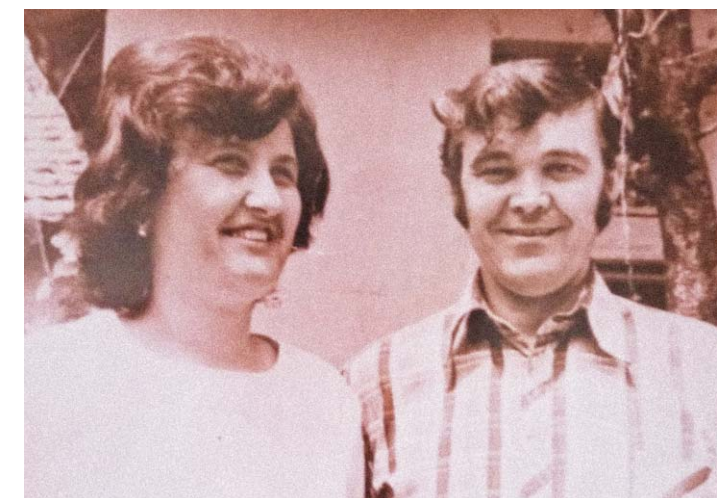
Одрастање без њих? Сваком требају баба и деда, уз њих се одраста, они те чувају док родитељи раде. За тај период наших одрастања брат и ја смо остали ускраћени. Брат и ја смо били мали и нисмо у потпуности схватили збивања на Косову и Метохији. Свакодневно је у Приштину долазило пуно аутобуса из којих су излазили људи у црним униформама, припадници ОВК-а. Ти призори су ми се добро урезали у сећање. Нама деци скретана је пажња да не гледамо у њих, да настојимо да нам се погледи не сретну.

Милић Немања

Моји родитељи, брат и ја смо се потом преселили у Црну Гору. Били смо међу последњим Србима који су напустили Приштину. Око годину и по дана провели смо у Подгорици. Мајку је губитак родитеља наравно највише погодио. Трагала је за својима преко различитих организација и удружења, али узалуд.

Молим све надлежне и владине и невладине организације да се колико год могу заузму како би се ра-

Лепосава и Милош Микић, отети бака и дека Немање и Уроша

светлиле судбине наших ближњих. Некоме се то можда чини небитним, али нама би то много значило. Колико и да ли је то уопште могуће, да ли постоји искрена жеља: не знам. Знам да би бар већа подршка Удружењу породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, уз чију помоћ је судбина многих несталих расветљена, значила много.

Милић Урош

Унук отетих Микић Лепосаве и Микић Милоша

У време бакине и декине отмице имао сам само осам година, ја је моја прича углавном прича мојих родитеља пре свега моје мајке која је велики борац. Борила се да сазна истину о својим родитељима, али није успела.

Имам 33 године, ожењен сам супругом Александром и отац сам малог Василија који има три месеца. По занимању сам дипломирани економиста запослен ТЕ „Обилић“, ангажован у ТЕ „Костолац.“

Мени су киднаповани бака и дека Микић Милош и Лепосава. Дека је нестао у својој шездесет другој години, а бака у педесет и петој. Са њима је нестао и пријатељ Томо Тасев који је у тренутку отмице био са њима у породичној кући.

Бака и дека су се упознали у Приштини. Дека је из Црне Горе, упознао се са баком током служења војног рока и тако су они започели свој заједнички живот.

Иза себе су оставили своју кћи, моју мајку Љиљану, која има брата и мене, и свог сина, мог ујака који има две ћерке.

Бака и дека су киднаповани 23. јуна из породичне куће на Врањевцу, делу Приштине који је претежно био настањен Албанцима. Након повлачења војске и полиције

са територије Косова и Метохије ми смо остали у Приштини. Доласком међународних снага КФОР-а и УМНИК-а имали смо гаранције да ћемо бити безбедни. На жалост то није био случај.

У време бакине и декине отмице имао сам само осам година, па је моја прича углавном прича мојих родитеља, пре свега моје мајке која је велики борац. Борила се да сазна истину о својим родитељима, али није успела. Пошто су се војска и полиција повукли у Приштини је остало Извршно веће које је наложило да се преостали Срби концентришу у војним зградама да би КФОР-у било лакше на нас обезбеђује.

Тог дана кад су нестали бака и дека су са пријатељем Томом Тасевим отишли у породичну кућу да узму личне ствари и донесу их у станове у којима смо ми већ били концентрисани заједно са преосталим српским живљем. У том дану мајка је три пута одлазила у породичну кућу. Два пута је нису чули када је лупала на капији, па се

Милић Урош

вратила. Тек трећи пут деда ју је чуо и отворио јој капију. Мајка их је пожуривала, али њима је било веома тешко да напусте породичну кућу. Заједно су попили кафу, потом ју је дека испратио до пијаце. Кад нам се придружила мајка је замолила мог оца Душка да он пође и помогне им да спакују ствари. Отац ју је одвраћао од те идеје објашњавајући јој да то није безбедно. Мама му је дала икону Светог Василија Острошког, рекла „Он ће те чувати“ и тата је кренуо.

По причи мог покојног оца он се паркирао испред капије где је затекао двојицу непознатих људи у црним униформама. Успео је да уђе у кућу затекао уплакану бабу, деда је паковао ствари уз помоћ пријатеља. Бака је покушала да га задржи нудећи му кафу, али отац је био изричит да крену што пре, зграбио је две торбе и вратио се код нас у стан. Он је последњи који их је видео живе. Са нама, у тим војним зградама, био је и ујак који је радио за УМНИК администрацију као преводилац. Већ је пао

мрак, бака и дека нису долазили. Био је превелик ризик поново отићи до породичне куће. Са ове дистанце, по причама старијих, доласком КФОР-а и УМНИК-а живот Срба није много вредео на улицама Приштине. Неко је отео три цивила из породичне куће само зато што су били Срби и што је такозвана ОВК-а хтела да застраши преостале Србе како би их заувек протерала из Приштине. Уз помоћ међународног фактора, који је обећао да ће нама Србима гарантовати безбедност, у томе су и успели. Неколико дана потом мајка и ујак су отишли у кућу на Врањевцу и затекли празну и испретурану кућу. 28. јуна родитељи доносе одлуку да напустимо Косово. Једина аутобуска линија која је тада саобраћала из Приштине ишла је за Подгорицу. На аутобуској станици је било нас неколико десетина Срба који смо чекали аутобус који никако није долазио.

Иако сам био мали добро се сећам да су дошла два аутобуса из којих су изашли Албанци у црним уни-

формама. Претпостављам да је то била та њихова војска ОВК-а. Окружили су нас Србе, а старији су нас млађе упозоравали да не гледамо ка њима. Чини ми се да је аутобус за Подгорицу стигао у последњем тренутку, што нам је спасило животе. Ујак је остао у Приштини да настави трагање за родитељима. Два дана пошто смо стигли у Подгорицу мајка се вратила у Приштину како би покушала да изведе ујака из града. Мајка је успела да га убеди, па је и ујак са својом породицом дошао у Подгорицу у којој настављамо живот у избеглиштву све до 2000. године, када се враћамо у очево родно село Бабин Мост.

Моје успомене на бабу су јако бледе. Сећам се да нас је пазила са пуно љубави кад смо били мали. Боље памтим деду. Сећам се да је био шљивција, радио је у Косово Шпед-у као диспечер па је познавао много људи. Учио ме је да возим бицикл.

Деда је био пореклом из Црне Горе, имао је четири брата и сестру. Три брата су му, на жалост, преминула никад не сазнавши његову судбину.

Сећам се да смо били у Миоску, дедином родном селу, у општини Колашин. Ту смо проводили прелепе дане у лепом крајолику... Сећам се потока крај ког се играо са нама. За нас унучиће био је предобар. Волео бих да имам неку заједничку фотографију коју би поделио са вама, али се све остале у тој кући у Приштини.

Када смо се вратили на Косово 2000. године мајка почиње своју борбу у потрази за родитељима. Оснива удружење жена „Божур“ у Бабином Мосту. Поред тог удружења, уједињени у боли, породице оснивају Удружење породица киднапованих и несталих у Грачаници у

намери да сазнају истину о својим најмилијима. Као мали сам ишао на њихове састанке. У нашу кућу су често долазили људи из УМНИК полиције у џиповима. Ми клинци смо те џипове звали „Кока-Кола“ џипови зато што су били црвено-беле боје. Долазили су и људи из међународних заједница и од маме узимали изјаве. Мени се чини да су и они имали добру вољу да расветле судбине несталих, али су такође наилазили на многа затворена врата.

Баба и деда су недостајали, како на срећним, тако и на мање срећним догађајима. Ми би их се са тугом сетили. Ми смо добијали различите информације; између осталих и да је у једном манастиру службовао монах Микић. Били смо у том манастиру, али то није био наш деда. Прошло је већ четврт века, да су желели, надлежни би изнашли начин да нам помогну или нас контактирају. После толико година нада је избледела.

Мајка је добијала и анонимне информације да су баба и деда убијени, да су припадници КФОР-а пронашли њихова тела на сметлишту у Приштини и да су сахрањени као НН лица. То је остала непроверена информација. Апелујем на међународну заједницу, на Албанце, приштинске власти... Упорно се понавља да се у Приштини налази три стотине и педест посмртних остатака страдалих чији је идентитет непознат, да помогну да се ти остаци идентификују. Кад год помислим на баку и деку прва помисао ми је нада да су имали лаку смрт, колико год смрт може да буде лака. Надам се да нису завршили у Жутој кући, да нису мучени и понижавани. Остаје нада да ће њихови посмртни остаци бити пронађени да би могли достојанствено да их сахранимо.

Митић Свитлица Јелена Унука отетих Јованке и Станислава Митић

Бака и дека нису имали возило којим би напустили село, ми смо избејели на мотокултиватору који сам ја возила и фићи у ком су били отац, мајка, брат и сестра. Не знам како ми је било, за дете од петнаест година вероватно јако трауматично.

Имам четрдест година, када смо напустили Косово и Метохију имала сам петнаест. На Косову се толико „закувало“ да није могло више да се остане и ја сам са родитељима, сестром и братом напустила Косово. Бака и дека, Станислав и Јованка Митић, су остали у свом родном селу Муштутишту недалеко од Суве Реке.

Тачан датум нестанка баке и деке не знамо. Нису имали возило којим би напустили село, ми смо избегли на мотокултиватору који сам ја возила и фићи у ком су били отац, мајка, брат и сестра. Не знам како ми је било, за дете од петнаест година вероватно јако трауматично. Мотокултиватор је спор, нема волан па је комшија који је био у колони на трактору морао да ме шлепује.

Наоружани Албанци били су свуда околу, вређали нас. На оштрој кривини на успону ка Рашкој лактом сам ударила у резервни точак мотокултиватора који сам возила. Ударац је био толико јак да ми је испало раме из лежишта. Подигли су ме на грану дрвета у близини,

окачила сам се о њу како би ми се раме вратило назад. Некако смо стигли у Рашку... јако добро се свега сећам. Кад смо стигли у Србију нисмо имали где. Срећа је била да бака живи у Лазаревцу и код ње смо се сместили на извесно време. После тога смо се преселили у приватну кућу, да би се потом преселили овде у Мељак. Сви данас живимо у Мељаку, ја сам се удала имам двоје деце од једанаест и осам година.

Невољама није био крај, супруг ми је настрадао после пет година брака и ево већ седам година нас троје смо сами.

Вратила бих се на баку и деку. Они су са неким од комшија требало да се придруже колони. Дуго смо се надали да ћемо се срести. Бакина мајка, моја прабака успела је да побегне у цркву у Призрену па је отац покушавао да је пронађе и доведе к нама у нади да ће од ње сазнати нешто о својим родитељима. Она је потврдила да су они убијени. Својим очима је видела како су јој

Митић Свитлица Јелена

убили сина, а ћерку и зета, моју баку и деку није видела али је сигурна да су и они убијени.

На Косову смо живели лепо, сви у једној кући. Родитељи су увек били заузети и ја сам одрасла уз баку. Била је болесна, као најстарије унуче често сам је водила код лекара. Једном, имала сам само десет година, сама сам јој дала инфузију.

Иако је прошло пуно година није ми лако да причам о овоме. Отац стално помиње своје родитеље. Кад би бар пронашли њихове посмртне остатке, да их сахранимо, да имамо где да изговоримо „Покој им души“. Када су настрадали нису били млади; дека је рођен 1933. године, бака 1938. Не знам да ли би данас били са нама. Можда смо се током првих пет година надали да је бака жива, али од тада не гајимо више никакву наду. Не надамо се више да ће се икада наћи њихови посмртни остаци, да ћемо им обележити гробна места.

Бака Јованка и дека Станислав са унуцима. Јелена друга горе десно

Отац се без успеха обраћао свим надлежним институцијама. Присуствовао је скоро свим протестима у организацији Удружења, труди се и данас. Давао је и узорак крви за ДНК-а анализу.

Надам се да се овако нешто никад, никоме неће поновити. Велика је траума на овакав начин изгубити своје ближње. Нису моји бака и дека једини, има пуно породица које су доживеле сличну судбину. Могу да схватим да у рату људи гину, али на овакав начин, недужни и голоруки да страдају, то не могу да схватим.

Митровић Миљана Ћерка отетог Поповић Миодрага

Тада нисам имала свест о тежини тог догађаја. На телевизији сам видела репортажу о прошлостима у Грачници поводом тадашњих отмица и угледала слику свој оца. То ми је заправо једна од ретких успомена коју имам на њега.

Мој отац је киднапован 31. августа 1999. године код Сливова, када је отишао на Косово да помогне својој породици, односно родитељима и брату. Пресрели су га на путу и од тада му се губи сваки траг. Иако сам имала само 4 године мајка није крила истину од мене и сећам се тренутка када ми је рекла да је отац отет.

Тада нисам имала свест о тежини тог догађаја. На телевизији сам видела репортажу о протестима у Грачници поводом тадашњих отмица и угледала слику свог оца. То ми је заправо једна од ретких успомена коју имам на њега. Иако је мајка од почетка била искрена, такође је на неки начин подгрејавала моју наду да је тата жив. Говорила је да су га отели, али да ће га вероватно пустити, да су га отели само да би он код њих радио у току рата. Некако се све вртело око те наде коју сам тада имала. Нажалост, то надање да ће се он вратити држало ме је, могу слободно рећи, превише дуго. Једноставно, као дете, нисам желела да се помирим са тиме да га више никада нећу видети у животу.

Данас знам да је слична судбина задесила многе Србе са територије Косова и Метохије. Многе лоше ствари се тамо дешавају и данас. Посебно су се дешавале 1998, 1999. Сматрам да нико од нас није био поштеђен патње, да свако од нас има неку своју причу, своју борбу и бол коју носи.

Моја активност у Удружењу почела је 2019. године на иницијативу координаторке Удружења Гордане Ристић. Она нас изузетно добро познаје, нас са Косова и Метохије који живимо у Нишу. Сматрала је да сви треба да будемо део те приче и да допринесемо, на начин на који то можемо, у расветљавању судбина наших несталих. Мајка није крила од мене ни прва издања часописа *Ошета истина*, одласке на састанке Удружења, протесте. Као мала и ја сам више пута ишла са њом.

Током одрастања најтеже ми је било у основној школи. Тешко ми је падало то што нисам имала оца за разлику од већине другова и другарица из одељења. Нећу да кријем да сам због тога чак била и љубоморна другу децу.

Родитељи; отац Миодраг и мајка Мила

Прави значај тог недостатка схватила сам тек много касније, на крају средње школе. Било је тешко, али у почетку је постојала наивна дечија нада да ће све бити у реду и да ће једног дана бити као да се ништа није догодило. Кад та нада ишчили много је теже помирити се са реалношћу и монструозношћу целе ситуације, онога што се десило многима, па и мом оцу.

У овој доби често сањам свог оца, ако се не варам од 2018. Увек исти сан, у ком улазим у напуштен и празан објект, касарну или амбуланту без врата и прозора са само једним столом на средини. Ту ме он чека и моли да га нађем. Мислим да је тај сан доста утицао на мене да се активније укључим у тад Удружења и допринесем откривању истине.

Митровић Миљана

Поред репортаже на телевизији коју сам поменула, сећам се кад ми је тата, вративши се са посла, дао бомбоне у облику воћкица. Сећам се и љуљашке коју ми је направио... То је све чега се сећам, а како сам у тренутку очеве отмице имала само четири године, нисам била сигурна да ли су то стварне или измаштане успомене. Морала сам да питам мајку и ујака да ли се то стварно догодило. И јесте, стварно се догодило. Драго ми је што бар имам те успомене које ме мотивишу да наставим да трагам за истином и правдом.

Михајловић Милица О отмици ујака Душка Јочића

Имам утисак да људи нису довољно информисани о киднапованим и несјалним лицима на Косову и Метохији 1998. и 1999. године, а то је тема од изузетног значаја за наш народ. Нада још увек постоји иако је прошло јуно година, али нисам више сујурна колико је реално очекивати да се истина сазна, што је трајично.

Живим у Нишу у ком сам и рођена 1999. године. Моја породица је са Косова и Метохије, из Пећи. Завршила сам Филозофски факултет. Кад је мој ујак отет нисам била рођена. Тек касније сам сазнала шта је проживела моја породица. У тренутку отмице ујак је имао само 22 године. Није имао деце, тако да сам остала ускраћена за брата или сестру од ујака.

Отет је 18. јуна 1999. године у Пећи. Са двојицом пријатеља, Мујом Бадемовићем и Драганом Дашићем, пошао од куће према центру Пећи. Код хотела су их срели војници КФОР-а, у италијанским униформама. Савршено су говорили српски језик, што је мало чудно за италијанске војнике. Понудили су им посао, па су пошли са њима. С њима је био и мој братанац, који је у том тренутку имао 13 или 14 година. Њега су пустили, тако да је моја породица понешто могла да сазна од њега.

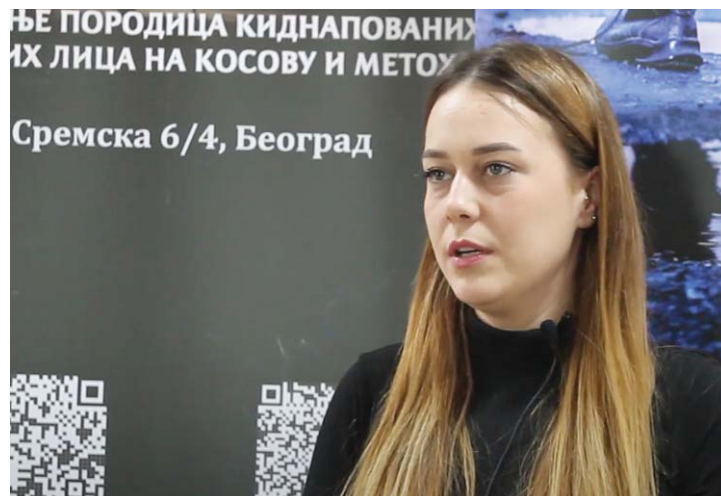
Мој ујак, Душко Јочић, је тог дана у пратњи КФОР-а

из центра града дошао у Дом војске где су га дочекали војници УЧК-а. Одатле је, према информацијама групе Срба која се налазила у близини, одведен у штампарију Дукађини, такође у центру Пећи. Моја породица је одмах реаговала. Баба је отишла на лице места, али они су негирали да се било шта десило. Исте вечери чули су да су их одвели у правцу фабрике „Застава“ која се налазила на ободу града и да су се из тог правца чули пуцњи. Од тада се мом ујаку губи сваки траг. Баба и деда су његов нестанак пријавили свим институцијама које су се тада налазиле на Косову и Метохији: МКЦ, СУП, КФОР, Српска Православна Црква. Узалуд.

Кад сам ја постала свесна шта се десило и кроз шта је моја породица прошла било ми је јако тешко. Ужасан је осећај те празнине која се осећа. Видим да је баби још теже. Деда се разболео и преминуо. Деда је са Амфилохијем Радовићем обилазио масовне гробнице

Јочић Душан

Михајловић Милица

учествовао у идентификацији несталих људи, односно оних које су пронашли у тим гробницама. Мој ујак се и даље води као нестало. Мени је можда мало лакше пошто у време тих збивања нисам била рођена. Ипак, тешко је живети са сазнањем да сте имали рођеног ујака кога нисте стигли да упознате зато што је отет на прагу свог живота.

Имам утисак да људи нису довољно информисани о киднапованим и несталим лицима на Косову и Метохији 1998 и 1999. године а то је тема од изузетног значаја за наш народ. Нада још увек постоји иако је прошло пуно година. Нисам више сугурна колико је реално очекивати да се истина о нестанку мог ујака осветли, што је трагично. Сматрам да надлежни органи свакако морају више да воде бригу о породицама киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији. О људима који су прошли кроз овакве и сличне патње попут моје породице.

Као и свака друга породица и ми волимо да се

окупимо кад год имамо повод. По мојој баби, по другом ујаку, мајци видим празнину коју ништа не може, нити ће моћи, да испуни, да се никад у потпуности неће опоравити.

Искрено, ја лично више немам никаква очекивања иако сам активан члан Удружења. Моја баба је од самог оснивања у Удружењу. Учествовала је у свим дешавањима, у свим протестима, окупљањима, радионицама...

За крај могу само рећи да ово што се догодило не сме никада да се понови, да ни једна породица не заслужује да прође кроз ово кроз шта је прошла моја. Намеће се питање да ли је и колико правда достижна.

Надам се да ће се једног дана осветлити судбина мог ујака, да ће се починиоци пронаћи и да ће бити кажњени. Ако не буде тако остају услови да се криминал настави и да се слична дела понове.

Недељковић Јована

Унука отетог Светислава Недељковића

Моји бака и дека живели су у Крајишту. Бака је узгубила и кућу и мужа. Једино примање које је имала била је декина пензија која је пристизала из Македоније. Из Македоније су захтевали да се потврди да ли је дека жив или мртав. Моји нису молили да потврде ни једно, ни друго па је бака остала без породичне пензије.

Живим у Грачаници, имам 18 година. Мој деда је киднапован 3. јула 1999. године када је са мојом баком ишао из Ливађа у Липљан. Избегли су из Крајишта и живели у Липљану тек неколико месеци. Желели су да своје ствари пребаце код моје тетке у Ливађе. Баба је имала лош предосећај, молила је деду да не крећу. Ипак су пошли колима. У једном тренутку деда је изашао из аутомобила у намери да потражи камион којим би превезли ствари из стана у теткину кућу и од тада му се губи сваки траг. Баба је одмах отишла у полицију да пријави нестанак. Обећали су јој да ће јавити ако дођу до неке информације.

Мој деда је био бубрежни болесник због чега је отишао у пензију јако млад, са непуних 26 година. Одлазио је на дијализе у Македонију сваког месеца. Био је добар човек, тих, миран, повучен. Сигурна сам да никоме није дао повод да му учини нешто лоше.

Моји баба и деда живели су у Крајишту. Баба је узгубила и кућу и мужа. Једино примање које је баба имала била је дедина пензија која је пристизала из Македоније. Из Македоније су захтевали да се потврди да ли је деда жив или мртав. Моји нису могли да потврде ни једно, ни друго, па је баба остала без породичне пензије. Живела је у сиромаштву, у напуштеној кући без струје и воде читавих 10 година. Тек након десет година деда је проглашен мртвим, чиме је баба остварила право на његову пензију. Требало је преживети тих десет година.

Сва одговорност за породицу била је на мом оцу као најстаријем детету. Тата има два млађа брата и сестру. Ја сам рођена 2005. године, тако да деду нисам запамтила, али сам слушала приче од мојих најближих; маме, тате и највише бабе. Окружена сам људима који су у сличној ситуацији, који су изгубили неког свог. Чланица сам Удружења присуствујем састанцима, свим догађајима

Недељковић Јована

које Удружење организује, протестима... Баба се од почетка бори за истину са Удружењем. Она можда највише заслужује да сазна истину пошто је изгубила супруга.

Мој брат од стрица добио је име по мом деди – Светислав. Преко њега могу себи некако да дочарам слику свог деде. Од последица стреса и тешког живота баба је добила шећерну болест, повишен притисак, преживела је и мождани удар. И данас када са бабом покушавам да

Светислав Недељковић, дека

Бака Надица

причам о деди она скреће тему. Тешко јој је. Причала ми је да су често долазили полиција и КФОР, испитивали је, али да ништа није сазнала о дединој судбини. Чак су јој једном и дојавили да знају где је сахрањен. Отишла је до тог места, али није затекла ништа.

Мој тата не прича о нестанку свог оца. Сам се носи са својим болом. Мама доста прича о томе. Заслужујемо да сазнамо истину где је деда и каква је његова судбина.

Недељковић Силвана

Ђерка отетог Милована Крстића и братаница отетог Милорада Крстића

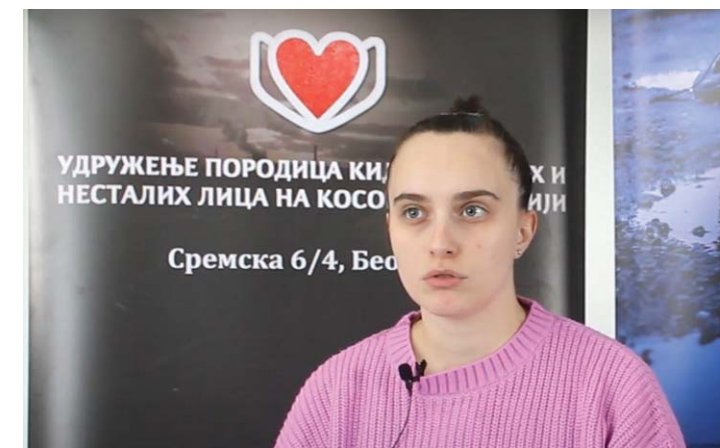
На жалост ја се не сећам ни једног тренутка проведеног са татом.

Имам 28 година, дизајнер сам ентеријера, живим у Барајеву. Киднаповани су ми стриц и тата 24. јуна 1998. године на путу кући из Београда у Призрен.

Како ми је бака причала она је знала ко је наредио њихову отмицу. Стриц је радио у полицији, његов колега их је на сваких пола сата звао да провери где су. Кад је требало да стигну, позвао је баку и питао је да ли су стигли. Нана је одговорила да нису и веза се одмах прекинула. Тај колега је био Албанац. Стриц је био инспектор у полицији. Он је желео његову позицију на послу и вероватно учествовао у отмици мог стрица и оца.

На протестима организованим са циљем да се киднаповани пронађу мој дека је видео татин ауто. Пришао је возачу Албанцу и рекао му да је то ауто његовог сина, а овај му је одговорио: „Да више никад то ниси рекао.“

На жалост ја се не сећам ни једног тренутка проведеног са татом који ми је одувек неостајао, током школовања,

Недељковић Силвана

Отац, Милован Крстић

Стриц, Миодраг Крстић

на факултету, на прославама, венчањима, рођенданима... Бака и дека су преминули не сазнавши ништа о судбинама својих синова.

Николић Зорица

Берка и сестра страдалих Градимира и Александра Мајмаревића

У кући мук, тишина само се чују мамини јауци. Брајово тело донели су те ноћи у шаторском крилу. Комшије су покушавале да нађу даске како би направили ковчеј и сахранили Александра. Сахранили смо га у њорњи цркве, без свештеника. Током сахране меци су нам фијукали изнад глава.

Живели смо у Ораховцу. Ораховац је био мултиетничко, питомо, место. Живели смо у слози са Албанцима, ишли заједно у школу, били кућни пријатељи. Заједно смо славили наш Ускрс и њихов Бајрам.

Та срећа угасила се 17. јула 1998. године. Тог дана у Српској улици испред цркве деца су имала приредбу. Око 17 часова чуо се први рафал. Мислили смо неко се жени, али неколико тренутака касније чуло се више рафала који су прекунили дечји смех. Сви смо се разбежали по својим кућама.

Ораховац је већ био у блокади па су се мушкарци скупили и отишли на положаје. Целу ноћ водиле су се борбе. Већ 18. јула Ораховац је био завијен у црно. Њих двадесеторо је киднаповано. Мој брат је дошао са положаја да руча и напуни реденик мецима. Тешио нас је да будемо храбри, да се не бојимо, да ће бити све у реду. Мама га је испратила до капије.

За њим је пошао и тата да замени течу и брата од тетке на положају. Није прошле дуго када смо га видели да се враћа погнуте главе. На путу до положаја комшије су му рекле да му је син, мој брат, погинуо. Био је прва жртва пала у Ораховцу.

У кући мук, тишина само се чују мамини јауци. Братово тело донели су те ноћи у шаторском крилу. Комшије су покушавале да нађу даске како би направили ковчег и сахранили Александра. Сахранили смо га у порти цркве, без свештеника. Током сахране меци су нам фијукали изнад глава.

У понедељак 20. јула полиција је ослободила Ораховац. Да несрећа буде већа сазнали смо да су из Ретимља киднаповани сви наши другови Костићи.

Једанаест месеци касније, мој отац Градмир је са комшијом Витошевић Сенишом кренуо у викендицу 200 метара удаљену од куће да пусти керове. Отишли су у 10

Николић Зорица

Отац; Градмир Мајмаревић

Брат; Александар Мајмаревић

сати ујутро, око поднева је дошао комшија Албанац и рекао нам да су киднаповани. До данас о њима не знамо ништа. Њихова тела нису пронађена

Игром случаја 2009. године укључила сам телевизор, програм „Б-92“. Видим слику свог оца и Сенише и сазнајем да су завршили у Жутој кући у Албанији. Моја покојна мајка тад је била у Ораховцу. Зовем сестру да позове мајку, верујући да су тела пронађена. Мама је пошла у Специјални суд, али тамо негирају да су дали ту изјаву.

Шта се даље дешава. Комшиница Албанка, која је била удата за Србина дошла је код маме и тражила татину слику. Четири месеца касније стиже нам слика са туђим потписом. Сазнали смо да су до 2003. били живи и чувани за размену. До те размене није дошло. Њихови су пуштени, а наши касапљени.

Активан сам члан Удружења. Боримо се. Али немоћни

смо без подршке власти. Већ 25 година трагамо за истином. Давали смо бројне изјаве. Ја још 2013. године Специјалном суду. Никакве одговоре нисмо добили.

Сад се води поступак у Хагу. Видећемо. Макар кости ближњих да добијемо. Веома је тешко, апелујем на све институције да нам помогну, да помогну нашем Удружењу. Двадест и пет година не знамо где су нам другови, браће, сестре, супружници, родитељи... сви носимо исту бол.

Оташевић Марија

Берка киднапованог Рајка Миленковића

Једина светла тачка је то што смо успели да пронађемо татаино тело, да га сахранимо, да имамо где да пођемо и да му запалимо свећу. Да смо ми, на неки начин и он, успели да пронеђемо свој мир.

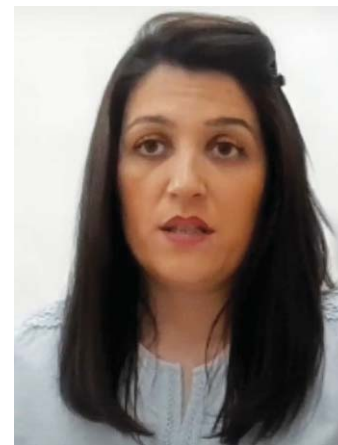
Имам 36 година, рођена сам у Косовској Митровици у којој сам живела до своје тринаесте године, данас живим у Ужицу. По занимању сам дипломирани учитељ.

Мој отац Рајко Миленковић је нестао 14. новембра 1999. године, кад сам ја имала 11 година. У тренутку своје отмице тата је имао 45. По занимању је био грађевински техничар, али је последњих неколико година пре свог нестанка радио као возач директора у једној фирми. Он је тог јутра изашао из куће и више се није вратио. Последњи пут је виђен те вечери. Била сам мала, али се одлично свега сећам. Првих неколико дана смо се надали да ће се тата појавити. Не можете да поверујете да га нема. Касније смо прихватили да је вероватно киднапован зато што су отмице и нестанци Срба у то време били свакодневна појава. Ми смо живели у северном делу Косовске Митровице. То је био веома тежак период. Сећам се мајчиног страха и очаја, да је често одлазила у полицију у нади да ће нешто сазнати о оцу.

Када је почело бомбардовање родитељи су остали без посла, па је мајка морала да се бори и за нашу егзистенцију.

Сећам се својих страхова да не останем и без мајке, да и она не доживи очеву судбину. На жалост управо то се и десило. Непуних годину и по дана након очевог нестанка моја мама се разболела и преминула. Остала сам сама са старијом сестром која се већ удала и живела је у Ваљево.

Ја сам се преселила код сестре у Ваљево. Док је мајка била жива откривена је једна гробница. Мајка је препознала очеву гардеробу, али се ДНК узорци нису поклапали. Мој отац се водио као нестало лице до октобра 2014. године када су нам јавили да је његово тело пронађено. Из Комисије за нестала лица су нам рекли да је урађена ревизија мртвачнице у Приштини при чему је утврђено да је он сахрањен као Албанац Бајрам Краснићи на приштинском гробљу Драгодан. Посмртни остаци су ексхумирани и ми смо их преузели на граничном прелазу

Марија Оташевић

Родитељи

Марија са оцем Рајком Миленковићем

Мердаре, затим сахранили оца петнаест година након отмице.

То што ми је отац отет и убијен, а убрзо затим сам остала без мајке, на мене је оставило трајне последице. Било је тешко. Из Ваљева сам се преселила у Ужице на студије. Удата сам, мајка двоје деце и данас живим у Ужицу.

Губитак родитеља никад нисам преболела, само сам се научила да живим са тим и схватила да немам другу опцију осим да се борим.

Једина светла тачка је то што смо успели да пронађемо татино тело, да га сахранимо, да имамо где да пођемо и да му запалимо свећу. Да смо ми, на неки начин и он, успели да пронеђемо свој мир.

Успомене на оца које носим из детињства су јако лепе. Био је драг, добар, човек ведрога духа. Радо се сећам наших одлазака на море, на село, у посете рођацима, шетњи...

Како време одмиче, родитељи ми недостају све више. Нарочито кад сам се удавала, добијала децу... у важним и лепим животним тренутцима које сам желела да поделим са њима.

Знам да мој случај није усамљен, да је тих година много људи нестало. Волела бих да се то никад ником не понови.

Пауновић Банзић Стана Берка отетог Спасоја Банзића

После свега; њишам се шџа је њо у човеку, каква је њо мржња, зло да убије недужне цивиле, комшије на њако суров и свиреј начин. Ми, чланови њихових њородица, и даље са њуним њравом очекујемо да сазнамо како су њроживели своје њоследње дане.

Рођена сам 4. јануара 1992. године у Призрену. По занимању сам трговац, тренутно сам незапослена. Удата сам и мајка двоје деце. Иза мене је тежак период одрастања. У мом селу Оптеруша, у општини Ораховац, 1998. године десило се масовно киднаповање Срба, међу којима су били мој отац Спасоје, мајка Славица и баба Десанка Банзић. Мој отац Спасоје је тада имао 47 година. Био је вредан човек, земљорадник, миран и тих одан својој породици због чега су га поштовали сви у селу.

Те 1998. године ја сам имала непуних седам година. Живела сам у селу Оптеруша са баком Десанком, оцем Спасојем, мајком Славицом, сестром Иваном која је тада била малолетна као и ја, браћом Миланом и Игором. Сећам се да су у село почели да долазе припадници ОВК-а. Видела сам код свог покојног оца и комшија забринутост. Сећам се да су браћа Милан и Игор били одсутни од куће због посла. Били су у Ораховцу и сећам се да им је отац преко пријатеља поручивао да не долазе у село, да има пуно припадника

ОВК-а, да су у околини нашег места почели да нестају у Срби. Био је толико уплашен да сестри и мени није дозвољавао да излазимо у двориште. Маму, сестру и мене одвео је на безбедно место у црквени конак у Великој Хочи. Тамо смо провели неколико дана, а потом се вратио по нас и одвео нас кући. Рекао нам је да су га комшије Албанци уверили да може слободно да врати своју породицу, да нам свима они гарантују безбедност.

Нешто касније отац се вратио из винограда који је обрађивао и рекао мајци да су око села ископани ровови, да је ОВК-а опколила село у намери да га нападне. Уз пут је, како је рекао, срео пријатеља кога је замолио да одвезе сестру и мене до Ораховца у ком ће нас сачекати брат Милан. Ујутро ме је отац извукао из кревета, тек је свануло, рекао ми је да морам да кренем са сестром, да будем тиха како нас не би чули или видели комшије Албанци. Затим је почео да трчи са мном у наручју до возила у коме је чекао пријатељ. Убацио ме је у возило и тада сам почела да

Пауновић Банзић Стана

плачем. Плакала сам за мајком, хтела сам да останем са њима. Отац нас је пожуривао. Онда је сестра ушла у ауто и зграбила ме, покушавала је да ме држи како не бих изашла из аута. Кренули смо, окренула сам се и видела како родитељи и баба плачу за нама. Почела сам да се одупирем, хтела сам да изађем из аута, сестра ме јако држала. Татин пријатељ је рекао сестри да ме смири како зна и уме, да легне преко мене ако треба да нас не би чуле комшије Албанци или припадници ОВК-а. Стигли смо до Ораховца, затим са братом Миланом пребегли у Србију код рођака који су нас прихватили на извесно време. Брат се одмах вратио на Косово да избави родитеље, бабу и сестру. Неколико дана касније старији брат се вратио са мамом и бабом. Сећам се да је мама била у лошем психичком стању, била је уплашена. На свако моје питање „Где је тата?“ само би слегла раменима и заплакала.

Временом смо сазнали од маме и бабе шта се десило после нашег одласка из села. У ноћи 17. – 18. јула 1998.

Отац Спасоје

На парастосу, 18. јул 2023.

године терористи ОВК-а упали су у двориште Младена Божанића код ког су се моји родитељи крили са осталим Србима из села и заробили их. Било је око 40 припадника ОВК-а, међу којима је моја мајка неколико њих познавала. Затим су их превезли камионом до једне албанске куће. Жене су убацили на први спрат, а мушкарце у подрум у ком су их читаву ноћ тукли. Жене су слушале јауке и запомагања. Тада је мајка последњи пут видела свог супруга, мог оца. Касније смо сазнали да је у њеном и ослобађању других жена из логора посредовао Међународни Црвени Крст.

Нас брат прво одводи у Суву Реку и смешта у стан који му је уступио пријатељ. Ту смо били неколико месеци, све до 1999. године, када је почело бомбардовање. Тад је почела нова агонија; крили смо се по колективним смештајима и подрумима. Затим смо обавештени да ће Сува Река бити нападнута и да сви Срби морају да напусте место. Са сестром сам отишла у болницу у којој је мој брат

само два дана раније оперисан. Извукле смо га из болничке постеље како би се превезли са осталим Србима, у колони, у Србију. Данас живимо на територији Београда.

По доласку у Србију било нам је тешко. Морали смо да почнемо нов живот, а о оцу и Србима који су били заточени са њим нисмо ништа знали. Бодрили смо једни друге. Највећи ослонац и подршка у животу ми је сестра Ивана, која је увек била уз мене и чувала ме као што је обећала оцу на растанку. Било је тешко уклопити се у ново друштво. У току мог одрастања наилазили смо на неразумевање околине. Требало је кренути новим путем, поћи у школу, изнова се кућити. Најтеже је било да се сви скупимо, да будемо сви на једном месту, да будемо породица. Али били смо упорни и вредни, трудили се да изградимо тај нови дом. Све што смо проживели на нас је оставило последице.

Отмица оца, мајке и бабе, бомбардовања одразили су се на моје здравље. Имам проблема са срцем. Моја породица и ја смо све време у контакту са осталим породицама које су проживеле исто што и ми. Заједно са њима одлазилмо на скупове, учествујемо у протестима, присуствујемо састанцима. Уз помоћ Удружења кинапованих и несталих, апеловали смо на надлежне органе да сазнају било какву информацију о нашим несталима. 2005. године смо обавештени да су подземне воде избациле посмртне остатке људи из јаме Волујак код Клине. Ексхумацијом и ДНК-а анализом утврђено је да су то били посмртни остаци Срба киднапованих тог 18. јула 1998. године, међу којима је био и мој отац. Форензичари су утврдили да су убијени, потом бачени са литице високе 25 метара у јаму, па разнети експлозивом како би се прикрили трагови злочина. Тада су наше незацељене ране опет отворене. Брат Игор, сестра

Ивана и ја отишли смо на гранични прелаз Мердаре и преузели татине посмртне остатке. Тај осећај, када уђете у шатор и видите два реда ковчега поређених један до другог, крици и јецаји мајки и сестара убијених... То остаје цео живот у вама. Татини посмртни остаци доведени су у Београд и положени у заједничку гробницу на Орловачи 2006. године. Заједно смо их изгубили, заједно смо их и сахранили.

После свега; питам се шта је то у човеку, каква је то мржња, зло да убије недужне цивиле, комшије на тако суров и свиреп начин. Ми, чланови њихових породица, и даље желимо да сазнамо како су проживели своје последње дане. И ово, због чега данас ово радимо, јесте да нашој млађој популацији и нашој деци испричамо приче о нашим херојима, да их сачувамо од заборавља.

Најлепши тренуци у животу су ми они у којима ми говоре да личим на оца. Најлепше успомене на њега си ми да ме је звао својом мезимицом, свако јутро остављао по неки слаткиш испод јастука. Мој старији син личи и подсећа ме на њега сваки дан, па моје успомене на оца не бледе.

Тренутак када ми је највише недостајао? Увек ми недостаје. Највише за рођендане које скоро да и нисам славила јер није био ту, за празнике, славе... недостајао ми је на венчању. Недостаје ми што моја деца не одрастају поред свог деде. Верујем да би све било другачије да сам расла уз оца. Надам се некој бољој будућности, неком бољем сутра, да ни једна мајка на овако свиреп и суров начин не изгуби сина, ни једна сестра брата, нити ћерка оца.

Ми своју судбину не можемо променити, нити мртве оживети. Али макар можемо дати све од себе да оне који су над Србима извршили геноцид стигне правда.

Перенић Марко О отетом стрицу Ранку Перенићу

Бака и дека нису више међу нама, са собом су огнели последњу жељу која је била да ојет виде свој сина. Моја породица још увек трага за истином. На нашу жалост прошло је многа година, а међународни фактори који су можда нешто знали о тој истини враћени су у своје земље и понели са собом докуменовану истину.

Из Добротина сам. Мој стриц Ранко Перенић отет је 21. августа 1998. године на путу Велика Хоча - манастир Зочиште. Имао је непуних 40 година. Био је радник Радио Приштине, а тог кобног дана кренуо је на посао, на терен, као и сваког другог дана пре тога.

Заједно са својим колегом, Ђуром Славујем, кренуо је да уради репортажу са монасима манастира Зочиште. Монаси су се тог дана вратили у манастир који је претходно био опљачкан и спаљен, а они из њега протерани. Не слутећи каква их судбина чека кренули су до обелодане истину о монасима и мештанима околних села. Последњи пут су виђени у Великој Хочи на путу ка манастиру. Од тада им се губи сваки траг и почиње борба наше породице у трагању за истином. Стрица се једва сећам, тада сам имао 5 година. Међутим, одрастајући у породици у којој се свакодневно помињао створио сам лепу слику о њему. Био је ведро и веселог духа. Баба и

деда са којима сам живео веровали су и говорили да је он жив, да се налази у заточеништву, да ће се једног дана вратити кући. На жалост његова судбина је другачија, а ми о њој не знамо ништа ни дан - данас. Куцали смо на многа врата међународних релевантних организација и дипломата, али добијали смо само обећања. Сваке године се одржавају протести породица киднапованих и несталих лица у нади да ће неко чути наш вапај за истином. На нашу жалост њихова судбина још увек је нерасветљена. После 26 година надлежни су остали неми на наша питања.

Баба и деда нису више међу нама, са собом су однели последњу жељу која је била да опет виде свог сина. Моја породица још увек трага за истином. На нашу жалост прошло је много година, а међународни фактори који су можда нешто знали о тој истини враћени су у своје земље и понели са собом документацију.

Марко Перенић (лево),
Ранко Перенић

И сада, са својих 30 година, могу рећи да је стриц био веома храбар. Кренуо је да уради репортажу о злочинима у време честих отмица и борби, поневши са собом само магнетофон. Није ни слутио да негде у заседи вреба црна рука целата. Остаје туга за истином и жеља да се сазна његова судбина.

Баба ми је испричала да сам се као мали једном играо у дворишту са тањиром замишљајући да возим. Видевши ме стриц је скинуо волан са свог фиће и дао ми га да наставим са игром. Апелујем на све организације да помогну да се сазна судбина о мом стрицу и свим другим несталим лицима.

Планић Дамјановић Марија Сестра киднапованог Давора Ристића

1998. и 1999. године киднаповања су била честиа. Те ноћи, као и безброј путиа после, сањала сам Давора како се смеје, маше рукама, како је дошао... али једноставно, како године пролазе схваћише да нема ништа од тога.

Из Приштине сам, живим у Нишу, мајка сам троје деце. По занимању сам медицинска сестра, радим у струци, имам 48 година.

Иако имам две млађе сестре одрасла сам уз Давора који је био пет година старији од мене, рођен је 1971. године. Дан који ћу памтити читав живот је дан у ком је нестао.

Код Давора и тетке сам одрасла. Уз њега сам заволела стрипове, Џонија Штулића и „Рибљу Чорбу“. Неки кажу да постоји правило у животу да се добрим људима дешавају лоше ствари. Мени се то чини тачним. Давор је био добрица, галамџија. У гомили људи Давора се издвајао по томе што гестикулира рукама и гласно се смеје. Њему ништа није био проблем, све је некако лако решавао. 21. јуна 1999. био му је рођендан, 22. јуна је нестао. Тог јутра сам се чула са тетком, био је понедељак. Кренуо је на ауто-пијацу да потражи резервни део за аутомобил. Од тада га више нисмо видели. Тетка нас је

убеђивала да се вероватно нашао са неким, да су отишли у неку кафану... Али не, у 11.00 опет зове тетка и плаче. Тада почиње наша агонија. Сутрадан ујутро смо сазнали да је Давор нестао. Ја сам тада већ била мајка, имала сам децу од годину дана. Сутрадан смо отишли код тетке.

Са свих страна долазили су Албанци из Албаније. Кад смо се враћали сећам се да су се неки људи у црним колима зауставили крај наших. Мој муж се ухватио за торбицу, а да ли је у њој био пиштољ не знам. Само се држао за торбицу и они су отишли. У то време киднаповања су била честа. Те ноћи, као и безброј пута после, сањала сам Давора како се смеје, маше рукама, како је дошао... али једноставно, како године иду схватите да нема ништа од тога.

Ишли смо после тога на разне скупове. Давор је живео у Косову Пољу. Ја сам из Приштине али сам викенде углавном проводила код њих. Први пут сам изашла са Давором у град, у дискотеку. Одрастали смо заједно.

Планић Дамјановић Марија

Имали смо хиљаде идеја. Сећам се у дворишту његове куће био је дрворед крушака брали смо их и продавали на пијаци, пекли сунцокрет и продавали га испред куће. Свашта смо радили што је данашњој деци незамисливо. Тада смо имали 14 или 17 година.

Возио је Југа и тог 22. јуна 1999. је кренуо по резервни део на ауто-пијаци. Никад нису пронађени ни Давор ни његов ауто. Неколико дана касније у Бресју је био скуп на ком је присуствовао и генерал Мајкл Џексон. Мој енглески је већ тада био довољно добар, па ми човек који је био поред мене каже да га питам где ми је брат. Имали су дојаве да су на Драгодану заточени у некој школи. Да су хтели, могли су све да реше тада. Само да је то КФОР хтео. Али, једноставно нико није хтео.

Данас нам вероватно више него икад недостају људи који се увек смеју, који су позитивни. Баш такав је био Давор. Можда недостаје највише његовој мајци, али и

Давор Ристић (први десна) на Маријином венчању

мени која сам добар део свог детињства провела са њим. Недостајаће ми и сутра.

Активно учествујем у раду Удружења. Пре неколико година ишла сам на радионице у Београду у нади да ће нешто уродити плодом како би се сазнала судбина несталих. Ишла сам на скуп у Грачаници... Сада на та окупљања углавном иде моја тетка, Даворова мајка са мојом мајком. И даље не знамо где је Давор, шта се са њим десило. Некад када сам сама размишљам кроз шта је све могао проћи, размишљам о жутој кући...

Чему да се надамо?! Да ћемо једног дана сазнати где су и шта су. Нада је можда и постојала до пре неколико година, десетак, можда и више. Али данас се само надамо да ћемо моћи да сахранимо брата, сина да знамо где му је гроб.

Раднић Мирко Син отетог Радована Раднића

О судбини мој оца нисмо ништа сазнали. Када смо дошли у Крагујевац кренуо сам у трећи разред основне школе и тек тада сам постао свестан да немам оца, да је киднапован. Мајка ми је рекла: „Мирко немаш више леђа, мораш да престанеш да правиш глупости.“ Сазрео сам у тренутку.

Долазим из Истока, варошице у Метохији. По струци сам машински техничар за компјутерско управљање и радим у струци. Живим у Крагујевцу већ двадесет и четири године. Од породице имам мајку, сестру, супругу и двоје деце. Ђерка има две и по, а син годину дана.

Трагам за оцем Радованом Раднићем који је радио у предузећу „Дуван“ у Приштини. Живели смо у Истоку у мултиетничкој средини, без икаквих проблема. Тата је био трговац, никада никоме ништа нажао није учинио. Да је отет сазнали смо трећу ноћ пошто смо пребегли у Србију. Били смо у стану комшијиног сина у Београду. Његов отац се вратио из Истока и пријавио се у полицијску станицу. Сећам се када је моја баба закукала и рекла „А где је мој Раде?“. Тада сам постао свестан нестанка свог оца. Свако вече било је исто: плач, јауци мајке и сестре. Оне су све много теже подносиле, биле су свесне ситуације. Ја нисам, био сам мали. Након шест месеци преселили смо се у

Војводину код тетке, потом смо се вратили у Крагујевац у ком и данас живимо. Све ове године обрађали смо се многим људима, организацијама, институцијама, чак и радио аматерима. Узалуд. О судбини мог оца нисмо ништа сазнали. Када смо дошли у Крагујевац кренуо сам у трећи разред основне школе и тек тада сам постао свестан да немам оца, да је киднапован. Мајка ми је рекла: „Мирко немаш више леђа, мораш да престанеш да правиш глупости.“ Сазрео сам у тренутку. Ми смо били мали људи, мала деца а заправо одрасли пред многим искушењима које одрастање подразумева.

Пријавили смо нестанак Међународном комитету Црвеног крста. Успомене које носим памтим као да сам био осамдесет година крај њега а не само осам. Као што деца памте 3 или 4 године уназад, мени се чини да сам запамтио много дуже, ваљда баш због тога што сам мало времена провео са њим. Тата је у тренутку нестанка имао

Мирко Раднић

44 године. Време које сам провео са њим давало ми је осећај сигурности, био сам јачи.

У први разред основне школе сам кренуо годину дана пре друге деце. Био сам живахно и несташно дете па је учитељица хтела да ме удаљи из школе, да се упишем следеће године. Отац није дозволио. Дошао је код директора и рекао му: „Какав год проблем да имаш са мојим дететом, обратићеш се мени, ја ћу проблем решити, дете не сме нико да ми дира.“ Тада сам се осећао моћно и заштићено! Кући је било критике наравно, али пред људима ме је увек представљао са поносом. Код оца сам имао слободу и могућност избора. Волео је фудбал који сам и ја заволео уз њега. Ишли смо сваке недеље на утакмице локалног тима, који је једно време и тренирао. Љубав коју ми је усадио према Црвеној Звезди, према локалном тиму, фудбалу била је огромна. Што се тиче детаља из живота, било их је пуно. Сећам га се као јаког човека. На пример када је сестра требало да се оперише

Радован Раднић са ћерком Маријом

тражио је новац на зајам али га није добио. За операцију сестриног кука у Скопљу нам је требало 5.000 ондашњих марака. Продао је све ствари из куће, продао је посао и сестра је оперисана. Све проблеме носио је сам, увек насмејан. Након једног несташлука у школи рекао ми је: „Никада немој да се плашиш људи плаши се само Господа Бога“. Тада нисам знао ко је Бог, па сам га питао. Одговорио ми је: „Е колико је небо, толики је Бог. Највећи!“ Та реченица ми се урезала у сећање. Кад ми је тешко, сетим је се. Никад нисам имао страх од људи. За самопоуздање ми је значио пуно. Био сам добар ученик али никада ме отац ни на шта није присиљавао. Никада ништа нисам морао, само ако желим тада сам то и радио, волим што ми је давао ту слободу да изразим себе кроз оно што волим. Волео сам математику и математика ми је добро ишла, али зато ликовно није. Никад ме није терао да цртам, али се трудио да ми помогне око математике, да буде уз мене. У Истоку, у ком смо живели био је

изузетно поштован и цењен, познавао је много људи. Данас када сретнем његове другаре или када дођу код нас пуно причамо о животу у Истоку, анегдотама. Отац никада никоме није одмогао, кад год је могао да помогне, помогао је.

Што се мене лично тиче, то самопоуздање које ми је отац усадио, имам и данас. У трећем разреду основне школе имао сам проблеме са прилагођавањем на нову средину. Нека деца су ме називала погрдним именима, а мене је увек водило оно татино: „Има великих и малих људи, само је Бог један.“ И увек сам осећао да је он ту поред мене, можда претерујем али и сада када му палим свећу, увек му палим за живе. Никада га нисам сањао. Када сам добио ћерку, требао је да је крстим. Само тада сам га сањао и то два пута, у белом, сав у белом сија, све око њега сија. Када сам отишао до локалног свештеника и препричао му свој сан, рекао ми је: „Увек свећу да му палиш за живе, јер је он великомученик, Косовски великомученик, ту титулу им је дао сам кнез Лазар.“ Поносан сам на оца. Верујем да је пронашао рајска насеља. Осећам то.

Тренуци када ми највише недостаје? Као мали нисам толико обраћао пажњу на то. Тренирао сам фудбал, имао пуно обавеза. У кући сам нерадо боравио зато што нас је било тринаесторо и свако вече бисмо се присећали живота у Истоку. То сам тешко подносио. Највише ми је недостајао на првом рођендану старије ћерке зато што сам ја дочекивао и испраћао госте, што би иначе радио он. Највећу подршку сам имао од мајке. Она је жена борац и ратник, жена човек. Поред ње имао сам и подршку сестре. И данас црпим снагу из породице и те

љубави коју је мајка уткала у мене и сестру.

Било је пуно одрицања, али моја мајка је јака жена! Мој отац је волео песму, музику, био је друштвен човек. Све најбоље сам наследио од њега, његове особине, неке можда и негативне, али каналишем их и потискујем. Плаховите сам нарави као и он. Трпим али и планем, што није добро. Јако ми недостаје на славама, када пијем вино за њега. Увек ту његову чашу ја попијем, јер сам ја домаћин и ја сам наследио презиме и име. Име носим по татином оцу, а мој син по мом. Традиција се наставља. Присутно је његово име, па ми се чини да је са нама, тако ми је лакше, лакше подносим живот. Заслужио је да буде са нама.

Ми ни данас немамо његов споменик, тело нисмо пронашли. После двадесет и четири године године нада да је жив више не постоји. Али давши свом сину име по њему осећам се као да сам му подигао споменик. Држим до традиционалних вредности, тако васпитавам и усмеравам своју децу.

Слободно могу рећу да у активностима Удружења учествујем од своје осме године, када сам први пут био на обележавању Међународног дана несталих. Са Удружењем водимо борбу за истину и правду. Захваљујући Црвеном крсту лакше смо се уклопили у заједницу и прихватили где смо и ко смо. Борба за тату не престаје. Нећу одустати јер он није заслужио да одустанем. Тражим само гробно место, тражим да сахраним његове кости да знам где да му упалим свећу. Наш глумац Милан Васић је у једном интервјуу рекао: „Човек кад прода кућу он је бескућник, али када прода гробницу као да није ни постојао“, а ми породице несталих тачно као да не постојимо, баш због тих гробница.

Слева на десно: киднапован Радован Раднић, укук Радован и син Мирко (обрађена фотографија)

У суштини је тако, сви би хтели, али нас нико не подржава, а ми не тражимо пуно. Не тражимо ни суђења, ни да се враћамо у 1999. годину, само ме занимају та два метра земље и тај сандук, да га сахраним како доликује.

И дање се обраћамо свим надлежним организацијама и домаћим и међународним. Никакав одговор не добијамо.

На скупу у Врњачкој Бањи, у организацији Црвеног крста, жена из Међународног Црвеног крста нам је рекла је то политичко питање. Апелујем не све надлежне да се напоскон договоре и омогуће нам само да сахранимо наше најмилије!

Радовановић Весна

Берка отетих Зорке и Милорада Радовановића

Никада до сада нисам чула ни једну жену да јавно говори о траумама које доживела током и након збивања на Косову 1998. и 1999. године. Губишком родитеља и дома у дејинству ви губише идентитет, самопоуздање и сигурност.

Имам 34 године, рођена сам у Ђаковици на Косову и Метохији. У Ђаковици сам живела до своје девете године. Када је почело бомбардовање Косова преселила сам се у Србију. Моји родитељи су остали у Ђаковици да чувају наше имање, тачније нису желели да напусте своје огњиште. Нас децу су послали у Србију да би били безбеднији.

Мени као детету није било јасно шта се збива, нисам много ни запиткивала, зато што сам очекивала да ће тата и мама у сваком тренутку доћи или ћу се ја вратити на Косово. Време је протицало, међутим ништа од тога се није дешавало. Старија браћа и сестре су понешто и знали али мени ништа нису говорили. Полако и ја постајем свесна да родитеља нема крај мене, а кад би ме неко питао где су нисам знала шта да одговорим. За мене је то било веома трауматично. Када би се родитељи поменули све би се сводило на то да се о њима још увек

ништа не зна. Касније је брат сазнао да нам је спаљено све што смо имали на Косову и Метохији, да Албанци користе нашу земљу, да су нам родитељи киднаповани и убијени. Од брата сам сазнала и ја али нисам могла о томе да причам. То се на мене толико одразило да сам разболела.

Данас живим у Србији, а моји родитељи се још увек воде као нестали. Неко каже да су убијени, али ми поузданих информација немамо. Нашу земљу на Косову обрађују и користе комшије, а ја од како сам пребегла у Србију нисам била на Косову. Брат је био једном, али му нису дозволили да обиђе наше имање.

Истакла бих да је изузетно стресно и трауматично то што сам доживела као дете. Сазнање да су моји родитељи настрадали од првих комшија и данас ми је несхватљиво. Не могу да пронађем праве речи којима бих то описала, не могу да прихватим да су моји

Радовановић Весна: Све што смо имали на Косову и Метохији нам је спаљено, па и фотографије из породичног албума.

родитељи доживели такву судбину због рата, земље и јачих који немају милости.

Брат, који је доста старији од мене и сестра су пријавили нестанак наших родитеља свим надлежним институцијама.

Мој апел би био да се више рачуна поведе о породицама које су изгубиле своје чланове на овај начин. Ја, као верник, волела бих и да се црква више интересује за судбине нас - потомака жртава. Никада

до сада нисам чула ни једну жену да јавно говори о траумама које доживела током и након збивања на Косову 1998. и 1999. године. Губитком родитеља и дома у детињству ви губите идентитет, самопоуздање и сигурност. Пре свега мислим да нам је потребна подршка стручних психолога.

Ристић Душан

Син отетог Ристић Драгана

Шта се тада догодило ја и дан данас не знам, а највише ме боли што можда никада нећу ни сазнати. Прошло је јуно година. Чини ми се да ми данас шта још више недостигаје. Волео бих да је поред мене, да види шта сам постао, какав сам човек постао,

Имам 25 година, рођен сам у Гњилану 1998. године, завршио сам факултет у Београду и радим као систем инжењер.

Мој тата, Драган Ристић, киднапован је 1999. године испред фабрике ИВГ у Гњилану. То је фабрика у којој су се производиле батерије. Тата је у Нишу завршио електронику као добар ђак. Захваљујући свом успеху добио је посао и био, по ономе што ја знам, изузетан стручњак у тој области.

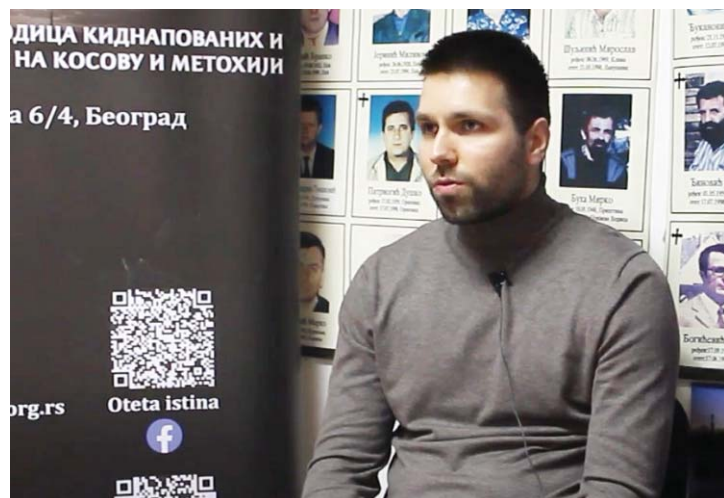
Тада смо живели у селу Горње Кусце надомак Гњилана. Живео сам са татом, мамом, стрицем и бабом. Деда је живео и радио у Немачкој.

Оно што знам о тати углавном сам сазнао од маме са којом и данас живим. Мама је са њим била у браку 2 године. Кад је почело бомбардовање тата нас је одвео у Крушевац, код маминих родитеља, а он се вратио у Зрњилане. Убрзо потом мама је сазнала да је тата

киднапован испред фабрике у којој је радио. Када сам порастао људи су ми причали о тати. Нико за њега није имао ружну реч. Говорили су ми да они у то време нису познавали ученијег човека од тате, да је био велики стручњак у својој области. Питање је где бисмо мама и ја били данас да је тата са нама.

Са мојих тек навршених годину дана дошли смо у Крушевац. Пар година касније кренуо сам у вртић. Мама која је радила у Гњилану добила је ново радно место у Крушевцу. Ујутро би прво мене одвела у вртић, па онда отишла на свој посао. Када би завршила свој посао, дошла би по мене и заједно би се вратили кући. Могу само да замислим колико јој је било тешко. И данас, кад са мамом причам о тим данима, покушавам да замислим како се осећала без тате, заправо без икога, а успела је да ме подигне и да будем то што сам данас. Остале су нам фотографије из мог детињства. На једној ме тата држи,

Душан Ристић

на другој се смеје играјући се са мном... Тата ме је много волео. Имам и слике на којима се тата игра са урађејима са којима је радио. Мама је сачувала неке његове апарате. Имам фотографију са свог крштења у цркви у Гњилану. Прелепа је. На њој су моји родитељи, моја породица, сви уживају у том дивном тренутку. Сећам се и татине ђачке књижице испуњене добрим оценама.

Срећан сам зато што сам га у томе надмашио, завршио факултет са јако добрим оценама, чак и мастер.

Мој тата има брата и сестру. Са њима на жалост нисам у контакту. Надао сам се да ће ме неко од њих позвати и ступити у контакт са мном. Били смо у контакту првих неколико година, виђали се, али то је врло кратко трајало зато што су они остали да живе на Косову. Моја тетка, татина рођена сестра, ме никада није потражила. Она не зна како данас изгледам, после 25 година. Жао ми је због тога. У контакту сам са њеним ћеркама, повремено се

Отац, Драган Ристић

чујемо, али са њом никад. И са стрицем се ретко чујем. Жао ми је што нисам имао више њихове подршке када ми је била најпотребнија. Како мени, тако и мојој мами.

Мама ми је причала, а и сâм сам читао, о томе колико је током рата 1999. године било тешко живети у Гњилану. Људи су се крили, нису имали слободу кретања. Кад је тата нестао причало се да су киднаповане одводили у северну Албанију у логоре.

Шта се тати догодило ја и дан данас не знам, а највише ме боли што можда никада нећу ни сазнати. Прошло је пуно година. Чини ми се да ми данас тата још више недостаје. Волео бих да је поред мене, да види шта сам постигао, какав сам човек постао, да на неки начин надокнадимо време које смо пропустили и неповратно изгубили.

По маминим причама стриц је свуда тражио тату, распитивао се код људи који су га познавали. Међутим,

ништа нисмо сазнали. Ко је можда нешто и знао у то време о томе није смео да прича. Стриц је тражећи тату ризиковао и сопствен живот. Долазили су људи у нашу кућу и нудили нам да пронађу тату у замену за новац. Моја баба је била спремна на то, чак им је и дала новац али ништа се није догодило.

Баба је данас стара, са њом такође немам контакт. Мислим да она најбоље зна шта се догодило и да би она могла најбоље да ми дочара слику оца, колико је био леп тренутак када сам се ја родио. Био сам прво дете у кући, прво мушко. Тада је то било јако важно.

Мени је остала само успомена на тату, односно земља коју смо доле имали. И данас та земља припада мени и то је нешто што ми је остало од тате. Тренуци у којима тату највише желим су моји рођендани. Тата и ја смо рођени у истом месецу, марту. Сваког 16. марта сетим се тате и пожелим да је ту, да поделимо парче торте, да прославимо. На жалост, ја сваког 16. марта идем у цркву у нади да је жив, на неком другом, бољем месту и упалим му свећу. Горе где се пале свеће живима.

Желео сам да тата буде са мном и када сам дипломирао. Пожелео сам да буде и он на слици са мном, да ми каже: "Браво, то је то, успео си, дошао си, дошао си до онога до чега сам ја стигао".

Сећам се кад сам био у вртићу и нацртао слику куће, а испред куће себе и маму. Учитељица ме је питала: „Шта је са татом, где је тата?“, а ја сам одговорио: „Тата је ушао у кућу, он је унутра“. Данас, после 25 година, када причам

са мамом и када причамо о тати, ми као да и даље осећамо да је он негде, да ће се вратити, да је жив и да ћу га упознати. То што нам се догодило оставило је велику бол са којом живимо, са којом ћу морати да наставим са животом. Боли ме и чињеница да ми ништа нисмо могли да променимо.

Као мали слушао сам и приче о жутој кући, да су људима вадили органе и продавали их. Касније је пронађено пуно доказа о постојању те куће. Све то је заташкано.

Упутио бих апел међународним организацијама и људима који се баве овом темом, који могу на било који начин да утичу да се нешто промени за нас породице киднапованих људи. Оно што нам највише треба јесте да сазнамо шта се догодило са нашим најближима, да ли су живи, где да одем и тати запалим свећу.

Волео бих да се подигне свест о овој теми. Пуно је породица које не знају шта се десило са њиховим ближњима. О томе треба говорити иако су године прошле, траг је неизбрисив. Морамо доћи до истине и учинити да људи који су учествовали у тим догађајима буду кажњени.

Моја мама је трагала за татом на све могуће начине и покушавала да дође до било каквих сазнања. Чак и оних најгорих. Све ове године она се бори за истину и правду. Ишла је на протесте у организацији Удружења, звала људе из Гњилана са којима је остала у контакту, покушавала из књига и објављиваних чланака нешто да сазна...

До данас нисмо сазнали шта се догодило са татом.

Станковић Срђан

Син несталог Миодрага Станковића

После свих ових година једино што желим је да сазнам истину, шта се десило са њим, где је. Покушавао сам на разне начине, ишао на ексхумације гробница које су биле на Косову не бих ли препознао делове гардеробе... Све сам што тешко подносио. Истовремено сам и желео и нисам нешто да сазнам.

Из Пећи сам, запослен у пошти већ 20 година као поштар и трагам за својим оцем Миодрагом Станковићем који је нестало 23. јуна 1999. године. Он је радио на Косову као приватник, занатлија. Имали смо малу штампарију и правили смо светлеће рекламе.

Био је особа која никад ником ништа лоше није урадила. Помагао је увек и свима којима је помоћ била потребна.

Мој отац је киднапован испред своје куће. Двојица млађих људи покушали су да нам обију гаражу и украду ауто. Тата их је приметио и изашао из куће у намери да разговара са њима. Иза угла је био паркиран ауто у ком су била тројица припадника ОВК-а. Убацили су га у ауто и отели на очиглед моје мајке. Присутно је било и неколико комшија. Питали су их шта раде, зашто не оставе човека на миру, а они су оца и Војислава Мартиновића, пензионера у шездестим годинама, убацили у ауто и одвезли се у непознатом правцу. Од тог

дана о оцу не знамо ништа.

Мајка је одмах отишла у тадашњи СУП у Пећи у ком је био стациониран КФОР да пријави нестанак. Они су се само смешкали пошто наших људи и преводиоца није било. Мислим да су били Италијани задужени за тај део Косова. Нису је разумели па нису ни узели изјаву.

Сутрадан, са осталим комшијама, мајка је одлучила да организованим превозом напусти свој дом и избегне у Црну Гору, где је преноћила код пријатеља, затим дошла код брата и мене. Нас двојица смо недељу дана пред очеву отмицу дошли у Ниш. Мама нам је испричала шта се десило. Били смо затечени, шокирани. Не знате шта да кажете, једноставно мук. Татину отмицу смо пријавили свим надлежним организацијама и у Србији: Међународном Црвеном крсту, Црвеном крсту, СУП-у... Чекали смо и надали се позиву. Узалуд, ево већ пуних 25 година ми чекамо тај позив.

Када је отац нестало ја сам имао 21 годину, брат 18,

Срђан Станковић

мајка 44, отац такође 44 године. Схватили смо да морамо да наставимо са својим животима, да морамо да се боримо за њега, за себе, за породицу. То је било време после бомбардовања, време немаштине. Сналазили смо се. Тешки тренуци, баш тешки. Данас, после 25 година све изгледа потпуно другачије. Сву муку коју смо проживели потиснули смо негде у себи. Више ти није битно, једино што желиш је да будете сви на окупу. То је једино што ти недостаје. Ништа друго осим да је породица на окупу. Ништа што си имао, ништа што си зарадио није битно. Само да сте сви ту заједно. Поготово пошто смо већ и сазрели, формирали своје породице, постали очеви и брат и ја. То су тренуци у којима ти родитељ највише недостаје, да подели са тобом срећу, радост, да те загрли, пољуби, честита, да те посаветује.

После свих ових година једино што желим је да сазнам истину, шта се десило са њим, где је. Покушавао сам на

Отац, Миодраг Станковић

разне начине, ишао на ексхумације гробница које су биле на Косову не бих ли препознао делове гардеробе... Све сам то тешко подносио. Истовремено сам и желео и нисам нешто да сазнам. Хоћеш да сазнаш, али не би волео то да видиш. Желим ту истину и ништа друго.

Станковић Југослав

Унук отете Драгиње Станковић

Не знам коме је сметала старица од седамдесет и пет година која је угостила сваког ко је прошао поред њене куће, понудила соком, кафом или било чим другим што јој се у кући затекло.

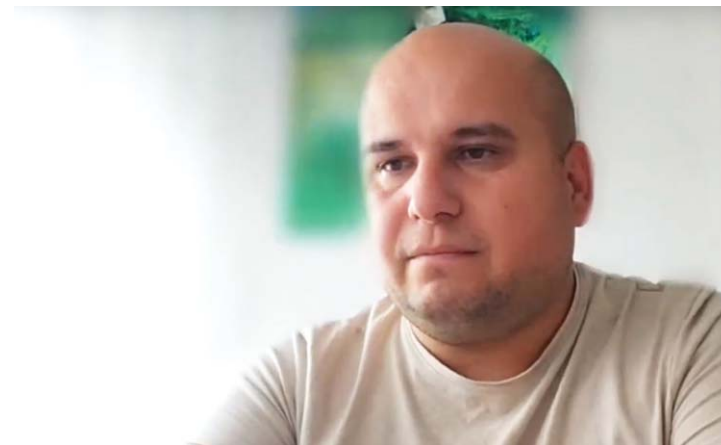
Кад је отета у селу у Новом Брду моја бака је имала 75 година. Тих дана смо јој ујак и ја помагали да сакупи сено испред куће. Бака је живела сама, па сам кренуо да је обиђем, били смо везани једно за друго и увек би ми се обрадовала. И данас памтим наш последњи сусрет, затекао сам стару жену са браон марамом на глави како седи крај шпорета. Убрзо потом на територију Косова и Метохије ступиле су међународне мировне снаге. Бака је рођена у селу Драганац у непосредној близини манастира Драганац.

Последње информације које имамо о баки су да је напустила село и пешке пошла код баке са мајчине стране, чија је кућа удаљена петнаестак километара од села. Код ње је провела неколико дана и потом пожелела да се врати својој кући да нахрани стоку, живину, пса и да обиђе кућу.

Од људи које је сретала уз пут сазнали смо да су је упозоравали да се нипошто не враћа у село, да су све куће

спаљене и порушене, да су село запоселе јединице ОВК-а. Бака је била упорна и на путу до села губи јој се сваки траг. У својој кући која је спаљена угостила је безбој пута много Срба и Албанаца. Убрзо смо кренули у потрагу за њом, а до њене спаљене куће могли смо тек неколико месеци касније. Пред кућом смо затекли убијеног пса, а двориште у ком сам растао нисам могао да препознам. Свашта су нам говорили, да је можда бачена у бунар, да је у околној шуми...

Након шест месеци смо отац и ја опет, у пратњи КФОР-а, отишли до села али узалуд. До данас нисмо ништа сазнали, последњу информацију коју имамо добили смо 2016. године уочи мог венчања. ЕУЛЕКС нас је позвао у своје представништво у Приштини, отишли смо отац мајка и ја. Питали су нас на кога сумњамо да је умешан у бакину отмицу. Нисмо знали шта да одговоримо зато што на никог нисмо сумњали, а са друге стране посао ЕУЛЕКС-а је био да утврди истину.

Југослав Станковић

До сада о овоме нисмо говорили, настојимо да се сећамо само лепих тренутака. Ја сам дете из града, из Приштине, а сваки викенд сам проводио код баке и деке на селу у ком су куће и до пет километара удаљене једна од друге. Уживао сам са баком као са својим вршњацима.

Не знам коме је сметала старица од седамдесет и пет година која је угостила сваког ко је прошао поред њене куће, понудила соком, кафом или било чим другим што јој се у кући затекло.

Често одлазимо у манастир Драганац недалеко од села у ком је бака рођена и у ком је живела. У тим тренуцима ми највише недостаје.

Желео бих да упутим позив свим надлежним институцијама да се више ангажују у расветљавању судбина киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, како би помогли нама потомцима, како међу нама сународницима не би било мржње због минулих догађаја.

Отета бака Драгиња Станковић

Стевановић Милица

Берка киднапованог Драгана Стевановића

Само када бисмо пронашли његове посмртне остаци, да ја сахранимо крај његове мајке, пошто поред оца није могуће. Гробље на ком је сахрањен мој деда сравњено је са земљом.

Из Косова Поља сам, по занимању прехранбени технолог. Рођена сам 15. новембра 1988. године у Липљану. Мој тата Драган Стевановић радио је у термоелектрани Обилић Б као инжењер за електролизу. Без њега није могла да ради термоелектрана, није имао никакве везе са полицијом, нити је ишао на војне вежбе.

Тог 19. августа 1999. године кренуо је у Србију у нади да ћемо почети нов живот. Међутим, то је био пут без повратка. Нестао је на путу Приштина - Подујево. У ауту са татом је био и син мамине колегинице Драгане Мајсторовић, Иван Мајсторовић, који је тада имао само 17 година. Од тада им се губи се сваки траг.

За тату сам била изузетно везана. Имала сам непуних 11 година кад је киднапован. Ми смо већ пребегли код маминог ујака у Крушевац. Падао је мрак, а тата није стизао. Из наше куће купио је све што је могао, све наше играчке и кренуо у Србију. Јавили су нам да није прешао границу. Осећала сам да нешто није у реду зато што је другу

из разреда већ нестао отац 1998. године. Говорила сам у себи: „Само да се мени не деси исто“. Имам два старија брата, Милана и Милоша. Милан је тада имао 17 година, трудио се да нам буде као отац, међутим тај недостатак и празнина се осећају зато њега нико није могао да замени. Он нас је васпитавао да будемо одговорни и вредни. Сада, хвала Богу, имамо своје породице. Тај недостатак ћемо увек осећати. Мама се жртвовала да нас изведе на прави пут. Трудила се у новом граду. Нов менталитет, другачији људи али успели смо да наставимо са животом.

Најлепши тренутак који памтим је онај кад сам га видела последњи пут, кад је дошао у Србију да нас види. Био је почетак августа. Осећала сам се сигурно уз њега, у његовом загрљају. Била сам његова мезимица. Сви смо плакали тог дана кад је аутобусом из Крушевца кренуо у Приштину. Дуго ми је махао. То ми се урезало у сећање као тужан, али и најлепши тренутак. И данас пред очима имам слику тате који ми маше. Крајем 2023. године постала сам мајка. У

Милица Стевановић

том тренутку ми је отац највише недостајао. Када славимо славу, кад су се браћа женила, ја удавала. Сви су били ту осим тате.

Сањала сам га недавно. У почетку нисам могла да се сетим сна, само осећаја сигурности и среће. Тек касније сетила сам се да сам сањала њега и себе у његовом чврстом загрљају.

На почетку ове, 2024. године сахранили смо татину мајку. Још један ударац. Са њом као да је све отишло.

Једноставно знам да ме отац увек чува, да је увек присутан где год да се налазим. Почела сам рекреативно да се бавим планинарењем. И тата је у томе уживао, био је спортиста. Научио ме је да пливам, да радим у башти, возим бицикл, волим цвеће. Својој деци често помињемо деду Драгана, мог оца.

Лета 2001. године један Албанац нам је обећао да ће нам довести тату. Чекали смо га читаву ноћ у Косову Пољу код баке. Капија од дворишта је била отворена, аутомобили су пролазили, све смо се надали, ето га! Није га било. Од тада

Породица Стевановић: Милица, брат Милан, Славица и отет Драган Стевановић

сам одрастала у нади да ће се вратити. Како године одмичу та нада се гаси. Желимо само да татине посмртне остатке положимо крај његове мајке која га је чекала до свог последњег дана.

Сећам се добро и свог тринаестог рођендана. Као да сам одједном сазрела и престала да будем дете. Преминуо је мамин отац, мој дека, који је био много везан за тату. Мама је тада била у болници, ја сам сама дочекала свој тринаести рођендан.

Често причамо о тати. Моја браћа и ја васпитавамо децу као што су нас наши родитељи васпитали.

Тата је рођен 13. фебруара 1958. године у Приштини. Када је киднапован имао је само 41 годину. Надамо се да његови органи нису коришћени, да је убијен из ватреног оружја. Само када бисмо пронашли његове посмртне остатке, да га сахранимо крај његове мајке, пошто поред оца није могуће. Гробље на ком је сахрањен мој деда сравњено је са земљом.

Томановић Софија

Унука отетог проф др. Томановић Андрије

Свако од нас четворо унучади данас зна неке вредности и са великим поштовањем прича о њему. Његово одсуство током наших одрастања је ненадокнадиво. За мене нарочито у овим данима када одлучујем о свом позиву, по узору на свој деку, желим да се посветим помагању другима, да будем врштан стоматолог.

Ја сам унука киднапованог лекара Андрије Томановића. Имам 18 година, матурант сам Земунске гимназије, завршила сам и средњу музичку школу, планирам да упишем Стоматолошки факултет.

На жалост нисам имала прилику да упознам свог деку, али сам о њему толико слушала да имам утисак као да је био присутан кроз читаво моје одрастање. Рођена сам шест година након тог трагичној догађаја, али сам у потпуности упућена у све што се нашој породици догодило. Имам утисак као да је дека са нама, са мојом баком, да се поноси сваким нашим успехом. Он је киднапован 24. јуна 1999. године испред Клиничко-болничког центра у Приштини. Још од малих ногу сам знала све о његовим постигнућима из области медицине, као и колико је значао људима. Пре свега био је велики хуманиста, начелник хируршког одељења КБЦ Приштина, редован професор Медицинског факултета Универзитета

у Приштини, члан међународног Удружења хирурга света, потпреседник Црвеног крста Србије, никад није бирао пацијенте, за њега је људски живот био на првом месту и вероватно је зато свој дао.

Највише ме боли што је дека читав свој живот посветио помажући другима, а свој трагично изгубио иако му је била гарантована безбедност. Тог јунског дана деки се изгубио сваки траг. Мене то изузетно боли, не могу ни да замислим како је мојој баки, мом оцу, тетки.

Као мала толико сам слушала о њему да сам имала осећај да ће сваког трена да покуца на врата, да ћемо бити заједно на породичном ручку, да ћу му причати о својим оценама... И данас га готово сваког дана помињемо и докле год га помињемо он неће бити заборављен. Искрено, нисам сигурна да сам најпозванија да говорим о свом деки, али кад видим бол својих вршњака, сада већ активних чланова Удружења, осећам да у

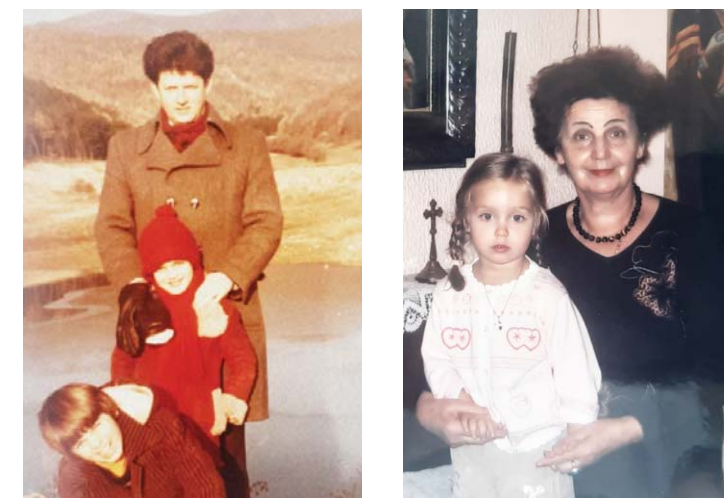
Софија Томановић

потпуности припадам тој заједници. Сви ми у себи носимо нешто заједничко и слично.

Свако од нас четворо унучади данас зна неке вредности и са великим поштовањем прича о њему. Његово одсуство током наших одрастања је незаменљиво, али оно што ми можемо је да га помињемо и да се сви заједно са осталим члановима Удружења боримо да тема киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији никада не буде заборављена.

Желела бих да истакнем да је дека помагао свима без обзира на верску или националну припадност пуних 36 година, али ипак највише Албанцима, а управо припадници те националности су га отели.

Тај дан био је уобичајен. За деку као и сваки други; завршио је операције својих пацијената, вероватно Албанаца, да би га припадници тог народа по завршетку радног времена, наочиглед КФОР-а и бројних сведока

Андрија Томановић са ћерком Јеленом и сином Душаном, супруга Верица са унуком Софијом

силом убацили у аутомобил и одвезли у непознатом правцу. Мени је то несхватљиво. Колико ја знам у тренутку отмице нико није реаговао.

Најгоре од свега је бол коју је моја породица проживљавала данима, месецима и годинама након декине отмице. Како је он био уважен хирург, један од ретких Срба који је остао на Косову и Метохији по завршетку рата и потписивања Резолуције 1244 СБУН-а, добијали смо разна обећања надлежних. Чини ми се да не постоје врата на која моја бака Верица није покуцала, али све се свело само на празна обећања, лажи и обмане. И тако, ево већ четврт века.

Случај мог деке није усамњен, оваквих случајева има на хиљаде. Верујте то је за све нас изузетно понижавајуће. За све нас, чињеница да су истина и правда заборављене, велики је пораз. Питам се како људи који су починили такве злочине, а имају своје породице, мирно спавају.

Чубановић Слободан

Син отетог Ђока Чубановића

Мислим да је свако дете које је имало овакву или сличну трагедију одрасло пре времена, да му је детињство ускраћено, а детињство је сваком човеку нешто најдрагоценије. Све остало што следи у животу мање је битно.

Имам 38 година, рођен сам у Приштини коју сам напустио 10. априла 1999. године. Најмлађи сам син мајке Љилане која је недавно преминула и оца Ђока који је киднапован 1. јула 1999. године.

По сазнањима породице он је киднапован испред наше зграде у насељу Дарданија. Напали су га и отели терористи, од тада му се губи сваки траг. Ја сам тада имао тринаест година и то је нешто најгоре што ми се у животу догодило. Нема ничег горег од живота без најмилијх. Кад је отет мој отац је имао 49 година и био је запослен у Електропривреди Србије. Био је изузетно хуман и дружељубив човек, а изнад свега најбољи родитељ. Разумем да је био рат, али не могу да разумем да је отет. Никома ништа нажао није учинио, био је цивил, грађанин као и сви други. Мој отац није учествовао у рату, што ме додатно тишти. Ако се ником није замерио, зашто је настрадао. Учио нас је истинским вредностима, да будемо часни и

поштени људи, на чему сам му изузетно захвалан.

Тешко ми је да о овоме говорим и ако је прошло много година. До сада никада никоме о овом нисам говорио. Отац ми јако недостаје, то је једна ненадокнадива празнина. Имам три старија брата, сви смо се остварили као родитељи. Хвала Богу да нас је бар ту погледао, да нам је дао потомство да бар њима можемо да испричамо ко су били њихови преци. Они су били прави јунаци.

Мајка, браћа, ја и ужи чланови породице дали смо узорке крви за утврђивање ДНК-а. Активно смо се укључили у трагање за оцем уз помоћ организација: Црвеног Крста, Удружења киднапованих и несталих лица, међутим до данас ништа нисмо сазнали. Као дете сам чак и ишао на разне скупове и протесте. Добијали смо разна обећања од многих међународних организација да ће се наш проблем решити али то се није догодило. Ми још увек имамо наду, преостаје нам само да чекамо. Наше приче

Отац, Ђоко Чубановић

Чубановић Слободан

у великој мери могу да подстакну људе добре воље да зауставе даље страдање људи и да помогну угроженима како се овако нешто никад више не би поновило.

Живот у Приштини за мене је био баш право детињство, док нисмо дошли у Београд. Живот на Косову и Метохији не могу да поредим са животом у Србији. По мени живот на Косову је био много лепши. У школи и кући смо били озбиљнији, родитељи су били строжији, пружили су нам право васпитање, научили нас да не псујемо, да будемо патријархални, поштени... то су вредности које су се неговале. Велика је разлика у начину васпитавања деце на Косову и у Србији. Данас се у мојој кући не псује, нема погрдних речи, своју децу васпитавам на начин на који су мене родитељи васпитали. Драго ми је да је тако. Систем је наравно одговоран, али родитељи су ипак ти који су најодговорнији.

Моје детињство је прекинуо рат. У ничему нисмо оску-

девали. Са комшијама Албанцима живели смо веома лепо. Према нама нису били непријатељски расположени, имао сам добре другове Албанце. По мени ти људи, као ни ми Срби нисмо криви за све што се догодило. Ко је до тога довео не бих у то улазио.

Све оно што сам ја, као и људи попут мене, преживео једноставно је неизрециво.

Мислим да је свако дете које је имало овакву или сличну трагедију одрасло пре времена, да му је детињство ускраћено, а детињство је сваком човеку нешто најдрагоценије. Све остало што следи у животу мање је битно.

Рецензија

Др Ненад Антонијевић,

доктор историјских наука, музејски саветник Музеја жртва геноцида, Београд

У монографији коју објављује Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, налазе се приче 50 људи, који су на овакав начин одрасли. Њихове приче су болне и пошресне, али ипак они су успели да се издигну изнад огромне туге, и да створе сећање и причу о ликовима својих најмилијих, уз помоћ чланова најближе породице, рођака и других људи.

Имамо личну и професионалну, дужност и част да препоручимо за објављивање још једну монографију Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији.

Тешко је нешто рећи и написати о страдању Срба на Косову и Метохији. Отмице и нестанци у ратовима на тлу Југославије, у последњој деценији прошлог века, представљају један од најтежих и најболнијих страдања, које ниједна норма међународног права, не може речима да опише, објасни и одреди њено место у кршењу обичаја рата и одузимања живота. Прошло је близу три деценије од отмица и нестанка Срба и других неалбанаца у јужној српској покрајини АП Косово и Метохија, за које су одговорни људи из

редова такозване албанске Ослободилачке војске Косова (ОВК-а).

Ови злочини су остали некажњени, кривицом и незаинтересованошћу међународне заједнице, других међународних цивилних и војних организација и институција. Породице, рођаци, пријатељи, комшије и сународници остали су да живе у неизвесности. Они нису у могућности за велики број отетих и несталих лица, да оду на њихове гробове и одрже опело, јер посмртни остаци нису никад пронађени, идентификовани и предати породицама. Тек рођене бебе, деца, дечаци, девојчице, живели су са причама најближих сродника, са фотографијама, личним предметима и били принуђени да изграде у својим мислима, сећања на своје очеве, мајке, браћу и сестре.

У монографији коју објављује Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, налазе се приче 50 људи, који су на овакав начин одрастали. Њихове приче су болне и потресне, али ипак они су успели да се издигну изнад огромне туге, и да створе сећање и причу о ликовима својих најмилијих, уз помоћ чланова најближе породице, рођака и других људи. За њихову трагедију није било овоземаљске правде, верујемо да ће бити Божије. Злочинци, албански терористи, су остали некажњени, често су касније били награђени високим функцијама и дужностима.

Чланови породица, често су били суочени и са недостатком саосећања не само припадника међународне заједнице, већ и својих сународника у местима где су нашли уточиште и покушали да изграде нови живот, да раде, да створе породице и потомство и на тај начин сачувају успомену на своје најближе који су доживели трагичну судбину 1998., 1999. 2000. године.

Странице њихових сећања су натопљене сузама, али и борбом, храброшћу и снагом да живе, стварају, раде, да не поклекну, и да жртве које су поднели не постану узалудне. Они су своје приче испричали, уклесали их заувек у странице историје и сећања, нажалост често болне и трагичне историје српског народа на територији Србије и Југославије у 20. веку препуном ратова и оружаних сукоба.

Кроз ову књигу отети и нестали и даље постоје не само за њих и њихове породице.

Ова сећања представљају незаборав њихових жртава, за државу Србију и српски народ. Овом књигом се држава Србија обавезује да чува успомену на ове трагичне жртве. Чувањем ових сећања у домаћим и страним библиотекама, у школама, музејима, архивима, они који су страдали и даље живе, на један специфичан начин.

Често се каже да човек није умро, ако се пише, прича и говори о њему. С друге стране заборав је тежи од смрти.

Зато је ова књига подвиг, и зато је свако сећање забележено у њој, свака реченица и свака реч, споменик неумрлима, јер су они живи докле год их спомињу њихови потомци и сународници на различите начине.

Хвала свима који су забележили своја сећања и приче. На овај начин њихови најмилији постали су бесмртни.

Слава им!

**CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд**

342.72(497.115)"1998/1999"

ОТЕТА истина : пут одрастања и трагања потомака жртава за истином и правдом / [главна и одговорна уредница Верица Томановић]. - Београд : Удружење породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији, 2024 (Београд : Интранет центар). - 121 стр. : фотогр. ; 24 x 24 cm

Текст штампан тростубачно. - Тираж 300. - Стр. 7-8:
Предговор / Верица Томановић. - Стр. 117-118: Рецензија /
Ненад Антонијевић.

ISBN 978-86-919035-4-1

а) Људска права -- Кршење -- 1998-1999 -- Косово и Метохија

COBISS.SR-ID 146267145
